

MARI MERCATORIS LIBER SUBNOTATIONUM IN VERBA JULIANI.

Præfatio,

CUI TITULUS EST IN ANTIQUIS EXEMPLARIBUS

• *Commonitorium lectori adversus hæresim Pelagii et Cælestii, vel etiam scripta Juliani a Mario Mercatore servo Christi.*

1. Quæstio contra catholicam fidem apud ^b nonnullos Syrorum, et ^c præcipue in Cilicia a Theodoro quondam episcopo oppidi ^d Mopsuesteni ^e jamdudum nota, nunc usque penes paucos eorum admodum

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Vox commonitorii, quæ in superiore opusculo pro instrumento litis sive indiculo sumebatur, nunc adnotationem ad lectorem et prologum in librum Subnotationum in scripta quædam Juliani significat.

^b Syrus certe fuit Rufinus ille, quem Cælestius in concilio Carthaginiensi testatur se audivisse Romæ apud sanctum Painmachium, cum diceret, *quia tradux peccati non erat* (Apud August. lib. de Pecc. Orig. cap. 3), ut mox referet Mercator (Num. 2). Fuit quoque Theodorus Mopsuestenus, qui oriundus Antiochia, unde a Photio Antiocheus vocatur (Cod. 58). Fuit denique Paulus Samosatenus, ex quo primo nota est hæresis Pelagiana.

^c Hæresis Cælestiana, ut mox insinuatum est, originem dedit, si non primam, saltem vicinam a Theodoro episcopo Mopsuestiæ, quæ civitas Ciliciæ secundæ. Hunc parentem indicavit Mercator aperitissime, quippe qui etiam Theodori fragmenta refert, quibus hæresis illa continetur.

Joannes Maxentius Mercatori consensit (Confess. II tom. Bibl. PP.): *Quod malum et poenam mali in universum credimus transisse genus humanum. Neg enim mortem corporis tantum, quæ poena peccati est, sicut quidam dicere voluit, sed et aculeum mortis, hoc est, peccatum ingressum in mundum; quia non istis, sed Apostolo potius acquiescimus, qui et peccatum et mortem in omnes homines pertransisse testatur dicens: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt* (Rom. v, 22). Propterea receyta ab ulero parvulus, non tantum ut adoptionem mereantur filiorum, aut propter regnum cælorum (sicut Pelagii et Cælestii, sive Theodori Mopsuesteni discipuli, qui unum et idem naturale et originale peccatum esse affirmare conantur), sed in remissionem peccatorum eos credimus baptizari, ne pereant in æternum.

Consensit quoque Photius (Cod. 177), licet paulo obscurius, cum loquitur de quinque libris a Theodoro Mopsuesteno compositis adversus eos qui homines naturæ dicunt, non voluntate, peccare, quorumque auctor nomine appellatur Aram, dissimulante Theodoro sub hac larva catholicos peccati originalis defensores, Hieronymum et Augustinum.

^d Mamsuesteni. Infra p. 539, Mamsueateni. Ita veteres libri et editio Garberonii. Atque ita aut Mopsuesteni vulgo scribitur istius oppidi nomen in antiquis codicibus manuscriptoris, non solum apud Mariam Mercatorem, sed etiam alibi. Verior est tamen lectio quam in hunc locum intulit Garnerius, qui edidit Mopsuesteni. BALUZ.

^e Dixit jamdudum, id est, saltem ante triginta annos. Nam Rufinus ille Syrus, Pelagii Cælestiique

occulte [Baluz. omittit. occulte] roditur, nec ea palam profertur; sed ab ipsis qui de ea ^f cornicantur, velut catholicis ^h intra Ecclesias, interim retinetur, ⁱ Progenitores videlicet humani generis, Adam et

magister, videtur venisse Romam ann. 399, siquidem fuerit ille quem Hieronymus in Occidentem misit, ut postea demonstraturi sumus. Dixit et nunc usque, id est, ad ann. 431, quo liber ille conscriptus est, ut monuimus in præfatione.

^f Fuit hæc Pelagianorum ars fraudis pene perpetua, ut sua mysteria committerent fidei tantum auribus, palam tegeant verbis in speciem catholicis. Hinc Hieronymus conversa ad Pelagium oratione (Ep. ad Ctesiph.): *Nosti, inquit, quid intrinsecus discipulos tuos doceas, aliud ore commemorans, aliud celans conscientia, nobisque alienis et indoctis loqueris per parabolas, tuis autem mysteria confiteris. Et postea: Loquere, quod credis, publice prædica quod discipulis loqueris; aliud audiunt cubiculorum tuorum secreta, aliud rostrorum populi, etc. Et paulo post: Sola hæc hæresis est quæ publice erubescit loqui quod secreto docere non metuit. Magistrorum silentia profert rabies discipulorum.*

^g Baluzius, fide veterum exemplarium, fornicantur; fatetur tamen Garnerium ^e optimo sensu ^h posuisse cornicantur. EDIT.

^h Predestinatus (Lib. 1, hæc. 88): *Pelagiani seu Cælestiani catholicæ plebi permixti sunt, quia Ecclesiam aliam non habent; et ideo ubi eis evenerit, communionem non renuunt. Dicant enim unius confessionis esse in hac parte in qua eucharistia conficitur. De questione enim, aiunt, non de communione discernimur.*

Hanc artem animadvertit Hieronymus, cum scriberet in hæc verba (Epist. 204, inter Augustin.): *Hæc perniciosissima hæresis semper simulat poenitentiam, ut docendi in Ecclesiis habeat facultatem.*

Augustinus (Lib. de Pecc. Orig. cap. 17): *Multi eos propterea sectantur, quia catholicæ communioni videbunt esse sociatos.*

Sanctus Cælestinus (Parte III conc. Ephes. cap. 22): *Obsistat illis per te Spiritus sanctus hominibus, qui ad quicumque conantur provincias pervenire, ut eorum impia prædicatio resurgat. Obsistite eis; ita enim ut flammam, quocumque perveniunt innotescunt; et tamquam non illis sententia toties repetita sufficeret, longinquas terras remotasque provincias inquietant.*

Sanctus Leo (Epist. 86): *Agnovimus quosdam presbyteros, diaconos, ac diversi ordinis clericos, quos Pelagiana seu Cælestiana hæresis habuerit implicatos, ita in vestra provincia ad communionem catholicam pervenisse, ut nulla ab eis damnatio proprii exigere erroris; et pastoralibus excubiis nimium dormitantibus, lupus ovium pellibus tecius in ovile Dominicum, non depositis bestialibus animis, introiret.*

ⁱ Hæresis Cælestiana contra fidem catholicam peccati originalis longe notior fuit Orientalibus Ec.

Evam, mortales a Deo creatos, nec quemquam posterorum sui prævaricatione transgressi læsisse; sed sibi tantum nocuisse, sequæ mandati reos apud Deum fecisse, alterum penitus nullum.

2. Hanc ineptam et non minus inimicam rectæ fidei questionem, sub sanctæ recordationis Anastasio Romanæ Ecclesiæ summo pontifice, Rufinus a quidam [Baluz. quondam] natione Syrus Romam primus inexit, et ut erat argutus, se quidem ab ejus invidia muniens, et per se proferre non ausus, b Pelagium gente Britannum c monachum tunc decepit, eumque ad prædictam apprime imbuit atque instituit impiam vanitatem.

3. Hic [Baluz. Quique] mox ausus in apostolum Paulum Commentariis d condere, cum ad illum locum notissimum ad Romanos venisset Epistolæ, ubi

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

clesiis, immo et aliis vulgo fidelibus, quam Pelagiana gratiæ Dei per Christum inimica. Unde imperator Honorius in constitutione ad Palladium Ravennæ data pridie kal. Maias, Honorio XII et Theodosio vii AA. CC., de pellendis ex Urbe Pelagio et Cælestio, solius Cælestiani erroris meminit.

Et certe nata est pestis illa in Oriente, et hinc quasi lues pervasit Occidentem, quemadmodum in dissert. de Auctoribus, etc., ostendimus ex Photio (Cod. 54): Ipsa, inquit, hæresis sive Pelagiana, sive potius Cælestiana riqvit in Oriente, et in Occidentem quoque propinata est.

a Opportune hoc in loco confutanda esset popularis opinio, quod adversus fidei de peccato originali dogma Pelagius Cælestiusque didicerint a Rufino Aquileiensi; sed lex notarum jubet prolixam disputationem rejicere in finem, ubi de Pelagianæ hæresis defensoribus, immo et de parentibus dissertatio instituitur. Porro autem quo Anastasii Christiani anno Rufinus, de quo agitur, Romam venerit, facile potest colligi, si modo idem est, ut revera est, quem Hieronymus Mediolanum misit ad Venerium. Misit enim cum epistola ad Rufinum Aquileiensem; epistola vero Romam allata est, postquam Aquileiensi ex Urbe in patriam secesserat: ergo cum secesserit ann. 2 Anastasii, aut sub finem primi, necesse est Rufinum venisse Romam ann. 2 Anastasii, qui est Christi 599. Verum id facilius concludetur ex Apologia secunda Hieronymi adversus Rufinum. Cum enim de hac ipsa epistola loqueretur, hanc ait ab amicis habitam fuisse Romæ ante triennium. Cum igitur scripserit Apologiam anno ultimo Anastasii, et Anastasius obierit die 27 Aprilis ann. pontificatus 4, Christi 402, oportet Rufinum cum epistola venisse ann. 399, qui secundus Anastasii. — De Rufino Aquileiensi hunc locum interpretatur Gerberonius, Garnerius de Rufino Palæstino, Hieronymi discipulo. BALUZ. — Hunc (Rufinum) nonnulli perperam confundunt cum Rufino Aquileiensi. Qua de re fuse disserit Fontanus Hist. lit. Aquil. lib. v cap. 18, § 4, p. 415 seq., ubi et hunc locum Marii Mercatoris illustrat. Videsis et S. Augustinum lib. de Peccat. Origin. cap. 3, atque ad eum locum notam BB. GALLAND.

b Hinc constat Pelagium Anastasii temporibus fuisse Romæ (Apud August. lib. de Gratia Christi cap. 75). In ea certe erat ann. 405, cum scriberet ad Paulinum epistolam (Epist. 95), ejus ipse meminit in literis ad Innocentium datis ann. 418, diçique scriptam ante 12 annos. Certe Augustinus (Lib. de Pecc. Orig. cap. 2) Pelagium ait diu Romæ vixisse, immo diutissime. Nos vero in dissert. de Auctoribus, etc., ostendimus eo venisse jam inde a temporibus Damasi.

ita continetur: Propterea sicut per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, etc. (Rom. v, 12), ibidem eos tantum reos dixit, atque obnoxios illa prævaricatione teneri, qui hunc in prævaricationis Dei mandatis voluerint imitari: non omnes, qui ex ejus sunt per successionum seriem semine generati; atque hinc latius de sequentibus locis hujus Epistolæ disputat, et pronuntiat nullum hominem [Baluz. hominum] prorsus per generationem læsum fuisse, nec lædi Adæ peccati transgressione; c Sed imitatione, inquit, quia prior ille in genere humano peccavit, et illum reum et obnoxium fieri, qui hunc propria voluntate, non nascendo, sed peccando fuerit imitatus. d

4. Huic Pelagio adhæsit e Cælestius, nobilis natu

e Hinc ab Augustino (Epist. 186, ad Paulin.) dicitur Brito: Pelagium, inquit, quem credimus, ut ubi illo distingueretur qui Pelagius Tarenti dicitur, Britonem fuisse cognominatum, quod ut servum Dei dilexeris, novinus; nunc autem quemadmodum diligas, ignoramus. Ab Orosio (In Apolog.) Britannicus: Dominus Christus summo præmio fidei dignum judicat, si quis hæc Filium Dei peccat dederit, et Britannicus noster, mox ut voluerit, se posse confidit.

A Prospero (Carm. de Ingrat. cap. 1), coluber Britannus:

Dogma quod antiqui satiatum felle draconis Pestifero vomuit coluber sermone Britannus, Hac primos homines cretos ditone ferebat. Ut seu præscriptum mandatum transgrederentur, Sive inculpati servata lege manerent, Mortem istam prorsus, qua carnem vita relinquit, Oppeterent, quæ non peccato parata, sed ipso Instituentæ Deo, comes esset fixa creatis.

C Ab Hieronymo (In præf. primi lib. in Jerem. et in præf. lib. tertii), Scotorum pullibus prægravatus, atque Albinus canis. Sic enim corrigenda vulgaris lectio, quæ habet Alpinum canem; nam Britannia dicta est olim, et Scotia, et Albion (Buchananus in Hist. Scotiæ). Hanc vero insulam semper aluisse molossos toto orbe notissimos, nemo nascit. Hac autem occasione animadverto, lector, falli conjectura eos qui existimant nomine Albin canis significatum fuisse ab Hieronymo Cælestium Pelagii discipulum; constat enim illum, quem ait Hieronymus (Loco mox citato) latrare per Albinum canem, non alium esse a Rufino. Sic enim habet: Iustar Cerberi spiritali percutiendus est clara, ut æterno, cum suo magistro Plutone, silentio conticescat. Quis autem ignorat Grunnii, Calphurnii, Scorpii, Asinii, Plutonisque nomine Rufinum identidem ab Hieronymo appellatum? — Brittanum. Secuti sumus scripturam librorum manuscriptorum. Sequentem autem eruditii ita ferme scribi hoc nomen in antiquis codicibus. BALUZ.

d De Commentariis vide quæ prolixè annotata sunt ad caput 2 præcedentis Operis, simulque adverte hac vocula, mox, non significari maximam temporis propinquitatem, sed consecutionem solam, neque enim Pelagius, ubi primum a Rufino venenorum hausit, illud continuo suis Commentariis inelocit, sed prius docuit Cælestium, qui et ipse adversus traducem peccati scripsit, antequam Pelagius Commentariis elucubraret, ut confectum est citato loco, partim ex prædestinati auctore, partim ex Mercatore, qui ejusmodi expositiones compositas fuisse scribit ante vastationem Urbis.

e De Cælestio tria traduntur a Mercatore, quod nobilis natu fuerit, quod auditorialis scholasticus,

quidem, et illius temporis auditorialis scholasticus ^a, A sed naturæ vitio eunuchus matris utro editus. Hic a Pelagio instructus sensum istum impiissimum moracius imbibit, ac ^b multos incredibili loquacitate amantia hujus suæ participes et complices fecit.

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

quod naturæ vitio eunuchus: ea fuere in hunc usque diem incognita; emondant vero quæ vel a Gennadio scripta sunt (*Lib. de Script. cap. 44*), vel afferri solent a recentioribus, ut quod Cælestius Scoticæ gentis fuerit, quod ab adolescentia monachus, etc. Major enim fides adhibenda est Mercatori testi oculato, quam Gennadio aut aliis majore temporis intervallo distantibus. Hæc porro voces, *illius temporis*, non improbabilius ostendunt Cælestium adhaesisse Pelagio jam iude ab Anastasii temporibus. — Si constaret Hieronymum loqui de Cælestio in præfationibus libri primi et libri tertii Commentariorum in Jeremiam, facile assentiret Baronio et Usserio censentibus Cælestium fuisse natione Scotum, præsertim cum constet magistrum ejus Pelagium fuisse ex Britannia oriundum. Garnerius suspicatur aut Romanum aut Campanum fuisse, certe oriundum ex provincia Latini nominis. BALUZ.

^a Scholasticus, qui vocatur a Mercatore auditorialis, a concilio Sardicensi (*Can. 10*) forensis dicitur: *Si quis dices vel forensis scholasticus episcopus fieri dignus habeatur, non prius constituatur quam lectoris et diaconi et presbyteri ministerium peregerit*. Dicitur et ab Augustino (*Tract. 7 in Joan.*) legisperitus: *Qui habent causam, et volunt supplicare imperatori, querant aliquem scholasticum jurisperitum, a quo sibi preces componantur*. Scholastici ubique merito est apud veteres. Advertendum autem advocatum causarum publicam, ecclesiarumque et civitatum, defensorem scholasticum nominatum fuisse (*L. 11 Cod. de Advoc. Concuss.*), et a civitatibus appellationem accepisse. S c Eusebius, qui postea fuit Doryctæ episcopus, cum Nestorio resisteret, fuisse dicitur a Theophano scholasticus regis urbis (*Can. 97 Cod. Afr. Eccl.*). S c Severus, qui scripsit Ferrandus epistolam (*Pag. 182 edit. Divionensis*), cujus argumentum est: *Quod Dominus noster Jesus Christus sit unus de Trinitate*, appellatus est scholasticus Constantinopolitanus, etc.

Illæ autem voces, *auditorialis scholasticus*, modo conjunctæ usurpantur a scriptoribus, modo divisæ, una tamen eademque significatio; divisarum passim exemplum occurrit; conjunctas attribuit Augustinus (*Lib. v advers. Jul. cap 4*), cum Julianum alloquens, *Auditoriales, ait, scholasticos tangis, et dices contra me clamaturus, o tempora! o mores!* etc. Et alio in loco (*Lib. 11 ejusdem Operis cap. 10*): *Numquid Irenæus, Cyprianus, Reticius, Olympius, Hilarinus, Gregorius, Basilus, Ambrosius, et Joannes de plebeia sæcæ saltulariorum, sicut Trulliane jocularis, in revram invidiam concitati sunt? Numquid milites? numquid scholastici auditoriales? numquid navæ, tabernarii, setarii, coqui, lanii? numquid adolescentes ex monachis dissoluti? numquid postremo de qualicumque clericorum turba isti sunt?*

Non possum silere quid ex his verbis conjecerim, nec forte improbabilius, Julianum nempe, dum ista diceret intendisse, in Valerium Comitem, qui vir militaris; Constantium, qui vicarius, et infima ex plebe; Marium Mercatorem, quem scholasticum auditorialis nomine intelligat; Jacobum et Timonium, qui adolescentes monasticam vitam professi, et Paulinum Cælestii accusatorem, qui inter diaconos merebatur; omnes accerrimos hæresis Pelagianæ insectatores, omnes singulari aliqua necessitate Augustino devinctos, omnes a duce agminis catholici adversus factionem Christe Inimicitiam instructos atque Inmissos. Quod si hæc conjectura non omnino contemnenda est, ut certe non est; an non ex ea consequens vi-

5. ^c Ausus quippe est palam publiceque his verborum sententiis ejusdem sensum passim disseminare per populos; id est,

^d Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, fuisset moriturus.

detur ut Mercator inter auditoriales scholasticos, et Romæ quidem, militaverit, eamque ob rem Cælestii consors singula quæque tanto distinctius noverit, quanto propter societatem officii frequentius, ut ^b, in ipsius vitam inoresque inquisierit? Et certe ratio agendi quam sequitur tota mihi videtur de foro; quid enim Commonitorio exactius et regulas forensis accusationis? quid Subnotationibus conformius consuetudini, qua solent ejusmodi homines libros annotando legere?

Nec omnino a ratione alienum videtur existimare Marium Mercatorem Roma oriundum, vel quod magis opiner, e Campania; atque ita fuisse Cælestii non tantum muneris socium, sed etiam patris consocium. Cælestium enim sectans Campania in notis Commonitorio, neque leves habuimus faciendi causas:

^b Vix credi potest quam multos suas in partes Cælestius traxerit. Augustinus de ipso scribens ad Hilarium (*Epist. 137*): *Consortes erroris ejus plures sunt quam sperare possumus; et ubi non redarquantur, etiam otios ad suam sectam seducunt; et sic crebescunt, ut nesciant quo sint erupturi, etc*

Patres concilii Carthaginensis: *Multi qui eorum perhibentur esse vel fuisse discipuli, hæc vola, quibus fundamenta christianæ fidei conantur evætere, quantumcumque affirmare non cessant* (*Epist. 475*).

^c Cælestium Pelagio audaciorum fuisse in prodenda sententia, testatur Hieronymus (*Epist. ad Cæsiph.*): *Silentia magistrorum profert rabies discipulorum*. Augustinus (*Lib. de Pecc. Orig. cap. 22*): *Inter istum et Cælestium in hac questione, de parvulis propter peccatum originale baptizandis, quid distat, nisi quod iste apertior, ille occultior fuit; ille pertinacior, iste mendacior; vel certe ille liberior, iste austerior? Ille enim nec in Ecclesia Carthaginensium damnare voluit quod in Romana postea se tenere confessus est, et corrigi paratum se esse professus est, si et tanquam homini error obrepisset. Ille autem et illud æquiva damnavit tanquam contrarium veritati, ne ipse a catholicis iudicibus damnaretur, et id sibi defendendum postea reservavit, aut mendaciter damnans, aut collidis interpretans.*

^d Vide, lector, quibus capitibus Mercator eanti eri dicat hæresim Cælestianam; vide item quibus et Augustinus (*Lib. de Gest. Patrest. cap. 11*), et alii ejusdem ævi scriptores.

Auctor librorum hypognosticon (*In præfat*): *Cujusmodi dogmatis ista est nefanda blasphemia, Adam, sive peccasset, sive non peccasset, moriturum fuisse; item peccatum ejus neminem nisi solum ipsum nocuisse; iterum posse hominem per liberum arbitrium tanquam per se sibi sufficientem implere quod velit, vel etiam meritis operum a Deo gratiam unicuique dari; libidinem naturalem esse bonum, nec in ea esse quod pudeat; parvulos baptizatorum filios non trahere originale peccatum, neque perituros a vita æterna, si sine sacramento baptismi ex hac vita migraverint.*

Auctor libri qui Prædestinatus dicitur (*Lib. 1, hæc. 28*): *Tunc illi (Cælestio) obtulerunt libros suos, ubi dicebat; ipsam sibi hominis naturam ad perfectionem posse sufficere; hoc est, tantam potest homo exercere justitiam, ut etiam sine peccato possit esse, si volit; Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, esset moriturus; sic legem misisse ad regnum, sicut Evangelia; infantes in remissionem peccatorum baptizandos esse propter solam regulam universalis Ecclesie; nihil obfuisse generi humano peccatum Adæ. Illi autem, sive antequam damnarentur ab universali Es-*

« Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læsit, et A hoc genus humanum.

« Quoniam infantes qui nascuntur, in eo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem.

« Quoniam neque per mortem Adæ omne genus hominum moritur (*Baluz. moriatur*), quia neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgit.

« Quoniam infantes, etiamsi non baptizentur, habent vitam æternam. »

« Quæ quinque capitula unam impiissimam et nefandam sententiam generant.

Adiecit præterea « posse esse hominem sine peccato, et facile Dei mandata servare, quoniam ante Christi adventum fuerunt homines sine peccato.

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

cleria, sive posteaquam damnati sunt, non cessaverunt scribere posse hominem sine peccato esse; et nihil obfuisse Adam generi humano; et legem sic misisse ad regnum, sicut Evangelia; et infantes non ideo baptizandos, quia habere possint originale peccatum, et naturam tam bene factam a Deo, ut sibi sola sufficiant ad hoc ut possit carere peccato.

« Hanc nempe : *Nullum esse peccatum ab Adam tractatum in posteròs.* Illud ipsum porro, quod subtiliter in quæstionibus de peccato originali Mercator fecit, præstitit Prosper in quæstionibus etiam ad gratiam pertinentibus. Sic enim ait (*Epist. ad Rufin. de Lib. Arb.*) : *Pelagianæ hæresis, quo dogmate catholicam fidem destruere adorta sit, et quibus impietatum venenis viscera Ecclesiæ atque ipsa vitæ corporis Christi voluerit occupare, notiora sunt quam vi opere narrationis indigeant. Ex his tamen una est blasphemiam, nequissimum et subtilissimum germen artiarum, qua dicunt gratiam Dei secundum merita hominem dari.*

Utrique discipulo præverat magister Augustinus, non verbo tantum quod pluribus testimoniis probari posset; sed factio magis, cum ad Albinam, Pinianum et Melaniam duos de tota hærese libros conscripsit : alterum de Gratia Christi adversus Pelagium, alterum de Peccato Originali contra Cælestium. Qua partitione id etiam ostendit, quod sæpe monuimus, utrumque hæreticum totam impietatem defendisse quidem, sed alterum magis alteram partem, quasi suam susceptam.

« Numerositatem dixit, non absolutam, sed comparativam, ut aiunt, quæ æstinatur habita ratione argumenti. Nam præter libros quatuor quibus Julianus conatus est respondere libro primo Augustini, de Nupt. et Concup., ut statim Mercator dicet, et alios octo, quibus secundum ejusdem tituli librum oppugnavit, nullos videtur de hac quæstione scripsisse; nisi quis litteras ad Rufum Thessalonicensem inter libros numerare velit, aut certe respiciat ad librum de Amore, Commentariosque in Cantica, et tractatum de Constantia, quorum meminit Beda (*In præf. Cantici Cantic.*).

« Quod ait, Julianum cum Cælestio et Pelagio in damnatione tertium numeratum esse, spectat, opinor, ad concilia duo, Romanum scilicet, cuius acta Cælestinus Ephesum misit; et Ephesinum universale, quod adversus Nestorium ejusque fictionem celebratum est. In his enim Julianus primum legitur nominatim damnatus cum Pelagio Cælestioque, et aliis episcopis ex Italia ejectis. Vide synodicam ad Cælestinum (*ii p. conc. Ephes. act. 7*), et obiter corrige hunc locum : *Cum ipsis etiam Pelagiani et Cælestiani, ac nonnulli de iis qui ex Thessalia rejecti fuerunt, legendum enim, ex Italia, ut ostendimus in elogio Juliani (Dissert. 2 de Auctoribus, etc.).*

« In tractoria Zoizimi, quæ damnationem Pelagii Cælestique continebat, nulla fuit mentio Juliani, nulla quoque in octo canonibus quos Patres Africa

« Et quoniam sic lex mittit ad regnum eorum, sicut Evangelium. »

6. Hæc atque alia ejusmodi ipsi etiam Juliano et cæteris ejus commanipularibus placuere. Quæ, cum cognita atque detecta, ecclesiastica fuissent cum præfatis personis auctoritate damnata, ³ librorum quoque numerositate ⁴ ab eodem Juliano defensa sunt, placuitque ei cum Pelagio et Cælestio ⁴ in damnatione testium numerari.

7. Tunc contra pueriles ausus ejus sanctæ recollectionis ⁵ Augustinus episcopus diversis temporibus diversos condidit libros, ex quibus omnibus Julianus ⁶ unum de duobus primo tempore ad ⁷ Valerium editis elegit, cui quatuor libris a se ad ⁸ Turbantium

adversus eosdem hæreticos in concilio generali ediderunt. At ipsos postea damnari nunquam accidit, quin annumeratus sit Julianus. Damnatio prima continetur actis a sancto Cælestino in Concilio Romano adversus Cælestium, Pelagium et Julianum, quæ lecta sunt atque approbata in concilio Ephesino (*ii part. conc. Ephes. act. 5, in synodica ad Cælestinum papam*). Secunda est in epistola Gelasii ad episcopos per Picenum constitutos (*Epist. 7*) : *Pelagium, Cælestium, Julianum, cæterosque complures oratoriarum særandie viros in hac assertionem probavimus fuisse convictos, et tam ecclesiasticis constitutis quam imperialibus etiam percussos fuisse præceptis.*

Hæc verba, tam ecclesiasticis quam imperialibus, etc., maximam lucem Mercatori fideique faciunt; nam nullum reperit imperiale præceptum adversus Julianum, nisi illud, cujus a Theodosio facti, post oblatum Commonitorium, Mercator mentionem fecit (*Vide notas ad titulum Commonit.*). Tertia reperitur apud Photium (*Cod. 54*) : *Damastrus et Joannes Alexandrinus episcopi in Apologia ad Gelasium urbis episcopum, non solum Pelagianam hæresim, verum etiam Pelagium ipsum atque Cælestium una cum Juliano, qui in hac ipsis secta successisse deprehensus est.*

« Cum sanctus fidei defensor scripsisset librum unum de Nuptiis et Concupiscentia ad Valerium Comitum, respondit Julianus libris quatuor, ex quibus excerpta quædam sibi a Comite missa confutavit Augustinus, libro altero de Nupt. et Concupiscentia cum ea putaret esse fidelem; sed cum accepisset libros ipsos, excerptaque non satis respondero libris intellexisset, opere, ut ait, elucubratisimo sex libris ad quatuor Juliani respondit (*Vide lib. ii Retract. cap. 53*). Julianus interim octo alios secundo Augustini reposuit : respondit rursus opere postremo sanctus doctor moribundus, quasi egyptæ voce. Verum de libris Juliani diligentius quiddam afferere in dissertatione de Pelagianæ hæresis defensoribus : nunc id unum obiter notandum, libros quatuor ad Bonifacium contra duas epistolas Pelagianorum scriptos ab Augustino vulgo credi contra Julianum, quem ipse quoque putavit Augustinus utriusque epistolæ auctorem; revera tamen primum contra Cælestium fuisse, ut qui scripserit ad clericos Romanos epistolam quæ refellitur; tres alios contra Julianum, qui licet fateatur suam esse, quæ est ad Rufum Thessalonicensem, aliam abnegat, nec Augustinus distinetur (*Lib. i Operis Imp. cap. 17*).

« Juliani opus primum, libros quatuor continens scriptos contra lib. i de Nuptiis et Concupiscentiis. GALLAND.

« Comitum. Meminit autem istius rei Augustinus lib. ii Retract. cap. 53. BALUZ.

« Fuit ille quidem episcopus, sed incertæ sedis, qui cum adhæssisset aliquamdiu Juliano, rediit postmodum ad catholicam fidem. Unde Augustinus (*Lib.*

stansis contradiceret: * sequens vero uni octo ultimis voluminibus ad b Florum emissis respondisse se jactat, fingens multos ejus sacri viri

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

1 Operis Imp. cap. 4) Julianum alloquens: *Utinam imiteri Turbanum post illa tua scripta, et post has tuas laudes, quibus cum dicis magno virtutum fulgore conspicuum, a vestro errore liberatum.*

* Opus ejusdem Juliani postremum librorum octo contra lib. II de Nuptiis. GALLAND.

b Fuit et ille quoque unus de episcopis Juliani sociis et sede pulsus quod detrectarent subscribere formulæ fidei a Zoizino præscriptæ. Numeratur enim inter eos quos Ephesina synodus a Cœlestino damnatos testatur, et iterum damnat: *Perlectis iis quæ de impiorum Cœlestii, Pelagii, Juliani, Peresidi, Flori, Marcellini, Oronzii, reliquorumque eadem cum illis sententiam, depositione a pietate tua istis decreta et constituta sunt, judicavimus et nos quoque ea solida firmaque permanere debere (in part. conc. Ephes. act. 5, in synodica ad Cœlestinum papam).*

c Opus quod continetur octo illis libris, Imperfectum dicebatur, cum s. v. c. Claudio Menardo editi fuissent duo tantum priores libri (An. 1627, Paris.), nunc a multis post quatuor alios a v. c. Hieronymo Vignero additis (An. 1655, Paris.) Perfectum appellatur. Mallet Vossius (Lib. I de Hæres. Pelag. cap. 6) vocari librum Altercationis propter Gennadium, cujus sunt hæc verba (Lib. de Script. Eccl. cap. 45): *Hæresim Pelagii defendere nisus scripsit adversus Augustinum impugnatorem illius librorum quatuor, et iterum libros septem. Est etiam liber Altercationis amborum suas partes defendentium.*

Veterem appellationem retinendam suadent verba quæ sunt in indiculo Possidii edito (An. 1564, Lovanii) ab Ullimmerio: *Contra secundam Juliani responsionem Imperfectum Opus (In præf. ad postremum illud Opus Augustini), quæque intra inquiras in aliis vulgaris editionibus. Unde mirari subit aliquando, cur Vignerius hæc appellationem arbitratus sit factam tantum post editionem Menardi, atque ita in indiculum Possidii irrepsisse; editio enim Ullimmerii plus 60. annis editionem Menardi antecessit.*

Sed juvat paulo curiosius in hæc rem inquirere, et nisi fallor, liquido demonstrare, retinendam omnino Possidii sententiam; quippe cum Augustinus, vel solos quinque priores libros Juliani acceperit, impediendibus bellicis tumultibus, ne alii mitterentur; vel si omnes acceperit, inter respondendum sexto mortem obierit. Sic enim verum erit, et quod Possidius scripsit, Opus istud esse imperfectum, et quod tradidit Prosper chronographus (In Chronic. ad cass. Theod. xiii, et Valentin. iii), Augustinum inter impetum ossidentium Vandalorum in ipso dierum suorum sine libris Juliani respondentem, et gloriose in defensione christianæ gratiæ perseverantem mortuum esse.

Augustinus igitur ad Quodvultdeum (Epist. præfigitur Operi Imperfecto): *Respondeo, inquit, libris Juliani, quos octo edidit post illos quatuor quibus antea respondi; hos enim cum Romæ accepisset frater Alipius, nondum omnes descripserat, cur oblatam occasionem noluit præterire, per quam mihi quinque transmitti; promittens alios tres cito se esse missurum, et multum instans ne respondere differrem: cujus instantia coactus sum remissius semper agere quod agebam, ut operi utrique non deessem, nisi diebus, alteri noctibus, quando mihi ab aliis occupatibus hinc atque hinc venire non desistentibus parceretur. Agebam vero rem plurimum necessariam, nam retractabam opuscula mea... et duo volumina jam absolværam... restabant epistolæ et tractatus populares, quos Græci homilias vocant, et plurimas epistolarum legeram, sed adhuc nihil inde dictaveram, cum me etiam isti Juliani libri occupare cepissent, quorum nunc quarto respondere ceppi. Quando vero id explicavero, quintoque respon-*

dero, si tres non supervenerint, dispono, si Deus voluerit, et quæ postea incipere, simul agens utrumque; et hoc scilicet, et illud de retractatione opusculorum nostrorum, nocturnis et diurnis temporibus in singula distributis.

8. Quibus octo ultimis horrida loquacitate evagatus, disertum se magis ostentare, et sciolum

Quibus ex verbis concludere licet sanctum doctorem tres Juliani posteriores libros nondum accepisse eo tempore quo, responsione ad quartum inchoata; scribebat ad Quodvultdeum. Scribebat vero post absolutos duos Retractingum libros, ut ipsemet testatur. At eos vix absolverat, ut tradit Possidius (In vita S. August. cap. 28), cum Vandali in Africam irruerunt, cunctaque ferro et igne vastantes, non terram tantum, sed etiam mare infestum habuere. Cum igitur Vandali in Africam trajecterint ann. 427, Bonifacium fuderint ann. 428, illeque se Hippone Regium receperit, urbem minutissimam totius Africae, interim dum Vandali totam Mauritaniam Numidiæque depopularentur, clausumque Hipponis portum tenerent; cumque tertio mense obsessi a Vandalis Hipponis Regii fato functus sit Augustinus ann. 430, v. kal. Septembris, admodum probabile est, si non omnino certum, intercluso comœatu non potuisse posteriores Juliani libros ad Augustinum pervenire.

Et certo ante obitum sanctus fidei defensor lib. uno de Hæresibus elucubravit, quem tamen non alia conditione se scripturum promiserat, quam si tres posteriores libri, quos in dies expectabat, non afferrentur.

Quid quod inspectis attentius libris a Vignero editis, non absurde quis opinaturus sit, vel Augustinum quinto Juliani duobus suis respondisse, vel quatuor et sextum Augustini in unum posse conjungi. Nam cum singulis Juliani libris suis sit ab uno in alterum transitus satis manifestus, in hoc vel nullus est, vespulo obscurior.

Verum omnes octo pervenisse ad Augustinum, aliquis non incredibiliter hinc concludat: primum, teste Prospero ejusque excerptore Gennadio, creditum est, in hunc usque diem, obisse Augustinum inter respondendum Juliani. At si constet prior opinio, responderit sane duobus fere integris annis ante obitum. Deinde sextus liber non ita caret præfatione, quæ in aliis aperta est, quin satis discernatur a quinto, ut facile intuenti patere potest. Denique si uni quinto Juliani quintus et sextus Augustini respondeant, vel singulis Juliani libris suos singulos Augustinus non apposuerit, quod omnino præstitit in prioribus quatuor; vel quinque et sextus coalescere debeant, in unum, qui hoc pacto exerescet eo usque, ut duplo fere superaturus sit maximum aliorum.

His argumentis sua est non improbabilis solutio. Nam testimonium Prosperi elevat auctoritas Possidii, ille enim longo positus quæ audivit, iste quæ præsens usurpabat oculis, memoriæ mandavit. Deinde quid valeat secundum argumentum, eodem jure sextum librum in tres partiri oportuerit, breves illos quidem, sed sua tamen præfatione atque argumenti varietate satis distinctos. Denique si quid virum habeat ratio ab inæqualitate librorum petita, sextus a quinto secerni non debet, ne quintus per se solus vix superet dimidiam partem secundi.

Ut sit, exceperit octo libros Augustinus, aut quinque tantum; responderit sex totis, an hæserit in sexto: constat profecto nec respondisse omnibus, nec opus absolvisse, atque illud merito Imperfectum a Possidio dictum fuisse. Quare nec ulla fuit causa idonea cur mutaretur appellatio Operis Imperfecti, nec ulla ratio cur antiqua non retineatur, nisi forte cum Gennadio Altercationis nomen, propter disputandi formam, magis placeat.

d Augustinus (In præf. lib. II Op. Imperf.): *Et*

volens, post innumerabilia a conviciorum probra, A nec notam eorum ad posteros originaria successione transisse; sola autem imitatione illorum, qui divina mandata contempserit effici reum.

11. Hoc ergo, ut dixi, a totum opus, cum studio-
sius perlegissem, breviter pro nostrarum virium fa-
cultate, f Subnotationibus [Baluz. add. ex] libris
ejus, ubi ubi opportunitas exegit, appositis, ego quo-
que respondi, quo lector post tanti patris et magi-
stri tubam, nostram etiam palcarem fistulam non
aspernatus assumere, tota intelligat brevitate Julia-
num in elaborandis numerosissimis libris inanem et
plenam potius jactantiam cum summa impietate ope-
ram impendisse.

9. Sanctus [Baluz. add. tamen] saepe dictus epi-
scopus Augustinus a sex suis libris quatuor priores
illius averit, octo quoque posteriores singulis res-
pensionibus suis ad singula capitula subjectis, sic
vanos ejus et plumbeos pugiones malleo catholicae
veritatis obtudit, imino confregit.

10. Quod utriusque opus cum in manus nostras
venisset, studiosius perlegi et intellexi [Baluz. omit-
tit studiosius perlegi et intellexi], quia tota summa
Inepti et magis impii Juliani laboris a ad unam pra-
vam redigi videtur sententiam: a Adæ videlicet et
Eve transgressionem eos non fecisse mortales,

GASTIGATIONES ET NOTÆ.

etum est, inquit, ut sub eodem titulo etiam secundum
librum scriberem, contra quem Julianus alios octo ni-
mia loquacitate conscripsit, etc. Unde concludere est
beto postremos Juliani libros non fuisse conscriptos
adversus primam responsionem Augustini sex libris
comprehensam, quod nonnullis visum est, iisque non
parum eruditus; sed adversus secundum librum de
Nupt. et Concub. quo missa per Valerium excerpta
confutaverat. Duobus igitur Augustini libris non pro-
lixissimis Julianus quatuordecim reposuit sane non
brevissimos.

a Augustinus (Lib. 1 contra Julianum): Contume-
lias tuas et verba maledica, quæ ardens iracundia libris
quatuor anhelasti, etc. Et alio in Opere (Lib. 11 Oper.
Imperf. cap. 58), cum impurus hæreticus turpe quid-
dam et obscenum objecisset sanctissimo viro, respon-
det ille per summam modestiam: Non expavescis quod
scriptum est (1 Cor. vi, 10): Neque maledici regnum
Dei possidebunt; neque enim tam sæda convicia nihil
adjuvantia, nisi maledicendi libidine loquereris.

b Hoc ingenio fuerunt, eaque arte usi sunt, cum
omnibus retro sæculis omnes hæretici, tum præser-
tim Pelagiani. Hinc Augustinus (Lib. 1 contra Jul.
cap. 1): Primum abs te quero (Julianum alloquitur)
cur libro meo saltem specie tenus te respondisse gloria-
ris, cum tuis libris quatuor, unius mei partem nec quar-
tam reprehendendo testyris, eosque saltus in præter-
vundis meis disputationibus feceris, quasi omnino de-
spirares utriusque operis, et mei scilicet, et tui, quem-
quam esse posse lectorem qui ista deprehenderet. Deni-
que etiam pauca ipsa, in quibus vix est, ut dixi, quarta
pars voluminis tui, quæ velut infirmiora existimans,
quatuor tuorum grandiorum voluminum strepitu, quasi
quadrigarum impetu prosternere et conculcare molitus
es, consideratione multo plurimum cæterorum que attingere
timuisti, inebriata manere monstrantur, quod
ostendere pene superfluum est. Admonendi enim sunt
potius qui hoc nosse desiderant, ut non eos pigeat utrumque
legere, et quod scripsi, et quod respondere voluisti.

Quinque episcopi ad Innocentium (Epis. 177 inter
Augustiniani.): Non agitur de uno Pelagio, qui jam for-

tasse correctus est, quod utinam ita sit! sed tam nullis
quibus loquaciter contententibus, et infirmas atque
ineruditas animas velut convictas trahentibus, firmas
autem et in fide stabiles ipsa contentione fatigantibus,
usquequaque jam plena sunt omnia.

c Sic recte BB. At Baluz. edit. mendose, ex suis
libris. Innotit vero auctor primum Augustini opus
contra Julianum, sex libris constans. GALLAND.

d Ut unam per se partem hæresis Pelagianæ Ju-
lianus in suis libris detegendam suscepit, ita unam
Mercator oppugnandam putavit; de qua nempe una
conscribit Augustinum, ut colligi potest ex respon-
sionis ea parte que habetur (Post præfat. generalem).

e Subnotationes tamen conscripsit in duos tantum
priores libros, non alia certe de causa quam quod
his solis tractatur questio de mortalitate Adami, et
peccati originalis existantia, quam unam agitant. Jam
susceperat Mercator, nihil admodum sollicitus de
reliquis ad aliud argumentum pertinentibus.

f Subnotationibus, id est responsionibus quæ sub-
jectæ sunt verbis Juliani sicut fecerat Augustinus.
BALUZ.

g Nos fuit illis temporibus ut cum presbyter pro-
shyterum alloqueretur, vel fratrem diceret, vel con-
presbyterum; quare ex hoc loco non immerito licuit
concludere, Mercatorem tunc cum hæc scriberet,
neque episcopum fuisse, neque etiam presbyterum.
Scripsit vero post obitum Augustini ann. 451, aut
etiam 452.

h Id est, contra. BALUZ.

i Augustinus (Lib. cont. Jul. cap. 5; vide etiam 7):
Tantumne apud te (Julianum affatur) possunt Pelagius
et Cælestius, ut a solis ortu usque ad occasum, tot ac
tantos fidei Catholicae doctores et defensores, antiquos
et nostræ ætatis contiguos, dormientes et inanes, non
solum deserere, sed etiam Manicheos audeas appellare?
Miror si hoc al quando ex tuo poterit ore procedere?
quod te tamen clamare pravius tui compellit erroris:
sed mirum si in facie hominis tantum intervallum est
inter frontem et linguam, ut in hac causa fons non
comprimat linguam.

accusans videlicet ordinem contra se nostrorum nulum esse dictorum. Subnotationes, ut jam diximus, pravis nos eorum sensibus partim [Baluz. sparsim] apposuimus, vel admovimus; non ullum adversus eum condidimus librum.

14. Ille sane curet de nobis

..... Medio ceras implere capaces
Quadrivio...., (Juv. Sat. 1)

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* Libri nomine Mercator appellare noluit Subnotationes suas, Commionitoria, et quæ sive ex Græcis interpretatus est, sive quæ ex Latinis decerpit, quibus Cœlestiani Nestorianique convincerentur; eaque, ut opinor, causa fuit, cur inter tractatores ecclesiasticos neque a Gennadio recensius sit, neque ab aliis tum antiquis, tum recentioribus scriptorum ecclesiasticorum nomenclatoribus, idemque pene oblivione consulptus fuerit, ne ipso quidem nomine, si Augustinus siluisset, memoria consignato. Quamquam ut a Gennadio præmitteretur potuit alia esse causa, nempe odium Mercatoris in Pelagianos, Gennadii in eisdem studium.

† Nemo veterum non exprobravit Pelagianis quod arte logica abuterentur, neglectis Scripturæ sacræ testimoniis, quibus tamen in dirimendis fidei controversiis opus est. Augustinus (Lib. 1 advers. Jul. cap. 1): *Itane nos, filii Juliane, Manichæi sumus? rogo, quid respondebis? quibus tot sanctos Patres oculis intueberis? quæ tibi argumenta succurrunt? quæ Aristotelis categoriæ? quibus ut in nos velut artifex disputator insilias, videri appetis eliminatus? quæ tuorum argumentorum vel acies vitrea, vel plumbei pugiones in illorum*

conspectu exeri audebunt? quæ abs te arma non fugient, nudumque destituent? Et alio in loco (Lib. III cap. 2): Ubi est acumen tuum, quo tibi videris et categorias Aristotelicas assecutus, et aliam dialecticæ artis astutiam? Et iterum (Ibid., cap. 7): Vides quam dialecticæ nihil dixeris, et nulla quidem culpa dialecticæ disciplinæ, tu quantum a tramite ejus exorbitaveris. Videris illius artis verbis ad hoc uti, ut eis inflatus attentos facias imperitos, volendo videri esse quod non es: quod etsi esses, ad eum modum, quo ista disputanda sunt, nihil esses, sed plane nunc et ineptus, et imperitus, tunc autem ineptus artifex esses; et tamen dialecticorum quasi jaculis oneratus acutus in certamen procedis, et jactus plumbeos pugiones. Et alio in loco (Lib. III Op. Imperf. cap. 32): Isti sunt quos urbana exagitatione dicitate, vel potius vanitate, contemnis, quia non possunt secundum categorias Aristotelis de dogmatibus judicare? quasi tu, qui maxime quereris examen vobis et episcopate judicium devargari. Peripateticorum possis invenire concilium, ubi de subjecto et his quæ sunt in subjecto contra originule peccatum dialectica sententia proferatur, etc. Si dialectica ista, quæ te non edificat, sed inflat, et tam ridiculum quam jactanticulum facit, etc.

INCIPIIT LIBER.

CAPUT PRIMUM.

Nunc verba Juliani ex libro ejus primo ad Florum
* capitulo CXI. ita.

† Sed currant ad eum, qui clamat, Jugum meum suave est, et onus meum leve est (Matth. xi, 32), qui et male agentii veniam pro inestimabili bonitate largitur, et innocentiam, quam creat bonam, facit innovando ^b adoptandoque meliorem. †

1. Ad hæc. Præter responsa sancti viri, omnes

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* In editione Menardi et Vignerii eadem est capitulorum partitio, ac erat olim, cum Mercator Opus Imperfectum Augustini legeret, id est, statim post mortem sancti doctoris. Neque mirum id videri debet, cum libros singulos suis singulæ capitibus Augustini ad verba Juliani responsiones distinguant. — Cap. cxii. Itaque veteres libri et editio Gerberonii. Verum quia in editione librorum S. Augustini adversus Julianum legitur cxii, Garnerius isthic ita quoque emendavit. Sic etiam paulo post p. 8 repetit xvi pro xvii, et alibi. Baluz.

† Referuntur hæc ipsa verba Juliani iterum a Mercatore (Cap. 8 hujusce Operis) et ab Augustino (Lib. 3 advers. Jul. cap. 3); neque vero singularis ista loquendi formula Juliano fuit, sed omnibus aliis Pelagianis communis. Unde auctor librorum Hypognosticon cum Pelagiano ita loquitur (Hypog. lib. v, sub finem): *Nos, inquit, sicut aliquoties a vobis audioimus, in remissionem peccatorum tam majores ætate quam parvulos baptizamus; et cum vobis ita contradictum fuerit a nobis: ergo est peccatum in parvulis quod eis in sacro baptizate remittatur. Respondetis nullum. Tan-*

C quidem innovat creando, sed non omnes renovat regenerando; nisi eos tantum de quibus ipse ait: *Nisi quis [Baluz. qui] renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto [Baluz. omitt. sancto], non potest intrare in regnum cælorum (Joan. iii, 5). Seu ut idem ait: Nisi quis natus fuerit denuo (Ibid., 8). Unde suspectus es fraudis et doli, quod nusquam in toto Opere tuo renovationis tibi visa est mentio facienda; sed innovationis tibi sermo semper venit in mentem. Nam*

^d certum est inter innovationem et renovationem plu-

tum in adoptione filiorum baptizantur; habet enim in eis gratia quod adoptet, non habet unda quod diluat: propter solam vero symboli formulam, ut traditi consuetudo seroctor, tinguntur in remissionem peccatorum, etc.

† Post hæc Garnerius addit responsionem Augustini sic se habentem: *† Augustinus: Ipsi sunt homines quibus invides liberatorem, quos habere malum a quo liberentur negas; quomodo ergo constanter fideliterque respondes quod non invidentis liberatorem hominibus Dominum Jesum Christum, cum potius pertinaciter et infideliter agas ne ab illo salvi fieri credantur parvuli, sicut salvum facit populum suum a peccatis eorum (Matth. i, 21), propter quod eum. Evangelio loquente, didicimus appellatum esse Jesum. Non igitur docere poteritis libera arem Christum vos hominibus non invidere, quia parvulos non esse homines, nullo modo potestis ostendere. † Epit.*

^d Certum tamen, non semper Patres usos fuisse tanta æpeticæ; nam et Augustinus adhibuit innovationis nomen, cum diceret: *Sicut ergo ut anima jam existens creatur innovatione justitiæ, sic jam existens*

rimum interesse: innovatum enim, sicut omnibus est notum, intelligi potest quod nunquam fuit, et noviter existit; renovatum vero id quod ulique jam erat, in vetustatemque pervenerat; quod si renovetur, dicitur renovatum.

2. Sed nec probari facile poterit a divinam Scripturam usam esse hæc locutione, innovatione videlicet; sed de renovatione ei creberrimus sermo est.

3. Audi Invitus Apostolum Paulum dicentem: *Sicuti est veritas in Jesu deponere vos, secundum primitivam conversationem, veterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris; renovamini autem sensum [Baluz. sensu] mentis vestræ, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia sanctitatis et veritatis (Ephes. iv, 22). Item idem: B Cum autem benignitas et humanitas illuxit Salvatoris Dei nostri, non ex operibus justitiæ, quæ nos fecimus, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti, quem ditissime effudit super nos in Christo (Tit. iii, 5). Item idem: Etsi exterior noster homo corrumpitur, sed interior renovatur de die in diem (II Cor. iv, 12).*

4. Deinde audi qui etiam adoptentur; audi, inquam, non me, sed apostolum Petrum: *Vos, inquit, genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus in adoptionem, ut virtutes Dei annuntietis, qui vos vocavit de tenebris in admirabile lumen suum (I Petr. ii, 9). Audisne quid dicat? sentisne quid prædicet? illos adoptari videlicet, ut fiant in adoptionem populus Dei, qui sunt de tenebris evocati in illud admirabile lumen: unde consequens est ut nisi quis fuerit de tenebris evocatus in illud admirabile lumen,*

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

fingitur et conformatione doctrinæ (Epist. 166). Usi quoque Milevitani Patres (In Synodica ad S. Innocentium): Pueros, inquit, eisi nullis innoventur christiæ gratiæ sacramentis, habiturus vitam æternam nequam præsumptione contendunt.

Neque Julianus abhorruit a voce regenerationis, cum ageret de baptismo, quam tamen Mercator vult esse paris cum renovatione potestatis. Sic enim loquitur (Lib. v Op. Imperf. cap. 9): *Nos vero renasci omnes baptismo debere, et opere nostro, et sermone testamur; sed non ut hujus imperitione beneficii de jure videantur diaboli playtali; verum ut qui sunt opera Dei, fiant pignora Dei; et qui nascuntur vititer, non tamen noxiæ, renascantur pretiose, non tamen calumniose; quique procedunt ex Dei institutis, provehantur mysteriis Dei; et qui afferunt opera naturæ, dona gratiæ consequantur, ac Dominus suus, qui eos fecit condendo bonos, faciat innovando adoptandoque meliores.*

^a Non est usa, quod sciam, quando fuit sermo de baptismo; sed de penitentia dixit David: *Cor mundum crea in me Deus, et spiritum rectum innova in visceribus meis (Psal. l, 12). Dixit et Jeremias: Convertite nos, Domine, et convertemur; innova dies nostros a principio (Thren. v, 21).*

^b Pelagiani cum adversus catholicos de propagatione peccati ab Adamo in posteros disputarent, peccatum illud maluerunt dicere naturale quam originale, ut tanto majorem facerent apud minus eruditos homines catholicos invidiam, quanto viderentur propiorum habere, saltem verbo tenus, affinitatem cum

non sit genus electum, non regale sacerdotium, non gens sancta, non populus in adoptionem esse mereatur.

5. An dicturus es forsitan et jussurus ut [Baluz. om. ut] majores tantum homines, qui de tenebris in illud admirabile lumen tamquam peccatores evocantur, ipsi tantam fiant populus Dei; parvuli vero ab ipso ortu suo in lumine constituti, expertesque tenebrarum, quia tantum, ut tu vis, innovati sunt, non autem renovati ex aliqua vetustate peccati, non sint ex populo Dei? Quis te non exhorreat, et tamquam lethale virus non [Baluz. om. non] fugiat hæc scribentem?

CAPUT II.

Item in libro II. capitulo XVI verba Juliani.

Verum Imbecillum (tæ [Baluz. cæcæ] opinionis patrocinalium multiplicat peccata, non minuit. Ille igitur miserorum pruritus et sponte decrescentium nihilum contra ipsam veritatis rationem valet pondus afferre. Sed quia nonnullis Scripturarum locis, et maxime apostoli Pauli, confirmari asserunt ^b naturale peccatum, etc. ^c

1. Ad hæc. Nemo dicit naturale, vel naturam esse peccatum, sed originale; et id in natura esse, non ^d extra naturam; nec absurde tamen, aut [Baluz. om. tamen, aut] abusive dici posse naturale, non tamen naturam: nam deceptus ipse decipis quos potes [Baluz. add. Et tamen]. Inter originale et naturale est nonnulla distantia; et quamvis quod naturale est possit et originale dici, non tamen quod originarium est, naturale quidquam [Baluz. et naturale] cogit fateri. Et accipo exemplum: natura est omnis homo, cujuslibet ætatis, sexus, atque condi-

Manichæis, qui malam assererent hominis naturam. Pelagius (In libello Fidei num. 7): *Abaque sola peccati macula, quæ naturalis non est. Julianus (In libello Fidei part. ii, num. 10): Quoniam igitur præmissus de bono naturæ et benedictione, et honore conjugii, consequenter renuimus naturale peccatum, vel si quo alio vocabulo nuncupatur, ne creatori Deo omnium irrogemus injuriam, dum aliquid ab illo cum peccato fieri potuisse contendimus, et testimonia Scripturarum ejus falsitatis arguamus.*

Cum Julianus dixisset: *Confitearis necesse est naturale, quod Manichæus finxerat, sed in nomine commutato originale vocas, interiisse peccatum, etc.*; respondens Augustinus (Lib. v Op. Imperf. cap. 9): *Nos, inquit, originale peccatum propterea significatius quam naturale dicimus, ut non divini operis, sed humanæ originis intelligatur, etc. Hoc est quod vulgo dicunt in scholis, maculam peccati dici non debere Adami posteris naturalem, si natura sumitur pro substantiæ, quæ Dei opus est; licet vere sit naturalis, si natura pro origine ponitur, nascendo enim contrahitur.*

^e Responsio Augustini apud Garnerium: *Augustinus: Quare non fateris ab omnipotente justo grave jugum super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum (Eccl. xl, 1) sine ullo peccati merito non potuisse constitui.* Omittit ut supra Baluzius. Edit.

^d Extra natum. Ita veteres libri et editio Gerberonii. Garnerius reposuit extra naturam. Verum hæc emendatio non erat necessaria, cum scus abque ea sit planus. BALUZ.

tionis; origo vero [Baluz. conditionis origo, ut] est sanctorum, curialis, servus, colonus, barbarusque, quas non sunt naturæ nomina, sed originariæ conditionis. Ita nos non dicimus naturam aut naturale esse peccatum, sed originis causam addictæ serviliter per peccatum.

2. Quamvis, ut jam diximus, præter naturam in qua sit, esse non possit, nisi dementissime querendum id extra hanc existimes: vel [Baluz. om. vel] suspte sit propriam habens substantiam vel naturam et te ita sentientem devoret Manichæus, qui mali naturam sui juris, sui status et originis principatum tenere ac habere cum impietate delirat.

CAPUT III.

Item in eodem capitulo paulo infra verba Juliani.

* Ostensum est igitur nihil posse per Scripturas sanctas probari, quod justitia non possit tueri: quia si in lege Dei est perfecta forma justitiæ, nihil per eam adversaria ejus, id est, injustitia sinitur virtutis acquirere; ac per hoc, b quod ratio arguit, non potest auctoritas vindicare. »

1. Ad hæc. Vellem probares tua ratione puerperium virginis, vel conceptum sine virili commixtione

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* Ostensum ergo. Garnerius reposuit, Ostensum est igitur. Fatendum est hoc discrimen esse parvi admodum momenti. Annoio tamen, quia cum lectio nostra reperitur in antiquis exemplaribus Mercatoris et apud S. Augustinum, nulla ratio erat mutandi vocem ergo in igitur. BALUZ.

b Difficultatem lectori erant Mercator: nam videtur, vel non assecutus mentem Juliani negantis, auctoritate vindicari posse id quod falsitatis ratio argueret; vel sententiam legisse cum negationis nota, hunc sero in modum: Quod ratio non arguit, id est, non probat, non potest auctoritas vindicare. Lector facile advertet, si tantisper animum reflectat, sensum affirmantem favere magis Juliano, negantem Mercatori.

Quamquam Julianus ipse, ut est apud Augustinum (Lib. 1 advers. Jul. cap. 7), quoties aliquid probandum occurreret, voluit hunc ordinem argumentorum servari, ut primum ratio, tum Scriptura, denique auctoritas sanctorum adhiberetur. Sic enim loquitur: Cum igitur liquido clarent hanc sanam et veram esse sententiam, quam primo loco ratio, deinde Scripturarum munivit auctoritas, et quam sanctorum virorum semper celebravit eruditio, qui tamen veritati auctoritatem non suo tribuere consensu, sed testimonium et gloriam de ejus susceperunt consortio; nullum prudentem conturbet conspiratio perditorum.

c Apud Garnerium: « Augustinus: Unicam adhibuit toti continententi sententiæ responsonem, quippe magis sollicitus de dogmate, quid per se tractandum foret, quam de incidentibus vocalis quas Morius ad subtilius forte morosiusque examen vocavit. » EDIT.

d In Garnerio: « Augustinus: Non expavescis quod scriptum est: Neque maledici regnum Dei possidebunt (I Cor. vi, 10). Neque enim tam sæda convicia, nihil te adjungant, nisi maledicendi libidine, loqueris. » EDIT.

e Tam obcenum Juliani convicium impatientius tulit Mercator quam Augustinus: quare inflammata bile propter dignitatem sanctissimi senis violatam, et ab eo qui minime omnium deberet, cum fuerit ab Augustino sui parentis amico singulariter dilectus, et ea impudentia quæ ne hominem quidem deceret, multo minus episcopum; respondet stulto secundum stultitiam suam, ne sibi sapiens videtur (Proverb. xxvi;

[Baluz. permixtione], Deum quoque hominem factum, et per ætatum incrementa ad crucem fuisse perductum: quod quia humana ratio nullo modo consigna, per fidem divinarum eloquiorum auctoritas vindicat.

2. Ridendum ergo, immo fendum in te est, quod sis: « Quod ratio arguit, non potest auctoritas vindicare. » Quis autem numeret [Baluz. numerat] tam magna et ita frequentia contra hanc miseram declamatiunculam tuam testimonia Scripturarum, in quibus, quia ratio investigare nihil potest, ad fidem recurritur, ut ejus auctoritate solus æterna queratur?

CAPUT IV

Item in libro secundo capitulo LVIII verba Juliani.

* Aut si forte, quoniam aliter dogma tuum stare non potest, nisi Adam ex se concepisse et peperisse responderis, Apostolum quidem non hoc sensisse, nulli dubium erit. Tu vero quid sexui tuo volueris evenire monstrasti. » d

1. Ad hæc. e Erubescet, infelicissime, in tanta linguæ scurrills, vel potius mimicæ obscenitate. Vulgares tu dignus audire acclamationes: f Unus tu, unus e Phi-

5). Quare hoc in capite, immo et in consequente multa prodit domestica Juliani arcana, multa quæ ad corruptos hominum pietatem simulantis mores pertinerent, multa quæ pudorem imponere possent fronti non durissimæ.

f Hæc acclamantium forma et applaudentium vox frequens fuit, olim etiam in laudibus honestis; de Patribus Ephesinis post lectas S. Cælestini in concilio litteras hæc habentur (Conc. Ephes. part. II, act. 2, pag. edit. Labb. 618): Omnes reverendissimi Episcopi simul acclamaverunt hoc justum judicium. Novo Paulo Cælestino, novo Paulo Cyrillo, Cælestino custodi fidei, Cælestino eum synodo concordi, Cælestino universo synodus gratias agit; unus Cælestinus, unus Cyrillus, una fides synodi, una fides orbis terrarum. Nimirum magna laus est, aliquem ita inter alios excellere, ut alii præ ipso nulli censeantur.

g De Philistione mimographo, cujus Hieronymus meminit (Apolog. 2 advers. Rufinum). Scaliger ad hæc verba Eusebii (In notis ad Euseb. pag. 64, col. 2, verbo Philistion): Philistio mimographus natione Magnesianus Romæ clarus habetur, observavit nonnulla quæ describi opere pretium est: Duo videntur, inquit, fuisse Philistiones, prior scriptor mimorum, teste Suida. Ita enim interpretandum est, κωμωδίας βωλογυίας, nam βωλογυοί sunt mimi, et actores ridiculorum fabularum, quales Atellanæ apud Romanos. Fuit autem Prusiensis, vel Nicænus, ut testatur epigramma in eum:

Ὁ τὸν κωμωδιστῶν ἑβραίων πλοῦ
 Γίλαρι ἐπίσκοπος Νικαίας Φιλιστίων
 Ἐρατὸς αἰσίου λέγοντος πάντες πλοῦ.
 Πολύταξ ἀποκρίων, ἔλε δ' οὐδὲ κόμωδι.

Vixit tempore Isocratis, aut, ut alia exemplaria habent, Socratis, teste Suida. Alter fuit natione Magnesianus, et ipse tam scriptor quam actor mimorum, de quo hic sermo nunc est, cujus meminit Martialis, mimos ridiculos Philistionis. Epiphanius in Ptolomæum (Hæresi 33): Οὗτε γὰρ τῶν παλαιῶν τραγωδοποιῶν τις, οὔτε οἱ καθ' ἑξῆς μιμητοὶ τῶν τῆρον' οἱ περὶ φιλοστῶνα, λέγω, καὶ διστοῖν τὸν τὰ ἄπιστα γράψαντα, etc. Meminit et alibi non semel Marcellinus libro xxx: Et judices putantur doctos ex Philistionis et

listion, unus a Latinorum Lentulus, unus tibi b Mar-
 rollus comparandus; namque c Martialis et Petronii
 solus ingenia superasti.

2. Te vorissimè d Ampsanctinæ scaturiginis
 conregionalis tuæ teterrimus fetor, te f Averni lacus

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

*Asopi cavillationibus, quam ex Aristidis illius iusti et
 Cationis disciplina productos.. Hieronymus in Ruti-
 num: Et quasi minus Philistionis, vel Lentuli, ac
 Marcelli [Corrig. Marulli] stropham eleganti sermone
 confictam. Sidonius epistola 2 lib. 11: Absunt ridiculi
 vestitu et vultibus histriones, pigmentis multicoloribus
 Philistionis impetecilem mententes. Cassiodorus epi-
 stola 51 lib. 11: Minus etiam qui nunc tantummodo
 derisus habetur, tanta Philistionis cautela repertus
 est, ut ejus actus poneretur in litteris. Ego puto eum
 Næzia, in quem existat epigramma supra a nobis
 productum, eundem esse cum hoc; et Suidam falli,
 qui ævo Isocratis aut Socratis, illum vixisse scribit.
 Nam Nicæa conda est ab Antigono post mortem
 Alexandri, ab eoque Antigonis, deinde Nicæa vocata,
 multis annis post Isocratis et Socratis mortem;
 quare non dubium est unum mimologum Philistio-
 nem, non duos, fuisse. Ita Scaliger.*

Epigramma Græcum extemporali Latinitate ita
 donatum:

Nicæus ille miseris hominum graves
 Condire risu callidus Philistio
 Cinis hic sepultus jaceo: saepe mortuus
 Vitam per omnem, non te sed tali haud prius.

Nicæus ille patria Philistio
 Oculi temperavi miseris hominum jocis,
 Hic jaceo; vitæ quidquid est reliquum meæ,
 Exstinctum olim sæpe, nunquam alias ita.

Nicæus potui miscere Philistio risu
 Vitam hominum, et lacrymis consociare jocos.
 Nunc jaceo æternum exanimis. Quod enim ante thea-
 strepe dabat, tumulus dat semel isto, mori. [Iruu.]

* Dubitavi aliquando, an non potius legendum
 foret, Latinorum Lucilius, cujus meminit Hiero-
 nyminus his verbis (Epist. 80): *Mordetur et Lucilius,
 quod incomposito currat pede; sales ejus leposque
 laudantur.* Hic est qui Lolulentus poeta ab Horatio
 vocatur; quiq; primus nasi stylium acuisse a Plinio
 dicitur: quamobrem a Quintiliano satiricorum prin-
 cepts appellatur.

Dubitavi quoque num foret a Mercatore indicatus
 Lucillus ille iambographus impudens, cujus memi-
 rit Cicero ad Atticum (Lib. 1 epist. 16); sed dubium
 omnino sustulit Hieronymus, retinerique lectionem
 jussit his verbis (Apolog. 2 advers. Rufin.): *Fieri
 potest ut etiam a me verum audisti, alius qui hujus
 rei ignarus est dicat a te esse compositum, et quasi mi-
 mum Philistionis vel Lentuli, ac Marulli stropham
 elegantem sermone confictam.*

Verum quis ille tandem Latinorum Lentulus, qui
 cum Græcorum Philistione confertur? an ridiculus
 illa histrio Spinter, a cujus nomine vocatus est apud
 Romanos Lentulus Spinter, quod ejus similitudinem
 maxime referret, cuique postea Lepidi nomen per
 lepidam vicissim et ingeniosam quasi versuram factum
 est?

b Locus Hieronimi antea citatus legendum docet,
Marullus. Fuit autem hujus nominis mimographus
 eo usque impudens ut Antoninum imperatorem in-
 censere solitus esset, grammaticæ vero regulas de
 industria contemnebat, et risum auditoribus mo-
 veret.

c Illis epigrammata, hic satiram scripsit; uterque
 faminis digna opera: ut mirum sit ex hoc stercore
 colligi gemmas a christianis, famamque eruditionis
 ex eo conquiri, unde morum sanctitas violatur.

d Ampsanctus lacus est in medio Italia: apud Hir-
 pinos, ubi scaturigo aquarum sulphurearum, quæ
 quod undique silvis angustisq; clausæ sunt, tam

pestilentem emittunt halitum, ut propius accedentes
 eo enecentur. Cicero: *Videmus, inquit, quam sint
 variæ terrarum genera, ex quibus et mortifera quedam
 pars est, ut Ampsancti in Hirpinis (Lib. 1 de Divinat.).*
 Virgilius Ampsancti vallem describit his versibus
 (Lib. vii Æneid.):

Est locus Italiae in medio, sub montibus altis.
 Nobilit, et fama multis memoratus in oris,
 Ampsancti valles; densis hunc frondibus atrum
 Urget utrinque latus nemoris, medioque fragosus.
 Dat sonitum saxis et toto vortice torrens.
 Hic specus horrendum, et sævi spiracula Ditis
 Monstrantur, ruptoque ingens Acheroonte vorago
 Pestiferas aperit fauces, etc.

Servius ad hunc Virgilii locum: *Habet Ampsancti
 aquas sulphureas, ideo graviore, quia ambiuntur sil-
 vis. Ideo autem ibi aditus dicitur inferorum, quod
 gravi odore juxta accedentes necat, adeo ut victimæ
 circa hunc locum non immolarentur, sed odore per-
 irent ad aquam applicatæ. Victimarum meminit, quia,
 ut habet Plinius (Lib. 11. cap. 95), in Hirpinis Amp-
 sancti ad Mephitis ædem locum, quem qui intravere,
 moriuntur.*

Allata sunt ista, ut restitueretur locus admodum
 corruptus, ubi Julianus impudenter bæchatus in
 S. Augustinum ita loquitur (L. b. 1 Ep. Imperf. cap.
 4): *Hic tu, sacerdos religiosissime, rhetorque doctis-
 simus, exhalas tristius et horridius aliquid, quam vel
 Consens. (apud Menardum); Consensensis apud Vigne-
 rium et Paludanum) vallis vel puteus Averni; immo
 scelestius quam ipsa in his locis idolorum cultura com-
 miserit. Ubique mendum est, legendum enim vel
 Ampsanctina callis, vel puteus Averni, etc.; nam apud
 veteres nulla mentio est neque Consensina, neque
 Consensensis aut Consensis, immo neque Compsana
 vallis (quamquam Compsa urbs est apud Hirpinos),
 ex qua tetrum quiddam exhalaret, et idolorum cul-
 tura infanda quedam ac horrenda committeret. Fuit
 vero prope Ampsanctum lacum templum Mephitis
 deæ, quo qui accederent, enecabantur; fuerunt Amp-
 sancti valles, quarum meminit Virgilius; fuit et in
 vallibus puteus Averni, sive specus prope templum
 Mephitis; fuerunt denique horrenda deæ Mephitis
 sacra. Quæ omnia mirum quantum faciunt ad com-
 parationem qua Julianus Augustinum, post illam
 sancto doctore abominandi sacrilegii et detestande
 blasphemie calumniam, ait exhalasse tristius quid-
 dam et horridius quam vel Ampsanctina vallis, vel
 puteus Averni spiraret; immo scelestius quam ipsa
 in his locis idolorum cultura commiserit.*

e Ampsanctinam scaturiginem dicit conregiona-
 lem Juliani, quia Esculanum, sive Eolanum, cuus
 urbis episcopatum tenuit Julianus, vix paucis milli-
 ribus distat ab Ampsancto lacu; atque hinc, auctore
 Mercatore, refellitur opinio eorum qui alterius ejus-
 cumque loci episcopatum Juliano tribuerunt.

f Nulli ignotum est Averni nomen varia signifi-
 catione sumi solitum. Proprium fuit lacus Compansæ
 prope Baias, ex quo exhalationes sulphureæ fecuntur
 sursum, adeo vel pestilentes, vel tenues, ut præter-
 volantes aves ant enecent propter vim malignam,
 aut sustinere nequeant propter tenuitatem; unde
 factum nomen Avernis, *Zopos*, quod inde transla-
 tum est ad significandum quemlibet terræ hiatum,
 ex quo, velut ex inferis, fetor noxiusque halitus vi-
 talem auram corrumperet, et hominibus perniciem
 crearet. Hinc Julianus ipse, loco antea emendato,
 puteum Averni dicit pro hiatu, ex quo prope tem-
 plum Mephitis erumpebat tetri odoris vapor.

nocentissimus mus halitus, te postremo a Atabulus provincie tue pestifer halitus inflavit, e quibus tot morbis turgidus et ma'esanus, immo insanus effectus, hæc eructares, hæc evomeres, hæc exhalares; atque utinam! quia hoc tibi fuisset utilius vitalem spiritum exhalasses, antequam tam obscena, tanque plena dedecoris, pleno ore proferres.

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Hoc in loco indicat Mercator, quod aperte docet Augustinus, Julianum in Apulia natum; Atabulus enim ventus est Apulie peculiaris, unde etiam Apulus appellatur. Meminit Horatius his verbis (*Serm. lib. II satir. 5*):

Excipit ex illo montes Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus.

etc. Quem locum explicans Porphyrius Atabulum dictum ait *παρά τὸ τὴν ἀπὸν βλάσιν*, hoc est, a noxa inferenda. Est enim frigidissimus, teste Plinio (*Lib. VII cap. 24*), et si flaverit circa brumam, omnia exurit, frigore arefaciens, ut nulli postea solibus recreari valeant. Vide Gellium *lib. II cap. 2*.

^b *Platus*. Quæ paulo ante dicta sunt de Atabulo, ea confirmant lectionem nostram, quam accepimus ex codice Bellovacensi. Aliæ editiones habent *halitus*. BALUZ.

^c Memini me aliquando apud Augustinum legere, Julianum infirma valetudine usum fuisse, morboque confictari solitum: causas morbi, immo qualitatem docet Mercator. Fuit enim leucophlegmacia ab halitu maligno, sive Atabuli venti, qui ex Apulia Hirpinos infestat: sive Ampsætinæ scaturginis, qui calorem insitum minuit, ac paulatim exstinguit: unde vitium partium inbecillitas, stomachi ructus, vomitusque, et a crudis alimentis putres halitus, ut tradunt medici.

^d Vox illa, si non ficta sit, ad significandum histrionem turpia loquentem in theatro, quod valde opinor: corrupta videri potest, quasi Turpio positus sit pro Turpilio comico, qui vivere desiit, quo die cepit Cicero. *Turpio*, qui turpia loquitur, ut recte explicat hunc locum vir doctissimus Carolus Dufresnius Cangius in suo glossario. BALUZ.

^e Vel ficta quoque est vox Durionis, ad indigitandum hominem perfricta frontis et durioris, quam ut possit a pudore molliori. Quid si pro Durione Curio reponendus sit? Fuit vero Curio, ut testatur Valerius Maximus (*Lib. IX cap. 1*), optimi parentis nequissimus filius, qui *sexcenties æstertium aris alieni contraxit*. *famosa nobilium juvenum injuria*. Quo tempore in *iisdem* penatibus duo sæcula habitabant: unum *frugalissimum patris*, alterum *nequissimum filii*. Non absurda certe fuesit comparatio Julianum inter sancti Memorii, et Curionem probi parentis filium. *Durio*, qui dura est et perfricta fronte, impudens, ut legitur in eodem glossario. BALUZ. — *Durio*. Sæpe evenit ut *c* et *l* in unam coalitæ *d* formarint. Ita hic, *Quis... durio?* ubi Garnerius miris modis æstuat. Tu si *clurio* aut *cluria* legeris, plana omnia videbis, *cluria* et *clara* est *πύρρος* in glossis: inde vero notissimum in omnes corpore et animo pravos convicium est, ut *simi clurimumque pecus* appellentur. Sin autem hoc nolueris *durionem* hominem *duri oris* et *γλωσσόποιόν*, qui in scena se obijcere alarum contumelias assueverat, intellige. WESSELYNG. ad *Vet. Rom. Itin. p. 585*.

^f Cicero (*Lib. II de Orat.*): *Quid potest esse tam ridiculum, quam Sannio est, qui ore, vultu, imitandis motibus, voce, denique corpore ridetur ipso?* — Sannio. Nimorum genus, qui et gestu et motu et voce populæ excitant ad risum. BALUZ.

^g Inter epistolas Augustini una (*Epist. 101*) scribitur ad Memorium episcopum patrem Juliani, in qua hæc inter alia de Juliano: *Quem quidem non audeo*

3. *Quis scenicus d turpio, quis e durio, vel i sannio* professæ licentia turpitudinis publice ista proferret? te matronæ castæ, te honesti et ornati viri legant? sed si honestatis sint memores et pudorie, exhorrebunt, et veluti monstruosam viperam, ut fertur hydra fuisse, disfligent.

4. *Tunc sanctæ ac beatæ recordationis e Memorii*

dicere plus amo quam te, quia nec veraciter dico. Sed tamen audeo dicere, plus desidero quam te. Miram videri potest, quemadmodum quem pariter amo amplius desiderem; sed hæc mihi facit spes amplior. videndi eum. Puto enim quod si ad nos, te jubente, vel mittente, venerit, et hoc faciet, quod adolescentem decet, maxime qui nondum curis majoribus detinetur. et te ipsum mihi expeditus apportabit. Ex quibus videtur est improbam vesani hæretici indolem, qui tanti viri, tantæ amicitie, tam teneris vocibus testatæ, non nisi per contumelias et inaledicta responderit. Verum hic natus est hæresis spiritus, cum fide omnia jura violare.

Vulgo creditur Memorius Capuanam Ecclesiam rexisse; tantæ credulitatis vix alia ratio asseritur, quam quod ita visum Baronio et Bellarmino; qui et ipsi facile adhiberunt fidem, sive Prospero (*In epig. adversus obtractores Augustini*), qui *Campanum Julianum*, sive Gennadio (*Lib. de Script. cap. 45*), qui *Capuanum episcopum* facere visus est. Hinc enim consequens suspicatus sunt ut Memorius, quemadmodum erat genere nobilis, ita nobilem Campaniæ Ecclesiam rexerit: immo et filio præverit tum munere, tum sede episcopali.

Verum quam leves sint conjecturæ hujusmodi, nemo non facile videre potest. Nam primo Gennadii variantes codices certam fidem facere nequeunt.

C Deinde epigramma Properi in obtractores Augustini obscurum habet sensum, quem aperiemus suo loco (*Dissert. I de auctoribus et defens. hæres. Pelag. in elogio Cælestii*). Deinde Julianus ex Campania originem non duxit, sed ex Apulia, ut docet cum Augustino Mercator. Deinde Capuanam Ecclesiam non tenuit in Campania, sed Eclanensem in Hirpinis, ut testatur Mercator. Quid quod ex Paulini versibus (*In Epithal. Juliani et Jæ.*) non improbabilius quis confecerit, Ecclesiam Memorii sub Beneventana fuisse, cui profecto unaquam Capuana subjecta est. Nam sanctus poeta cum de celo ingeniose Æmilium Jæ parentem evocasset, qui conjugibus a Memorio Juliani patre deductis ad altare benedictionem cælestem impertiretur, ita canit:

Surge, Memor, venerare patrem, complectere fratrem,
Uno utrumque tibi nomen in Æmilio est.
Junior et scilicet Memor est; mirabile magni
Munis opusque Dei, qui minor, hic pater est.
Posterius natus, senior, quia sede sacerdos
Gestat apostolicam pectore cantilem.
Filius est fraterque Memor, lætatur adesse
Communem sibi met pignoriisque patrem.

Quæ verba satis manifeste ostendunt Æmilium ætate minorem fuisse Memorio, sed majorem sedis prærogativa. Primates enim ab aliis suæ provinciæ episcopis patres appellatos fuisse, non tantum in Africa, sed in alijs quoque locis, ante probavimus (*In notis ad cap. I Commentorii*): quare si conjecturis indulgere liceat, ubi silent antiqui auctores, qui majorem loquendi occasionem nacti sunt, Augustinus et Paulinus, vix non opiner Memorium Eclanensi Ecclesiæ præfuisse, filiumque patris in locum successisse. Erat enim Eclanensis civitas sub Beneventana, nec alia videtur fuisse causa cur Julianus cum tanta foret in opinione doctrinæ, tam ignobili Ecclesiæ præficeretur, nisi quod in ea jam meruisset sub patre.

Antequam ex hoc loco discedamus, juvabit anno-

episcopi filius? tu Julianæ primariæ feminæ, et qua nihil honestius inter reverentissimas matronas invenias, utero editus? absit, absit, ut tibi istud credere ausim. ^b Vernularum te eorum potius crediderim filium, suppositumque illis, ut sæpe dictum factum, et quod tu potius tanta oris tui petulantia et abscenitate approbas; aut si id non erit, degenerasse eos in te nulli dubium erit, qui sanctos illorum hominum mores, sanctam vitam, institutumque no-

verit, tuumque sermonem in scriptis hisce [Baluz. hisque] prudenter inspexerit.

5. Quorum sane post obitum sanctorum hominum, tu merito duas sorores tuas ^d talibus disciplinis tui oris erudisti. Novimus, novimus, quid tibi an earum, cum tu nimis severus in ejus ruinam pudoris insurgeres, objecerit vel exprobraverit, atque tu mutus illico non ausus es ulterius censuræ tax ullam dolori ejus inferre molestias.

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

tare Julianum non duxisse uxorem ante ann. 408. Duxit enim post obitum Æmilii Jæ parentis: Æmilium vero adhuc erat in vivis ann. 407, si modo, ut est admodum verisimile, non differt ab eo qui a sede apostolica Constantinopolim missus est in causa Joannis Chrysostomi, quemque Metaphrastes Beneventanum episcopum dicit.

^a Hinc primum innotescit nomen feminæ, quæ Julianum peperit. Non absurde vero sentiat aliquis eam ipsam esse viduam, ad quam post obitum Memorii librum consolatorium scripsisse dicitur est Pelagius (Vide notas ad cap. 4. Commemorarii). — Julianæ. Ilam Garnerius suspicabatur eam ipsam esse viduam ad quam Pelagius scripsit librum consolatorium. Sed postea, re melius perpensa, hanc opinionem deseruit ut eam amplecteretur quæ docet viduam ad quam Pelagius scripsit esse Julianam Olybrii conjugem. Qua de re nos pluribus agemus infra ad pag. 140. BALUZ.

^b Subindicat Mercator rumorem aliquando sparsum fuisse in vulgus, nobilibus parentibus pro legitima prole vernularum filium suppositum fuisse, Julianumque suis moribus rumorem approbasse. Eo certe nihil fuit aut maledicentius, aut contumeliosius, atque insolentius, quod vitium, ut vernulis facile, ita nobilibus filius vix adhzret. — Garnerius hic et infra putat subindicare a Mercatore rumorem aliquando sparsum fuisse in vulgus Julianum fuisse suppositum parentibus suis. Verum alius, ut ego quidem arbitror, est sensus verborum Mercatoris. Illud enim tantum ait rhetoricando, ita diversos esse Juliani mores a moribus parentum, ut suspicari liceat suppositum illis fuisse, ut sæpe dicitur factum, aut si id non erit, degenerasse illos in filio. BALUZ.

^c Casto vixerant sub sanctissimorum parentum disciplina. Unde Augustinus toti familiæ bene apprecatus, tamquam vere domo Dei: *Habitatis*, inquit (Epist. 11c.), *omnes in æternum in adjutorio Altissimi, qui habitatis unanimes in domo, pater materque, fratres filiorum, et cuncti unius patris filii memores nostri*. Verum post obitum parentum sorores exemplum fratris post longam dissimulationem jam suo ingenio viventis secute, a domestica sanctitate degenerarunt.

^d Julianum non castissime vixisse, etiam soluta ma trimonio, et episcopatus tempore, præter Mercator am insinuat ipsemet Augustinus his verbis (Lib. v ad pers. Jul. cap. 12): *Secundum te, cum concubere des iterum conjuges, jam non erunt conjuges; quod ne contingat agant, sicut possunt, decrepiti quod juvenes agebant, et ab hoc opere quo etiam continent nimum delectaris, nec effectis etate corporibus parcant*. Et alibi (Lib. 4 ejusd. Operis cap. 11): *Vos pro suscepta vestra (libidine) tam fideliter laboratis, ut vim patiamini, nisi eam, qualis nunc est, etiam in paradiso collocetis: non ibi de peccato dicentes talem factum, sed talem nullo peccante fuisse mansuram, cum qua in illa pace dimitteretur, aut ne dimitteretur, quotiescumque surgeret, expleretur. O sanctas paradisi delicias! o frontem qualiumcumque episcoporum; o fidem qualiumcumque castorum!*

Auctor librorum Hypognosticon (Lib. iv): *Non anim naturale esse bonum libidinem prædicarens, si*

castitatis virtutem intuentes, ut Paulus, corpora vestra castigaretis: immo impudenti fronte lascivientes, ejus motum sic procaci lingua laudatis in publico, ut cunctis pateat quid a vobis geratur in secreto, si tamen quam laudare publice non pudeat, eligant vel secretum. Et Paulo infra: *Libido calor bonus est genitalis, nec est in ea quod pudet; quia si malum esse dicatur, nuptiæ jam dumnabuntur, sine illa enim non poterit proles existere*. Ex hoc advertant dilectæ vestræ, castissimi expugnatores, quantum libet, quod tantum laudare delectat; aut si non libet, cur suadetis ut litæ, et castitas expugnatur a vobis? cur bonum prædicatis, quod in vobis adversum esse sentitis? rogo, erubescite. Nemo unquam quod sibi est inimicum, bonum dicere delectatur, et laudum præconiis adornare.

Eo etiam pertinet quod refert Beda (Lib. 1 in Cantic. cap. 5) ex libro II Juliani de Amore, ubi de natura lactis, sædis: sine philosophatum ait, ut totum ponere horri fieri.

Immo Hieronymus Pelagianis exprobrat nimiam cum suis, ut loquitur, Amazonibus consuetudinem; *Deceptis*, inquit, plurimos, maxime eos qui adherent mulieribus, et sciunt se peccare non posse (Dialog. 1).

Qua occasione duo notanda puto: alterum videri ab Hieronymo subindicatum Cælestii eunuchismum; alterum ab Irenæi notatum Pelagium in temperantiæ in consecrandis epulis, et ad id probandum adductum Isidori Pelusiotæ testimonium, qui tale quiddam olim exprobrabat Pelagii monacho jam cano; sed quod solet Irenæus in Historia Pelagiana, quotiens non mutatur ex Usserio hæretico quæ scribit, hoc in loco bis peccavi. Semel temeritate mentis, qua unicum fuisse tunc temporis in orbe Pelagium monachum judicavit, cum clamet Augustinus (Epist. 186) alterum quoque Tarentianum ejusdem nominis fuisse. Iterum *ἐκτροπή*, qua putavit Pelagium, antequam damnaretur, in Ægypto aliquamdiu versatum esse, quod omnino pugnat temporum rationi ex Augustino deductæ.

Adducere poterat testem longe certiorum Paulum Orosium (In apolog. cap. 27), cujus sunt hæc verba ad Pelagium: *Sed tibi specialis inde portandi oneris fortasse fiducia est, quod balneis epulæque innutritus latus humeros gestas, robustamque cervicem, præferens etiam in fronte pinguedinem, sicut scriptum est: Tetendit enim adversus Deum manum suam, et contra Omnipotentem roboratus est. Lucrurrit adversum eum erecto collo, et pingui service armatus est. Operuit faciem ejus crassitudo, et de lateribus ejus arvia dependet (Job. xv, 25). At illi tales esse non possunt, quibus semper in corde loquitur Christus (I. uc. xiii, 24): Contendite per angustam viam introire, lata est enim quæ ducit ad mortem. Et Paulus apostolus monet: Curam carnis ne feceritis in concupiscentiis (Rom. xiii, 14). Est in me veritas Christi, quia multum doleo pro vobis; juxta sententiam enim beati Patris mei Augustini, Non est sani fiducia, sed insani.*

Verum vidit Jansenius suæ se causæ incommodaturum, si fide Orosii auctoritatem Orosio faceret, apologismos reciperet quam, quia vis rebus contraria est, pro supposititia habet, illorum more qui ab Hieronymo et Augustino accusantur libidinosi ejusdem judicii, quo ipsos quoque Scripturæ libros sibi non faventes rejiciebant,

CAPUT V.

Item in eodem libro capitulo LIX verba Juliani.

« Non enim dicitur est, Erunt duo homines in uno homine, sed *Erunt duo in carne una* (Genes. 11, 14); quo unitiois nomine voluptas illa coeuntium et libido, quæ sensum afficiens membra consternat, ac sicut ille prudens intellexit, unam carnem gestit efficiere, a Deo instituta, et corporibus ante peccatum docetur inserta. »

1. Ad hæc. ^b Eleganter scurra loqueris more tuo, et ^a mora quo ^c theatrum ^d Arbitri Valerique detristi. Constat in illis prosectoribus generis humani fuisse ^e libidinem insitam eorum naturæ, quam quidem

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Responsio Augustini apud Garnerium: « Angustinus: Si ut essent duo in carne una, facere nisi libido non posset (quam susceptam tuam, qualis nunc a te laudatur et expugnatur, quam pudendam confiteri, et sine pudore sic diligis, audeas etiam paradisi possessione dotare), nullo modo etiam in Christo et in Ecclesia posset intelligi. Erunt duo in carne una. Neque enim tam longe exorbitas a veritatis via, ut etiam conjunctioni Christi et Ecclesiæ hanc audeas imputare libidinem. Porro si possunt sine ista esse duo in carne una, Christus et Ecclesia, potuerunt etiam vir et uxor, si nemo peccasset, non pudenda libidine, de qua erubescit, et qui eam laudare non erubescit sed merito laudanda charitate conjungi, et filiorum procreandorum causa esse duo in carne una. Unde Dominus cum dicit: Igitur jam non sunt duo, sed una caro (Matth. 21, 6); non utique dixit, Non sunt duæ, sed una caro. Quid ergo non sunt duo nisi homines? Sicut Christus et Ecclesia sunt, non duo Christi, sed unus Christus. Unde et nobis dicitur est: Ergo Abraham semen estis (Gal. 3, 29), cum de illo dicitur sit: Abraham et semini tuo, quod est Christus (Ibid. 16). » EDIT.

^b Iterum hominem dicentem quæ non debet cogit Mercator, ut est apud poetam audire quæ non vult,

^c Non memini me legere aut Petronium aut Martialem comedias edidisse, sed ab altero Satiricon, ab altero epigrammata conscripta. Spectant igitur verba Mercatoris ad istorum hominum libros, et præsertim ad primum Martialis, qui ab amphitheatro nomen accepit. Maluit tamen Mercator theatri mentionem facere, quam amphitheatri, quia impudicum hominem conveniebat, et theatrum propria erat impudicitia: scena, quod egregie docet Terullianus his verbis (Lib. de Spectac. cap. 20): *Namquid ergo extra limites circi furori studemus; extra cardines theatri, impudicitia; insolentia, extra stadium; in misericordia, extra amphitheatrum?* etc. Si quis horere voluerit ad impuritatem veteris theatri, legat caput 17 ejusdem libri. — Garnerius hic ait non meminisse se legere aut Petronium aut Martialem comedias edidisse: itaque hæc verba spectare ad istorum hominum libros, et præsertim ad primum Martialis, qui ab amphitheatro nomen accepit. Rhetoricatur autem hic Mercator et nomen generale huc transtulit, quo usus est etiam Martialis in præfatione libri primi: *Inret Cato theatrum nostrum.* BALUZ.

^d Utroque nomine intelligit homines impuros, quorum antea meminit, Petronium et Martialem. Illi enim Arbitri cognomen, isti agnomen Valerii fuit: quamquam apud Romanos, si Valerio Maximo credimus, Valentinus quidam existit Valerius, qui amatorius versus plenos impudentissimæ licentiæ scripsit.

^e Non sumpsit auctor nomen libidinis in malam partem, secutus exemplum Sallustii, cui valde studet; sed illud posuit ad significandum insitum hominibus procreandum appetitum, qui cum per se sit indifferens, inter bona aut vitia censetur, prout freno vel retinetur, vel solvitur.

A divinæ Scripturæ, non ut tu vis, libidinem solent, sed carnis concupiscentiam nominare, de qua illud implerent: *Crescite et multiplicamini, et replete terram* (Genes. 1, 28). Et illud: *Adhærebit uxori suæ, et erunt duo in carne una* (Genes. 11, 23). Sed si mandatum divinum servassent, non eis futura erat [Baluz. fuerat] immodesta stimulatix, infestaque, et importuna instigatrix [Baluz. institatrix], cum non quaeritur opus ejus, qualis nunc est, irabens vi sua, et magna vasa plerumque de castitatis arore dejiciens. Ergo si talis non est, sicut nec est, qualis naturaliter sobolis tantum causa divinitus fuerat data, vitiosa est: quo vitio suo cum generat,

B Augustinus tamen Ciceronem imitatus, numquam quod ego quidem meminerim, usus est hoc nomine in bonam partem; neque vero potuit, cum libidinem desinierit appetitum animi, quo veteris bonis quælibet temporalia proponuntur (Lib. de Mendac. cap. 7). Unde alio in loco ait: *Cum igitur sint multarum libidines rerum, tamen cum libido dicitur, nec cuius rei sit libido additur, non fere solet animo occurrere, nisi illa qua obscenæ partes corporis excitantur* (Lib. xiv de Civit. cap. 15), etc. Et alio in loco: *Quod cibus est ad salutem hominis, non est concubitus ad salutem generis, et utrumque non est sine delectatione carnali, quæ tamen modificata, et temperantia refrenante in usum naturalium redacta, libido esse non potest; quod ideo dicitur est, quoniam libido non est bonus et rectus usus* (Lib. ii Retract. cap. 22).

^c Traducem peccati originalis esse concupiscentiam parentum, quæ per inobedientiam primorum hominum elerata est, et instar hæreditariæ cujusdam ægritudinis propagatur in posterum, opinatus est constanter Augustinus cum suis, Mercatore, Fulgentio, Beda et aliis. Quomodo vero per concupiscentiam, quæ in parte animi inferiore est, traduci possit culpa originalis, quæ in superiore existit, recte Mercator explicat his verbis, quæ ex Augustino mutuatus videtur: *Si talis non est, sicut nec est (carnis concupiscentia) qualis naturaliter sobolis tantum causa divinitus fuerat data, vitiosa est; quo vitio suo cum generat, quod nascitur ex vitio, vitiatum est, et jure medico et redintegratore indiget Christo.*

Veritati per se non ita forte omnibus manifestæ S. Thomas asserere potest lucem, cuius hæc doctrina est (1-2, q. 81 et seq.). Duæ fuerunt partes justitiæ originalis, qua Deus hominem, quem rectum condere voluit, ab initio gratis donavit: una, qua pars animi superior Deo; altera, qua inferior superiori tandem subesset, quamdiu ipsa adhæreret Deo; ista frenum concupiscentiæ fuit, illa charitas; utraque gratis Adamo collata, utraque gratis posteris D etiam conferenda, si Adamus abstinere ab esu pomi prohibiti. Hæc conditio, qua parte voluntatem Adam spectabat, debitum quoddam fuit; qua divinam, mandatum; qua utramque, pactum. Pacti vero hujusce meminit sæpe Augustinus; præsertim cum peccatum originale demonstraret ex eo Gene-si loco: *Masculus, cujus præputii caro circumcisio non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit* (Genes. xvii, 14).

Hujus pacti doctrina, quasi traditione, a Patribus ad scholasticos pervenit, quorum nemo sine temeritatis nota aliter sentit. Hujus intelligentia vanas Michaelis Bii de sublimatione hominis in consortium divinitatis naturali delirationes catholice confutat, Hujus denique veritas scholæ reprehensores, vel oscitantæ in legendis Augustini libris, vel tarditatis in intelligendis, vel malæ fidei in interpretandis convincit.

Peccatum igitur originale, cum sit defectus justitiæ

quod nascitur ex vitio, vitiatum est, et inde [Baluz. A juri] medico et redintegratore indiget Christo.

CAPUT VI.

Item in eodem libro capitulo LXIII verba Juliani.

« Ille quippe non dixit, peccatum transisse, sed mortem; mortem utique judicii illatam severitate, prævaricationis ultricem; non corporum semina, sed morum vitia persequentem. »^a

1. Ad hæc. Bardissime, tuo te pugione feristi: vis enim non peccatum, sed mortem transire per semina, quam tamen ais « judicii illatam severitate, prævaricationis ultricem. » Referatur igitur tibi de tuo. Quid hoc ad posteros, qui omnes omnino mortui sunt, moriuntur, atque morientur, illa utique morte quæ per omnes homines pertransiit, ultrisque prævaricationis, ut dicis? Nam illud aliud ridendum est, quod B ais, mortem, quam pœnam esse dixisti peccati, solam transisse in genus, absque illo quod hujus tanti mali existit causa. Eum egregius justii judicii Dei defensor, qui pœnam prosatoris transmittit in posteros, pœnæ ejus causam non habentes!

2. Delectat autem quod subnectis: « Non corporum

semina, sed morum vitia persequentem. » Tamquam jubeas potius quam doceas nullum esse mortuum, neque mori, nec moriturum, nisi qui Adæ prævaricationis exstiterit imitator. Non pudeat tanta vanitatis? Itane nullus fuit, vel est futurus, vel est, saltem^b secundum magistri tui Pelagii definitionem, quæ a te tot libris defensa est, quæ ambo decernitis, « posse hominem esse sine peccato, et facile Dei mandata servare? » Ut ergo dicebamus, vel secundum vos ipsos, nullus fuit per tot sæcula, qui, alienus hujus vestræ Imitationis inventus, hanc in se Adæ pœnam non mereretur excipere, quam dicis « prævaricationis ultricem, et quæ non semina, sed morum vitia jussa est persequi. » Et certe hi quos dicitis « posse esse sine peccato, et facile Dei mandata servare, » esse sine vitiis debent. Postremum tot millia infantium absque vitio ullo secundum vos nascuntur, nati sunt, atque nascuntur. Cur itaque hæc [Baluz. hæc, quæ judicii severitate illata est ultrix prævaricationis [Baluz. om. prævaricationis], morte plectuntur, quam nec causa sua secuta est, nec, ut dicis, transiit in quemquam « ipsorum? »

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

Ita originalis, quemadmodum definivit S. Thomas, duabus oportet constare partibus, una materiali, quæ concupiscentiæ effrenitas; altera formali, quæ charitatis privatio. Illam vocat Augustinus vitium, morbum, languorem, et malum naturæ; istam peccatum; et culpam. Culpæ sacramenti virtute tollitur, vitium relinquitur ad agonem: etsi vel peccando crescit, vel bene agendo minuitur, quanto magis aut peccandi consuetudine creatura, aut Deus bene vivendo dulcescit. Quemadmodum ambæ partes justitiæ originalis ita connectebantur muluo, ut fuerint oim in Adamo innocente, futuræque essent in posteris innocentibus unicum beneficium; ita utriusque partis vacuitas, ut unicum fuit in Adamo peccante damnium, ita sunt unicum in posteris malum, donec renascantur in Christo, et novi homines fiant.

Justus ergo cum procreat filios, quia ex eo gignit quod relicum est ad agonem, peccatum cum vitio traducit in filium; sus enim principis similia sunt quæ ex ipsis orta sunt.

Eo pertinent tum similitudines quibus Interdum utitur Augustinus, tum voces metaphorice quibus hanc rem explicat. Ait enim vitata esse parentum semina, ægros oriri ex ægris, incircumcisos ex circumcisis, ex oleis insitis oleastro, ex justis peccatores, quia generando traducitur caro, quæ, expertis treni justitiæ originalis animam excipit carentem altera D justitiæ parte, quæ charitas, donec eam per sacramentum Christi recipiat.

Auctor quidam multum laboris hac in parte posuit, et vix tamen hilum profecit, propierea quod maluit aliquid dicere, quo doctoribus scholasticis contradiceret, quam consentire sanctis magistris Augustino et Thomæ, de pacto Deum inter et Adamum inito. Quare coactus est ad absurdas quasdam conjecturas venire, de corrupto parentum semine, de vitata per peccatum Adami temperie, de occulta morbosaque qualitate a serpentis halitu immissa, aliisque similibus figmentis, quæ per summam injuriam Augustino aslinguntur.

Sed quid opus fuerat quæstionem, cum primum nasceretur, paulo quidem obscuriorem, sed docturam postea labore Ecclesieque sensu illustratam, iterum offusis nebulis in pristinas revocare tenebras? Au tanti erat damnam a tribus summis pon-

tificibus opinionem, Quod consortium divinæ naturæ sit homini naturale, pertinaciter tueri, ut fides peccati originalis vix non perverteretur in commentum suppar blasphemix Illyrici? Quid explicatius sententia S. Thomæ, cujus Summam Jansenius, Augustinum contractum, et certa proportione rationibus naturalibus alligatum vocat?

^a Responsio Augustini apud Garnierum: « Augustinus: In eo quidem loco, ubi dictum est: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatam mors, et ita in omnes homines pertransiit; utrum peccatum, an mors, an utrumque per omnes homines pertransisse dictum sit, videtur ambiguum. Sed quid horum sit, res ipsa jam aperte demonstrat: nam si peccatum non pertransisset, non omnis homo cum lege peccati, quæ in membris est, nasceretur; si mors non pertransisset, non omnes homines, quantum ad istam conditionem mortalium pertinet, morerentur. Quod autem dicit Apostolus, in quo omnes peccaverunt, in quo intelligitur? nisi Adam, in quo eos dicit et mori, quia non erat justum sine crimine transire supplicium. Quocumque te vertas, nullo modo catholice fidei fundamenta subvertes, præsertim quia et tu ipse tibi adversaris, qui nunc dicis, non peccatum transisse, sed mortem, cum superius dixeris, Apostolum ideo non duos homines, sed unum inculcasse, ut doceret imitatione transisse, non generatione peccatum. Quid est quod nunc dicis, non peccatum transisse, sed mortem? » Erit.

^b Notandum in primis locis, ex quo constat multis libris a Juliano defensam fuisse Pelagii sententiam de impercantia hominis, et viribus naturæ ad servanda Dei præcepta, quibus autem de libris loquitur Mercator? neque enim hoc argumentum aut in prioribus, aut in posteriore Juliani Opere adversus S. Augustinum tractatum est. An Juliano tribuenda est, auctore Mercatore, epistola ad Demetriadem? An liber de Natura, et libri tres de Libero Arbitrio, aliæque ejusmodi Opera, quæ Pelagii sensu, verbis Juliani composita sint? An tribuendus quoque, quod aliunde augurati sumus, liber Ratiocinationum, in quibus quæstio utraque agitur, et secundum Pelagii mentem definitur (Vide dissert. I, in elogio Pelagii)?

^c Quemquam lapsum. Ita veteres libri et editio Cerberonii. Sed Garnierius reposuit ipsorum. Baluz.

3. Hic tibi de manibus, ut ita dixerim, cecidit A et illud condiscipuli tui Cœlestii egregium definitum: « Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læsit, et non genus humanum. »^a Hic est Cœlestius unus ex illis quibus in tui operis libro primo de quatuor ad Turbantium hæc ais: « Doctores nostri temporis, frater beatissime Turbanti, et nefariæ, quæ adhuc fervet, seditionis auctores ad hominum^b quorum sanctis studiis uruntur, contumelias et exitium decreverunt per ruinam totius Ecclesiæ pervenire, non intelligentes quantum his contulerint honoris, quorum ostenderunt gloriam, nisi cum catholica religione, non posse [Baluz. potuisse] convelli. » Itane oblitus amicitia es [Baluz. amicitias]? itane consuevisti defendere? an nunc tibi ipsi patrono opus est? et decepti sunt qui te sibi paraverant defensorem?

4. Et hæc a me, tamquam qui te nimis callidum

et disertum non intellexerim, dicta sint, quod et tu sine ulla dubitatione jactabis; ubi si hoc tibi persuaseris, plurimum te [Baluz. omit. te] fallis. Ego enim te intellexi, et quid contra fidem tenacem recti ineptissime sentias novi, et quibus verborum hic modo utaris ambagibus memoria teneo, et paululum nos patere, hæc probabimus.

5. Abuteris videlicet Christianorum simplicitate, qui in hos libros tuos legendos inciderint: tua verba ista sunt nempe, « In omnes vero homines non peccatum transisse, sed mortem, illatam utique severitate iudicii, prævaricationis ultricem. » Hic hic interim te aliquantulum teneam; hic tecum iuras aliquas utiliter teram; rogo si simpliciter, et non^c dilemmatus,^d tamquam ad Cræsum et Pyrrhum Loxias B (unus etenim erroris spiritu^e [Baluz. un. et tu nunc err. spiritu]) loqueris, quomodo non^e et tu tradu-

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Verba quæ sequuntur digna sunt quæ observentur paulo studiosius. Ostendunt enim quanti se suosque facerent Pelagiani. Ea vero non reperiuntur apud Augustinum libro tertio prioris Operis, qui respondet libro tertio Juliani ad Turbantium, sed in libro secundo de Nupt. et Concup. cap. 3, dicunturque excerpta ex præfatione totius Operis. Ita vero se habent: *Doctores, inquit, nostri temporis, frater beatissime, et nefariæ quæ adhuc fervet seditionis auctores, ad hominum, quorum sanctis studiis uruntur, contumelias et exitium decreverunt, per ruinam totius Ecclesiæ, pervenire, non intelligentes quantum his contulerint honoris, quorum ostenderunt gloriam, nisi cum catholica religione, non potuisse convelli. Nam si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum esse nascentium conditorem dixerit, Cœlestianus et Pelagianus vocatur. Ne igitur vocentur hæretici, sunt Manichæi; et dum falsam venerunt infamiam, verum crimen incurrant, instar ferarum, quæ circumdantur pinnis, ut cogantur in retia. Quibus quoniam deest ratio, in verum exitum vana formidine contendantur.*

^b Illud ipsum querebatur Pelagius adversus Hieronymum, qui in præfatione Dialogorum tunc temporis, opinor, scripta, cum Joannes Hierosolymitanus imposuerat utrique parti silentium, veteratque alterum alteri crimen hæreseos obijcere; immo catholicos invidia erga Pelagium accensaverat. Sic ait: *Adversum eos qui me dicunt hoc Opus infamatum invidia facibus scribere, breviter respondebo numquam me hæreticis perperisse, et omni egisse studio ut hostes Ecclesiæ mei quoque hostes fierent. Helvidius scripsit contra sanctæ Mariæ virginitatem perpetuam; numquid ut ei responderem ductus invidia sum, quem omnino in carne non vidi? Jovinianus, cujus, o Pelagi, ut te nunc hæresis suscitatur, Romanam fidem, me absente, turbavit, tam elinguis et sermonis putidi, ut magis misericordia dignus fuerit quam invidia. Illi quoque respondi, ut potui. . . . garrit unusquisque quod sentit, ego solus sum qui cæctorum gloria mordeat; et tam miser, ut us quoque invidiam qui non merentur incidiam: unde ut omnibus probarem me non odisse homines, sed errores, nec aliquorum infamiam querere, magisque dolere vicem eorum qui falsi nominis scientia supplantantur, Attici et Crisobuli nomina posui, per quos et nostra pars et adversariorum quid sentiret exprimerem. . . . Si quis autem falsum se infamiat clamitat, et gloriatur nostra sentire; tunc vere fidei probabit assensum, cum aperte et absque dolo cætera damnaverit, ne audiat illud propheticum: Et in omnibus tuis non est conversus ad me prævaricatorum seror ejus Juda ex toto corde suo, sed in mendacio (Jerem. iii, 7). Minorisque peccati est sequi malum, quod bonum putaveris, quam non audere defendere*

quod bonum pro certo noveris. Qui minas, injuriam, paup. riatemque ferre non possunt, quomodo flammæ Babylonis vincemus? QUOD BELLUM SERVAVIT, PAX FICTA NON AUFERAT. Nola timore perfidiam discere, cum veram fidem meam Christus reliquerit volentati.

^c Hæc vox legitur in libro Rufini Palæstini de Fida cap. 53: *Cum nos, ait, interrogaverint utrum Deus procreaverit Filium, necne, et acceperint a nobis responsum, procreavit: statim adjiciens interrogationem hujusmodi, quam Græci dilemmatus vocant, Inritus, an sponte? etc. Porro cum vox ista apud alios auctores non reperiatur, quod sciam, vehementer adducor ut credam a Mercatore librum Rufini Latinitate donatum. Verum hæc de re prolixius alias (Disser. 2, de auctoribus et defensoribus hæresis Pelagianæ).*

^d Locus ille mendose legitur in codice Bellovacensi: *Tamquam dilemmatus Acresum et Phirum locias, unus et tu nunc: spiritus erroris, etc. Correctus est tam ex codice Vaticano, tum præcipue ex Hieronymo ad Pammachium et Oceanum de hæreticis ita scribente (Epist. 84): Si quando urgeri cœperint, et aut subscribendum eis fuerit, aut exeundum de Ecclesia, miras strophas videas; sic verba temperant, sic ordinem vertunt, et ambigua quæque concinnant, ut et nostram et adversariorum confessionem teneant, et aliter hæreticus, aliter catholicus audiat, quasi non eodem spiritu et Apollo Delphicus atque Loxias oraculo fuderit Cræso et Pyrrho, diversis temporibus, sed pari illudens strophæ. Exempli causa pauca subjiciam: Credimus, inquit, resurrectionem futuram corporum. Hoc si bene dicitur, pura confessio est; sed quia corpora sunt cælestia et terrestria, ut orthodoxus corpus audiens cornem putet, hæreticus spiritum recognoscat, etc.*

Loxias vero idem est quod Apollo, qui cum ambigua, si-xiloqua et obliqua daret responsa, Loxias dictus est. Nam apud Græcos λοξος obliquum significat: quæquam et alia ab aliis appellationis causa affertur; qua de re consule Macrobinum in libro De Diis. Quid vero Delphicus Cræso expeditionem Persicam meditantem, quid Pyrrho adversus Romanos moventi oblique responderit, obvium passim est.

^e Hoc nomine Pelagiani soliti sunt omnes quidem peccati originalis defensores traducere, sed Augustinum maxime. Nec illud convicium solus fecit Julianus; sed Antianus etiam in utraque epistola, qua præfatus est ad homilias Chrysostomi in Latinum sermonem a se versus; scribens enim ad Orontium, cui homilias in Mathæum mittebat, post laudatam tanti doctoris eloquentiam, sententiarumque cum Pelagianis dogmatibus, ut mentiebatur, consensu nem: *Quantum nobis, inquit, consolationis exoritur, cum cernimus tam eruditamque ill. scri Orientis magistro eam quam in nobis Traducianus oppugnat, astru-*

quod nascitur ex vitio, vitiatum est, et inde [Baluz. A juri] medico et redintegratore indiget Christo.

CAPUT VI.

Item in eodem libro capitulo LXIII verba Juliani.

« Ille quippe non dixit, peccatum transisse, sed mortem; mortem utique judicii illatam severitate, prævaricationis ultricem; non corporum semina, sed morum vitia persequentem. »^a

1. Ad hæc. Bardissime, tuo te pugione feristi: vis enim non peccatum, sed mortem transire per semina, quam tamen ais « judicii illatam severitate, prævaricationis ultricem. » Referatur igitur tibi de tuo. Quid hoc ad posteros, qui omnes omnino mortui sunt, moriuntur, atque morientur, illa utique morte quæ per omnes homines pertransiit, ultricque prævaricationis, ut dicis? Nam illud aliud ridendum est, quod ais, mortem, quam pœnam esse dixisti peccati, solam transisse in genus, absque illo quod hujus tanti mali existit causa. En egregius justii judicii Dei defensor, qui pœnam prosatoris transmittas in posteros, pœnæ ejus causam non habentes!

2. Delectat autem quod subnectis: « Non corporum

semina, sed morum vitia persequentem. » Tamquam jubcas potius quam doceas nullum esse mortuum, neque mori, nec moriturum, nisi qui Adæ prævaricationis exstiterit imitator. Non pudeat tantæ vanitatis? Itane nullus fuit, vel est futurus, vel est, saltem^b secundum magistri tui Pelagii definitionem, quæ a te tot libris defensa est, quæ ambo decernitis, « posse hominem esse sine peccato, et facile Dei mandata servare? » Ut ergo dicebamus, vel secundum vos ipsos, nullus fuit per tot sæcula, qui, alienus hujus vestræ imitationis inventus, hanc in se Adæ pœnam non mereretur excipere, quam dicis « prævaricationis ultricem, et quæ non semina, sed morum vitia jussa est persequi. » Et certe hi quos dicitis « posse esse sine peccato, et facile Dei mandata servare, » esse sine vitiis debent. Postremum tot millia infantium absque vitio ullo secundum vos nascuntur, nati sunt, atque nascentur. Cur itaque hæc [Baluz. hæc], quæ judicii severitate illata est ultrix prævaricationis [Baluz. om. prævaricationis], merito plectuntur, quam nec causa sua secula est, nec, ut dicis, transit in quemquam^c ipsorum?

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

tiæ originalis, quemadmodum definiit S. Thomas, duabus oportet constare partibus, una materiali, quæ concupiscentiæ effrenitas; altera formali, quæ charitatis privatio. Illam vocat Augustinus vitium, morbum, languorem, et malum naturæ; istam peccatum et culpam. Culpa sacramenti virtute tollitur, vitium relinquatur ad agonem: etsi vel peccando crescit, vel bene agendo minuitur, quanto magis aut peccandi consuetudine creatura, aut Deus bene vivendo dulcescit. Quemadmodum ambæ partes justitiæ originalis ita connectebantur mutuo, ut fuerint oim in Adamo innocente, futuræque essent in posteris innocentibus unicum beneficium; ita utriusque partis vacuitas, ut unicum fuit in Adamo peccantæ damnium, ita sunt unicum in posteris malum, donec renascantur in Christo, et novi homines fiant.

Justus ergo cum procreat filios, quia ex eo gignit quod relicum est ad agonem, peccatum cum vitio traducit in filium; suis enim principis similia sunt quæ ex ipsis orta sunt.

Et pertinent tum similitudines quibus interdum utitur Augustinus, tum voces metaphorice quibus hæc rem explicat. Aut enim vitiatâ esse partem senâna, ægros oriri et ægris, incircumcisos ex circumcisis, ex oleis insitis oleastro, ex justis peccatores, quos generando traducitur caro, quæ, experti treni justitiæ originalis animam excipit carentem altera justitiæ parte, quæ charitas, donec eam per sacramentum Christi recipiat.

Auctor quidam multum laboris hac in parte posuit, et vix tamen hilum profecit, propterea quod maluit aliquid dicere, quo doctoribus scholasticis contradiceret, quam consentire sanctis magistris Augustino et Thomæ, de pacto Deum inter et Adamum inito. Quare coactus est ad absurdas quasdam conjecturas venire, de corrupto parentum semine, de vitiatâ per peccatum Adami temperie, de occulta morbosaque qualitate a serpentis hulu immissa, aliisque similibus figmentis, quæ per summam injuriam Augustino affinguntur.

Sed quid opus fuerat quæstionem, cum primum nasceretur, paulo quidem obscuriorem, sed doctum postea labore Ecclesiæque sensu illustratam, iterum offusis nebulis in pristinas revocare tenebras? Au tanti erat damnatam a tribus summis pon-

tificibus opinionem, Quod consortium divinæ naturæ sit homini naturale, pertinaciter tueri, ut fides peccati originalis vix non perverteretur in commentum suppar blasphemix Illyrici? Quid explicatus sententia S. Thomæ, cujus Summan Jansenius, Augustinum contractum, et certa proportione rationibus naturalibus alligatum vocat?

^a Responsio Augustini apud Garnerium: « Augustinus: In eo quidem loco, ubi dictum est: Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatam mors, et ita in omnes homines pertransiit; utrum peccatum, an mors, an utrumque per omnes homines pertransisse dictum sit, videtur ambiguum. Sed quid horum sit, res ipsa jam aperte demonstrat: nam si peccatum non pertransisset, non omnis homo cum lege peccati, quæ in membris est, nasceretur; si mors non pertransisset, non omnes homines, quantum ad istam conditionem mortalium pertinet, morerentur. Quod autem dicit Apostolus, in quo omnes peccaverunt, in quo intelligitur? nisi Adam, in quo eos dicit et mori, quia non erat justum sine crimine transire supplicium. Quocumque te vertas, nullo modo catholice fidei fundamenta subvertes, præsertim quia et tu ipse tibi adversaris, qui nunc dicis, non peccatum transisse, sed mortem, cum superius dixeris, Apostolum ideo non duos homines, sed unum inculcasse, ut doceret imitatione transisse, non generatione peccatum. Quid est quod nunc dicis, non peccatum transisse, sed mortem? » Edit.

^b Notandum in primis locis, ex quo constat multis libris a Juliano defensam fuisse Pelagii sententiam de impeccantia hominis, et viribus naturæ ad servanda Dei præcepta, quibus autem de libris loquitur Mercator? neque enim hoc argumentum aut in priore, aut in posteriore Juliani Opere adversus S. Augustinum tractatum est. An Juliano tribuenda est, auctore Mercatore, epistola ad Demetriadem? An liber de Natura, et libri tres de Libero Arbitrio, aliæque ejusmodi Opera, quæ Pelagii sensu, verbis Juliani composita sint? An tribuendus quoque, quod aliunde augurati sumus, liber Rationationum, in quibus quæstio utræque agitur, et secundum Pelagii mentem definitur (Vide dissert. I, in elogio Pelagii)?

^c Quemquam lapsum. Ita veteres libri et editio Gerberonii. Sed Garnerius reposuit ipsorum. BALUZ.

3. Hic tibi de manibus, ut ita dixerim, cecidit A et illud condiscipuli tui Coelestii egregium definitum: « Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læsit, et non genus humanum. »^a Hic est Coelestius unus ex illis quibus in tui operis libro primo de quatuor ad Turbantium hæc ais: « Doctores nostri temporis, frater beatissime Turbanti, et nefariæ, quæ adhuc fervet, seditionis auctores ad hominum^b quorum sanctis studiis uruntur, contumelias et exitium decreverunt per ruinam totius Ecclesiæ pervenire, non intelligentes quantum his contulerint honoris, quorum ostenderunt gloriam, nisi cum catholica religione, non posse [Baluz. potuisse] convelli. » Itane oblitus amicitia es [Baluz. amicitias]? itane consuevisti defendere? an nunc tibi ipsi patrono opus est? et decepti sunt qui te sibi paraverant defensorem?

4. Et hæc a me, tamquam qui te nimis callidum

et disertum non intellexerim, dicta sint, quod et tu sine ulla dubitatione jactabis; ubi si hoc tibi persuaseris, plurimum te [Baluz. omit. te] fallis. Ego enim te intellexi, et quid contra fidem tenacem recti ineptissime sentias novi, et quibus verborum hic modo utaris ambagibus memoria teneo, et paululum nos patere, hæc probabimus.

5. Abuteris videlicet Christianorum simplicitate, qui in hos libros tuos legendos inciderint: tua verba ista sunt nempe, « In omnes vero homines non peccatum transisse, sed mortem, illatam utique severitate judicii, prævaricationis ultricem. » Hic hic interim te aliquantulum teneam; hic tecum moras aliquas utiliter teram; rogo si simpliciter, et non^c dilemmatus,^d tamquam ad Cræsum et Pyrrhum Loxias B (unus etenim erroris spiritu^e [Baluz. un. et tu nunc err. spiritu]) loqueris, quomodo non^e et tu tradu-

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Verba quæ sequuntur digna sunt quæ observentur paulo studiosius. Ostendunt enim quanti se suosque facerent Pelagiani. Ea vero non reperiuntur apud Augustinum libro tertio prioris Operis, qui respondet libro tertio Juliani ad Turbantium, sed in libro secundo de Nupt. et Concup. cap. 3, dicunturque excerpta ex præfatione totius Operis. Ita vero se habent: *Doctores, inquit, nostri temporis, frater beatissime, et nefariæ quæ adhuc fervet seditionis auctores, ad hominum, quorum sanctis studiis uruntur, contumelias et exitium decreverunt, per ruinam totius Ecclesiæ, pervenire, non intelligentes quantum his contulerint honoris, quorum ostenderunt gloriam, nisi cum catholica religione, non potuisse convelli. Num si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum esse nascentium conditorem dixerit, Coelestianus et Pelagianus vocatur. Ne igitur vocentur hæretici, sunt Manichæi; et dum falsam venerunt infantiam, verum crimen incurrant, instar ferarum, quæ circumdantur pinnis, ut cogantur in retia. Quibus quoniam deest ratio, in verum exitum vana formidine contenduntur.*

^b Illud ipsum querebatur Pelagius adversus Hieronymum, qui in præfatione Dialogorum tunc temporis, opinor, scripta, cum Joannes Hierosolymitanus imposuerat utrique parti silentium, veteratque alterum alteri crimen hæreseos objicere; immo catholicos invidia erga Pelagium accensaverat. Sic ait: *Adversum eos qui me dicunt hoc Opus infantiam invidiæ facibus scribere, breviter respondebo numquam me hæreticis pepercisse, et omni egisse studio ut hostes Ecclesiæ mei quoque hostes fierent. Helvidius scripsit contra sanctæ Mariæ virginitatem perpetuam; numquid ut ei responderem ductus invidia sum, quem omnino in carne non vidi? Jovinianus, cujus, o Pelagi, ut te nunc hæresis suscitatur, Romanam fidem, me absente, turbavit, tam elinguis et sermone putidi, ut magis misericordia dignus fuerit quam invidia. Illi quoque respondi, ut potui. . . . garrat unusquisque quod sentit, ego solus sum qui cunctorum gloria mordear; et tam miser, ut nis quoque invidiam qui non merentur invidiam: unde ut omnibus probarem me non odisse homines, sed errores, nec aliquorum infantiam querere, magisque dolere vicem eorum qui falsi nominis scientia supplantantur, Attici et Critobuli nomina posui, per quos et nostra pars et adversariorum quid sentiret exprimerem. . . . Si quis autem falsum se infamiam clamitat, et gloriatur nostra sentire; tunc vere fidei probabit assensum, cum aperte et absque dolo adversa damnaverit, ne audiat illud propheticum: Et in omnibus iis non est conversus ad me prævaricatorum ejus Juda ex toto corde suo, sed in mendacio (Jerem. iii, 7). Minoris peccati est sequi malum, quod bonum putaveris, quam non audere defendere*

quod bonum pro certo noveris. Qui minas, injuriam, paup. riatemque ferre non possumus, quomodo flammæ Babylonis vincemus? QUOD BELLUM SERVAVIT, PAX FICTA NON AUFERAT. Nola timore perfidiam discere, cum veram fidem meam Christus reliquerit volentati.

^c Hæc vox legitur in libro Rufini Palæstini de Fida cap. 53: *Cum nos, ait, interrogaverint utrum Deus procreaverit Filium, necne, et acceperint a nobis responsum, procreavit: statim adjiciunt interrogationem hujusmodi, quam Græci dilemmatum vocant, Irritus, an sponte? etc. Porro cum vox ista apud alios auctores non reperiatur, quod sciam, vehementer adducor ut credam a Mercatore librum Rufini Latinitate donatum. Verum hæc de re prolixius alias (Disser. 2, de auctoribus et defensoribus hæresis Pelagianæ).*

^d Locus ille mendosus legitur in codice Bellovacensi: *Tamquam dilemmatus Acresum et Phirum loccias, unus et tu nunc: spiritus erroris, etc. Correctus est tam ex codice Vaticano, tum præcipue ex Hieronymo ad Pamphacium et Oceanum de hæreticis ita scribente (Epist. 84): Si quando urgeri cœperint, et aut subscribendum eis fuerit, aut exeundum de Ecclesia, miras strophas videas; sic verba temperant, sic ordinem vertunt, et ambigua quæque continent, ut et nostram et adversariorum confessionem teneant, ut aliter hæreticus, aliter catholicus audiat, quasi non eodem spiritu et Apollo Delphicus atque Loxias oracula fuderit Cræso et Pyrrho, diversis temporibus, sed pari illudens strophæ. Exempli causa pauca subjiciam: Credimus, inquit, resurrectionem futuram corporum. Hoc si bene dicitur, pura confessio est; sed quia corpora sunt celestia et terrestria, ut orthodoxus corpus audiens carnem putet, hæreticus spiritum recognoscat, etc.*

Loxias vero idem est quod Apollo, qui cum ambigua, Æxiloqua et obliqua daret responsa, Loxias dictus est. Nam apud Græcos λόξος obliquum significat: quæquam et alia ab aliis appellationis causa affertur; qua de re consule Macrobius in libro De Diis. Quid vero Delphicus Cræso expeditionem Persicam meditantem, quid Pyrrho adversus Romanos moventi oblique responderit, obvium passim est.

^e Hæc nomine Pelagiani soliti sunt omnes quidem peccati originalis defensores traducere, sed Augustinum maxime. Nec illud convicium solus fecit Julianus; sed Annianus etiam in utraque epistola, qua præfatus est ad homilias Chrysostomi in Latinum sermonem a se versas; scribens enim ad Orontium, cui homilias in Mathæum mittebat, post laudatam tanti doctoris eloquentiam, s. mentiarumque cum Pelagianis dogmatibus, ut mentiebatur, consensu nem: *Quantum nobis, inquit, consolationis exoritur, cum certamus tam eruditam tamque illustri Orientis magistro eam quam in nobis Traducianus oppugnat, astru-*

ciamus es, ut tibi libet, et adhuc licet, nomen imponere catholicis Christianis? Neque enim saltem mors ipsa, quam tribuis, aliter ut etiam tibi placet, nisi per transitum seu traducem venit, atque ventura est, quam et tu vis poenam esse sine merito poenae.

6. Ad has igitur tu effugiendas angustias, quas tibi, loquax magis quam disertus, ipse fecisti, replicas in consequentibus, ac disseris de illa te morte hic dixisse, qua mulctatus Adam est post prævaricationem, quæ non corpora perimit, sed quæ per scelera, contemptu Dei, fit in anima, et est æterna? quippe ad æternum supplicium trahit, quam etiam Scriptura sacra significat: *Vidua, inquit, quæ in deliciis agna vivit [Baluz. deliciis agis], mortua est [1 Tim. v, 6].* Et in Evangelio: *Sine martibus sepelira martures suos [Matth. vii, 22; Luc. ix, 60].* Et hanc talem dixi, inquit, transisse, et transire in posteros Adæ, non omnes omnino, sed illos tantum qui imitatores prævaricationis ejus, divinorum fuerint, sicut et ille, immemores mandatorum. Cæterum illa, inquit, quæ resolutio corporis est, vel animæ a corpore separatio, fuisset in Adam, etiamsi non peccasset.

7. Unde illa [Baluz. add. tibi] manipularis, et condiscipuli tui Cælestii, et utriusque vestrum magistri Pelagii egregia descripta sunt, * quæ cum personis dudum toto orbe ecclesiastica auctoritate damnata sunt: « Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, esset moriturus; et

A quoniam peccatum Adæ ipsum solum læsit, et non genus humanum; et quod infantes in eo statu sint, in quo Adam fuit ante prævaricationem. »

8. Unde illud quoque natum est ultimum vobis, quod in malum vestrum non timuistis evomere: « Infantes, etiamsi non baptizati moriantur, habent vitam æternam. » Et illud plusquam sacrilegum [Baluz. sacrilegium]: « Neque per mortem Adæ omne genus hominum moritur, quia nec per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgit. »

9. Hæc sunt nempe magisterii vestri magnifica scita, hæc eruditionis, ut dicitis, Christianæ, sed nos Christiani non dicimus, dogmata veritatis?

Ad populum phaleras. Ego te intus et in cute novi. (Petrus, sat. 5.)

Quid tibi prodest, ut idem poeta ait,

Astutam vapido servare in pectore vulpem?

(Idem, sat. 5.)

b Ego te sane effossis tortuosissimis et fetidis foveis tuis, diligenti investigatione in lucem pertraham Christianis populis exponendum.

10. Audi nunc et tu, et qui me et te dignanter habuerint legere, quid contra hunc sensum tuum impiissimum, pravissimum, impudentissimum, petulantissimum, quid olim ipse pronuntiaveris, * in epistola videlicet tua, quam ad sedem apostolicam illo tempore ausus es mittere, ^d quando conventus detrectasti cum universa Ecclesia per totum orbem Pelagium Cælestiumque damnare, * quem antequam

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

veritatem: quam certe beatus Joannes, et in omnibus libris suis, ita quoque ab omni munitione latere custodit, urmat, accendit, ut videatur non tam presentes informasse discipulos, quam nobis contra veræ fidei oppugnationem auxilia præparasse; quantum enim ille adversus necessitatem! quantum pro libero surgit arbitrio! quam nostrorum libris ubique concinens, voluntatis jure servato, divinæ gratiæ præsidia commendat! quam contra omnium vitiorum tenebras, quam pro cunctarum speculo virtutum splendidissimum. Vas electionis exponit! Et paulo post, exponens singularum homiliarum argumenta: Sexto, inquit, solvendo omnes illas questiones, quibus Traducianus obtinens beatum Paulum vitiorum offuscatione commaculat, ut scilicet fidelibus suis apostolico exemplo peccata conciliet. Alludit scilicet ad id (August. lib. 1 ad Bonif. cap. 8, et lib. iii cap. 5) quod calumniose Pelagianis officere solebant catholicis, quasi dicerent apostolum Paulum, vel omnes apostolos immoderata libidine fuisse pollutos.

Nota perpetuam Cælestii Julianique calumniam in catholicis doctores, quod suis sententiis foverent corruptelam morum, et concupiscentiæ frenam remitterent.

* Ostendimus in causa Pelagii et Cælestii (In disert. 5), personarum magis quam dogmatum damnationem debuisse subscribi; formam subscribendi a summo pontifice, legem ad imperatores præscriptam; nec ea lege clericis modo, sed laicos etiam obstrictos; obedientiam ita religiose ab omnibus vere catholicis præstitam, ut merito recernerit Prosper (Carmin. de Ing. cap. 9) hanc hæresim concilii mundaque manu fuisse damnatam.

b Fuit hæc indoles toties Pelagianæ factionis, ut de re sua nihil sine furore et arte perplexitatis dicendum sibi putaverit. Id objicit ante, Mercatorem Hieronymus (In epist. ad Ctesiph.): Eunomiani, Macedoniani, Ariani, nominibus separati, impetate concordas, nullum nobis laborem faciunt; loquantur enim quod sentiunt; sola hæc hæresis est quæ publice erubescit loqui quod secreto docere non metuit, etc. Au-

C gustinus (Lib. 1 contra Jul. cap. 5): *Quid vobis prodest, quod nescio quas anas atque uncas arte nescio cujus perplexitatis innectitis, ne simplicia pateant, et clara luceant?* etc. Innocentius (Epist. ad Patres Carthag. concil.): *Perversis instructi, immo destructi verborum argutiis, sub imagine catholice fidei disputantes, velut pestiferum exhalant virus.*

* Fatetur Julianus (Lib. 1 Oper. Imperf. cap. 47) duas se ad papam Zosimum epistolam mississe, sed negat aliam, quæ est ad clericos Romanos, a se scriptam; neque vero Augustinus admodum repugnat, quamvis eam antea tanquam a Juliano scriptam retulisset in libro primo ad Bonifacium.

^d Hinc constat quo tempore data sit hæc epistola, quo nimirum conventus Julianus detrectavit cum universa Ecclesia Pelagium Cælestiumque damnare. Conventus est autem post missam ad omnes orbis episcopos tractoriam Zosimi, post mensuram Maium ann. 418. Cum igitur Zosimus viderit Juliani epistolam, ut tradit Mercator, et Zosimus diem suum obierit 26 Decembris ejusdem anni, ut constans est omnium opinio, eam intermedio tempore missam fateri necesse est.

* De epistolis missis in provincias a Pelagianis, ad simpliciorum animos anticipatis præjudiciis occupandos, et imprudentes rerum fallendos, præter ea quæ hic scribit Mercator, luculentæ sunt in hanc rem testimonia Hieronymi atque Augustini. Et ille quidem (In dial. 2 advers. Pelag.): *Epistolæ, inquit, biblinæ volitant trans flumina Ethiopia, etc.* Et alio in loco (Præf. in iii lib. in Jerem.): *Mittit in universum orbem epistolæ biblinæ prius auriferas, nunc maledicas, et patientiam nostram de humilitate Christi venientem malæ conscientie signum interpretatur, ipseque mutus latrat per Albinum canem.* Isie vero (Lib. de Gest. Palæst. cap. 5): *Pervenit in manus nostras nonnulla epistola quæ ipsius Pelagii diceretur scribentis ad apicem suum, quemdamque presbyterum. Ibi inter cætera: « Quatuordecim, inquit, episcoporum senten-*

in manus sanctæ illius Romanæ Ecclesiæ ventræ A
antistitis, te agente a nonnullis a te deceptis per
totam pene Italiam circumlata [Baluz. add. est], et,
tamquam magnum aliquid, multorum auribus insi-
nuata cognoscitur. Ibi namque inter cætera ita ais:
« Qui est igitur assertor, quod neque per mortem
Adæ omne genus hominum moriatur, neque per
resurrectionem Christi omne genus hominum resur-
gat. contra Apostolum sentit dicentem: *Sicut in
Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivifica-
buntur* (1 Cor. xv, 22). »

11. Hic qua fraude, et quo dolo, quos omnes dicas
ei sentias novimus et tenemus, videlicet non omnes
omnino homines, hoc est, totum genus humanum,
sed hos omnes qui imitatores Adæ esse voluerunt:
et per resurrectionem Christi, quod ille Apostolus B
dixit, omnes resurrecturos, similiter sine dubio dicas
necesse est, non omne prorsus genus humanum

CASTIGATIONES ET NOTE.

ita definitio nostra comprobata est. » Et postea: *Hæc
epistola carnalis ventositatis et elationis volat, et, ge-
storum tarditate procurata, celeritate præcedens in
manus hominum prævolat, ut quatuordecim episcopis
Orientalibus placuisse dicitur. Et postea: Ut sola in
epistola legatur infelix et seipsam decipiens, velut vi-
cisix, humana superbia. Qua occasione nota id pri-
mum ex tribus Patribus laudatis, Pelagianorum frau-
dulentam pariter ac superbiæ industriam, in opu-
sculis non spargendis modo, sed etiam extollendis
in vobis, perinde ac si forent inusitata quædam
miracula, fetusque singulares eximiorum ingenio-
rum, præ tantisq; doctrinæ et pietatis vere Chris-
tianæ. Nota et hoc æternum, damnata fuisse nomi-
natiæ a sede apostolica in tractoria Zosimi quinque
dogmata Cælestii: 1° Adam mortalem factum, qui sive
peccaret, sive non peccaret, esset mortuus; 2° peccat-
um Adæ ipsum solum læsisse, et non genus humanum;
3° infantes in eo statu esse, in quo Adam ante præva-
ricationem; 4° infantes etiam non baptizati morian-
tur, habere vitam æternam; 5° per mortem Adæ totum
humanum genus non mori, quia nec per resurrectio-
nem Christi omne genus hominum resurgit. Nota deni-
que Julianum, ut tante damnationis invidiam a se
et a suis averteret, epistolam dedisse ad summum
pontificem, quam sparsit etiam in publicum, eaque
contendisse, aut vana esse hæresim quæ tanto mo-
limine proscripserat: et; aut a suis non assertam,
qui de quinque propositionibus longe aliter senti-
rent, ac qui damnarentur. Quatuor ex his tantum
sua in epistola explicuissè Julianum Mercator obser-
vat, et ita quidem ut videretur ad sensum catholi-
cum accedere; sed simul monet, nihil dictum omni-
modo de quarto dogmate, quod tamen præcipuum
erat, cum ad baptismi necessitatem pertineret. No-
tasse contentus silentium, causam non aperit; in
promptu tamen est: non poterat interpretari Julia-
nus dogma illud, quin conflugeret ad distinctionem
vitæ æternæ et regni cælorum, qua nihil erat invidio-
sius apud fideles, cuiusque invidiæ declinandæ gra-
tia fatebatur Pelagius (Lib. de Pecc. Orig. cap. 20)
se scire quo non eant infantes sine baptismo, nescire
quo eant. Verum quid a Pelagianis vitæ æternæ re-
gumque cælorum nomine intelligeretur, et utrum
aliud, aliis temporibus, videbimus postea.*

« Idem Julianus (In libello suæ Fidei): *Graviter
detestamur quicumque assertit quod neque per Adam
omne genus hominum moriatur, neque per Christum
omne genus resurgat.*

Animadvertite primis Ecclesiæ temporibus ita fuisse
in confesso apud omnes fideles generalem in
Christo reparatiõnem humani generis, sicut et ge-

neralem in Adamo ruinam, ut ne ipsi quidem hære-
tici in contrarium loqui ausi fuerint aperte, sed
adhibita distinctione quadam inter omnes omnino,
sive *ἀνθρώποις*, et omnes in aliquo genere, sive *κατὰ τι*.
b Constat, inquam, apud catholicos. Nam Theo-
dorus Mopsuestenus videtur in contrarium sensisse
(Cap. 4 Fragm. ex lib. v advers. Augustinum): *Quis,
inquit, ita demens, ut tantum bonum (resurrectionis)
credat materiam fieri resurgemibus infiniti supplicii,
quibus utilis erat omnino non surgeré quam tantorum
et tantum matorum post resurrectionem sub infinitis
pœnis experientiam sustinere.*

12. « Et hic quid agis, salvo tibi, ut putas, sensu
tuo prævisso et tertuosissimo, latere nos non pô-
tuit: quia ipsi; ut vis docere, quatinvis pauci, in
comparatione totius generis, humanum sunt gentis.
Item: « Quod infantes, inquis, in statu sint in quo
fuit Adam et te prævaricationem, inter *d* indisciplina-
tatas, ais, reputo quæstiones. Non enim per omnia

neralem in Adamo ruinam, ut ne ipsi quidem hære-
tici in contrarium loqui ausi fuerint aperte, sed
adhibita distinctione quadam inter omnes omnino,
sive *ἀνθρώποις*, et omnes in aliquo genere, sive *κατὰ τι*.
b Constat, inquam, apud catholicos. Nam Theo-
dorus Mopsuestenus videtur in contrarium sensisse
(Cap. 4 Fragm. ex lib. v advers. Augustinum): *Quis,
inquit, ita demens, ut tantum bonum (resurrectionis)
credat materiam fieri resurgemibus infiniti supplicii,
quibus utilis erat omnino non surgeré quam tantorum
et tantum matorum post resurrectionem sub infinitis
pœnis experientiam sustinere.*

c Animadvertit S. Leo (Epist. 8) perpétuam hæc
Pelagianorum fraudem, monuitque Nicetam Aq-
uiensem ut ab eis sibi caveret in recipiendis homi-
nibus qui ab hac hæresi ad Ecclesiam catholicam
redire se velle dicerent: *Dannent, inquit, aperti
professionibus sui superbi erroris auctores, et quidquid
in doctrina eorum universalis Ecclesia exhorruit dete-
stentur: omniaque decreta synodalia quæ ad existen-
tiam hujus hereseos apostolicæ sedis confirmati
auctoritas, amplecti se et in omnibus approbare, plenis
et aperti ac proprio manu subscriptis protestationibus
eloquantur. Nihil in verbis eorum obscurum, nihil in-
venitur ambiguum, quoniam novimus hanc istorum
esse versatiam, ut in quacumque particula dogmatis
exercandi, qua se a damnatorum societate discre-
verint, nihil sensuum suorum existimant esse non
salvum: cumque omnes definitiones suas ad subrependi
facilitatem improbare se simulent, atque deponere. Hoc
tibi tota arte fallendi, nisi intelligantur, accipiant, etc.*
Hanc admonitionem tanti momenti dicebat sanc-
ctus pontifex, ut comminaretur tante sedis episco-
po, ni caveret, severius se animadverturum: *Non,
inquit, dubitet dilectio tua, an si, quod non arbitra-
mur, neglecta fuerint quæ pro custodia canum et
pro fidei integritate decernimus, vehementius commo-
ventos; quia inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis
referendæ sunt, quam ad desides negligentesque
rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum
austriorem dissimulant adhibere medicinam.*

d Desumpta est ista formula ex epistola II ad Ti-
moth. II, 25, ubi monens Apostolus discipulum:
*Stultas, inquit, et sine disciplina quæstiones devita,
scias quia generant litas, etc.* Mirum vero quantum
Juliano placuerit vox indisciplina: tum quæstionum,
ut frequenter usurpata sit (In libell. Fidei parte III,
num. 22): *Si quæ sint velia, inquit, quæ vel contra
fidem catholicam veniant, vel ad indisciplina: peri-
neum quæstiones, simili execratione damnamus.*

Nullus porro eruditorum nescit quid discriminis
a veteribus inter dogma et quæstionem positum sit.

in eo statu sunt, qui nascuntur hodie, in quo Adam fuit ante peccatum, quamvis et illas [Baluz. istos] opus Dei esse, sicut et ille negari non possit. »

13. ^a Quem et hic statum dicas et sentias, salvo, ut arbitraris, tibi sensu tuo, optime novimus, ^b non animam videlicet ante peccatum, sed exiguitatis et parvitatē, in qua nascuntur infantes. Memento sane, nihil te hic modo dixisse de parvulis non baptizatis, si fuerint in morte præventi, habere eos vitam æternam, quod falsissimum est: quia hoc non vult Christus, nec voluit, sicut tua recordissima temeritas jubet et docet. Item subnectis: « Adam etiam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, fuisset moriturus [Baluz. fuisse moriturum]; » nec hoc esse dixisti ratione subnixum. « Credendum est enim, inquis, ^c immortalem quidem factum, sed qui si non peccasset per gustum ligni vitæ, virtutem posset immortalitatis adipisci; » male igitur dictum est, « sive peccaret, sive non peccaret, fuisset moriturus. »

14. Calumniatum me tibi, ne vel quisquam, vel tu ipse dicas, contra hæc te postmodum non sensisse

A definita: auct iterum, quid verbis tuis in tuo libro, de quo agimus, teneatur.

CAPUT VII.

Item ex eodem libro capitulo LXVI verba Juliani.

« Intravit igitur, secundum Apostolum, per unum hominem peccatum, et per peccatum mors, quoniam illum, et reum, et damnationi perpetuæ mortis ^d obnoxium mundus aspexit. » Certe aliud mox [Baluz. om. aliud mox] dicebas, et negabas in hunc mundum per illum unum hominem intrasse peccatum, cum nunc confitearis intrasse. « In omnes autem homines mors pertransiit, quia una forma iudicii prævaricatores quosque reliquæ comprehendit ætatis. Quæ tamen [Baluz. add. ais] mors, nec in sanctos, nec in innocentes ullos, sævire permittitur; sed in eos tantum pervadit, quos prævaricationem viderit æmulatos: quæ prævaricatio, licet non sit læcia naturalis, fuit tamen forma peccati; atque ob hoc, licet non aggravet nascentes, tamen accusat imitantes. Mors autem judicialis transit in eo in quo peccaverunt omnes, sed libera voluntate. » ^e

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

alterumque alteri sic opponi, ut per fidem catholicam liceat in utramque partem de questione disputare, de dogmate non liceat.

Observavi a Pelagianis olim id præstitum quod ab omnibus solet hereticis: ne viderentur Ecclesiæ pugnare, mentiti jactarunt rem sibi non esse de dogmate, sed de questione tantum. Id ausus primum Cælestius in iudicio Carthaginensi, ut refert Augustinus his verbis (*Lib. de Pecc. Orig. cap. 4, etc.*): Nunc illud oportet excutere, quo volentes hæreses usute invidiam declinare, asserunt istam præter fidei periculum esse questionem; ut videlicet si in ea fuerint exorbitare convicti, non criminaliter, sed quasi civiliter errasse videantur. Sic enim Cælestius apud Carthaginem gestis ecclesiasticis est locutus: « Jam de traduce peccati dixi quia intra catholicam Ecclesiam constitutos plures audivi destruere, necnon et alios astruere, licet questionis res sit ista, non heresis. » Et vero in libello Romæ dato: « Si quæ præter fidem questiones nunc sint, de quibus esset inter plerosque contentio. non ego quasi auctor alicujus dogmatis definita hoc auctoritate stulti; sed ea quæ de prophetarum et apostolorum fonte suscepti, vestri apostolus offerimus probanda iudicio. » Id vulgo jactante Pelagianus omnes testis est auctor Prædestinati: De questione, aiunt, non de communionem discernimus (*Lib. 1, her. 88*).

^a Aperit Mercator impudentissimam Juliani cavillationem, qui in re tam seria, cujusmodi est, reddere rationem fidei suæ summo Pontifici, et scripto quidem publico, totaque Ecclesiâ expectante, usit tamen inepta vocum ambiguitate, habens sciret in ore catholicum dogma, et ridiculum quiddam in corde. An num de ipso quispiam dixerit, quod de Pelagio Augustinus? *His nebulis iudicium se putat illuisse, rosque ad hoc nefas toto capite annuitis, et tot ab illo episcopos irritos esse ridetis* (*Lib. 1 advers. Jul. cap. 5*).

^b Non Adæ videlicet. Ita nos restitimus auctoritatem veterum exemplarium secuti. Nam in editione Garnerii scriptum est non animæ: quam lectionem esse falsam ostendunt verba Mercatoris. BALUZ.

^c Idem legitur in Vaticano atque in Bellovacensi codice, immo et iterum apud Mercatorem (*Lib. Subnot. cap. 8*), ubi plura Juliani verba referuntur. Videretur tamen exigere series orationis ut mortalis pro immortali repoteretur hunc in modum: *Credendum est enim mortalem quidem factum, sed qui,*

si non peccasset per gustum ligni vitæ, virtutem posset immortalitatis adipisci. Correctionem ejusmodi postulat Pelagianorum dogma: *Adamum mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, esset moriturus.*

Verum retinendam puto utriusque codicis lectionem. Primum, quia patitur sensum non incommo- dum, immortalem nempe factum Adamum, sed eatenus tantum, quatenus, si non peccasset per gustum ligni vitæ, virtutem posset immortalitatis adipisci. Deinde, quia ex Augustino discimus nonnullos Pelagianos vi argumentorum a catholicis in eas angustias coactos fuisse, ut non tantum fassi sint Adamum immortalem a Deo factum, dicente Scripturâ, *Deus fecit hominem inæterminabilem* (*Sap. 11, 25*); sed etiam quia obstinate vellent permanere in sua de pari infantium atque Adami exortu opinione, admirabilis quiddam assererent, omnes nimirum Adami posteros immortales nasci, neque mori, nisi peccatorum meritis, quemadmodum et Adamus.

Locus Augustini aliunde obscurus, et a paucis intellectus, ex utroque Mercatoris testimonio lucem accipiet. Hic vero ita se habet (*Serm. 7 de Verb. Apostoli cap. 6*): *Aliqui ipsorum ita disputant, sicut audimus: « Prorsus pro meritis suis omnes moriuntur; non enim esset mors, nisi veniens de peccato. » Optime quidem, et vere dictum est: non esset mors, nisi veniens de peccato; sed ego cum hæc audio, ideo laudo, quia illam primam mortem intueor, et illius primi hominis peccatum. Audio enim Apostolum: Sicut in Adamo omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificabuntur* (*1 Cor. xv, 21*): *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors, et ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt* (*Rom. v, 12*). *Omnes enim unus fuerunt; sic te audio dicentem mortem hominis de peccato esse. Non, inquis; et quid dicis? omnem hominem Deus immortalē creat modo? mirabilis novitas! Quid dicis? Prorsus, inquis, omnem hominem Deus immortalē creat; quare ergo moriuntur parvuli infantes? . . . Responde mihi, quare moriuntur, et omnes homines immortalis nascuntur, et quoniam peccant, ideo moriuntur? Quid putatis dici potuisse? Quæ aures serant? Peccaverunt et ipsi . . . nam si non peccarent, inquis, non morerentur, etc.*

^d *Destinatum pro obnoxium ponit Baluzius ex fide veterum librorum. EDIT.*

^e Responsio Augustini apud Garnerium: « Au-

1. Ad hæc. Si judicialis est ista mors [*Baluz. om. A* verborum crepita culis magis quam ullis declamationibus studium inane dependis.] qua mulciatus Adam est, et ipsa est quæ transit et transit in posteros, non, ut ais, omnes omnino, sed ad solos imitatores; quæ vel qualis erit illa alia quæ animam a corpore separat? Ille arctatus: « Naturalis, inquis, quia Adami sive peccaret, sive non peccaret, mortuus fuisset. » En stemma Christianum! « en ecclesiastica antiqua traditio! Sed vides nempe, quomodo te ipsum, in dictis tuis contrarius [*Baluz. contrariis*] tibi, tamquam vipera lanies, cum

2 Vellem autem te pressius interrogare, de morte cujusquemodi quid sentias, qui eorum uiam quamlibet saltem transire permittis. Velim ergo dicas mihi quid sit mors, quæ tuo iudicio transit. Substantia est vel natura, an res aliqua accedens?

^b Meminimus enim tempore quo præsens in urbe Roma, cum ^c principibus huius amentissimi erroris tui, in nonnullis simplicioribus Ecclesiam ventila-

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

quatinus: *Hoc loqueris, quod objectum hæc sarchæ vestro Pelagio in episcopi iudicio Palæstino. quod ita factus fuerit Adam, ut sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Hanc enim mortem, qua omnes morimur, de qua dictum est: A muliere initium factum est peccati, et propter illam morimur (Eccli. xv. 33), non vis ex peccato in omnes fecisse originatiter transitum, ne cogaris fateri simul etiam originatiter transisse peccatum: sentis quippe quam iniquum sit sine merito transisse supplicium. Verumtamen tam catholicum est, quod expugnare conaris, ut hoc ille, cui, sicut dixi, objectum est, nisi damnasset, profecto ex illo iudicio damnatus exisset. Mors ergo et ista qua spiritus a corpore separatur; et illa quæ dicitur secundum: qua spiritus cum corpore cruciabitur, quantum attinet ad meritum generis humani, in omnes homines pertransiit: sed gratia Dei, per eum qui venit ut moriendo regnum mortis auferret ea resurrectione cuius in illo præcessit exemplum, mortem regnare non sinit. Hoc tenet catholica fides, hoc tenent iudices quos Pelagius formidavit, hoc non tenent hæretici quos Pelagius seminavit. . . . Et si tu oblitus es grave jugum quod eggravat nascentes, nos te tamen non desistimus commone-re. . . . Frustra recta verba torquere, et clara obscurare cœnaris: in eo peccaverunt omnes in quo moriuntur omnes: ipse est Adam, in quo si parvuli non moriuntur, profecto nec in Christo vivificabuntur; sed quomiam sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur (1 Cor. xv. 22), ideo qui voluit hæc verba pervertere, ipsi, eis manentibus, ævertuntur.* EDIT.

^a Idipsum proxime a Mercatore postea repetitur (Cap. 2, num. 6). Dixit vero per ironiam ea quæ explicamus, ut castigaret insolentem Pelagianorum jactantiam, qui cum toti essent in novo dogmate persuadendo, se nihil tamen doctrinæ tradere mentirentur, nisi quod a majoribus accepissent; immo catholice fidei defensoribus, per intolerabilem calumniam, novitatem obijcere non erubescerent.

Ita Pelagius (*Lib. de Nat. et Grat. cap. 61 et seqq.*) suam de impeccantia opinionem acceptam referebat Lactantio, Hilario, Ambrosio, Chrysostomo, Sixto pseudomartyri, Hieronymo, et ipsinet Augustino. Ita Cælestius (*In libello Fidei quem sedi apostolicæ obtulit*) ea quæ de prophetarum et apostolorum fide suscepisset, Zosimi apostolatus probanda iudicio offerre se jactabat. Ita Julianus (*Lib. 1 Oper. Imperf. cap. 59*) novitatem exprobrabat Augustino: *Non est hæc fides (qua creditur peccatum originale), antiquius tradita atque fundata, nisi in conciliis malignantium, inspirata a diabolo, prolata a Manichæo, celebrata a Marcione, Fausto, Adimanto, omnibusque eorum satellitibus, et nunc a te in Italia, quod graviter gemimus, eructata.*

^b Occasione huius loci non erit importunum aliquid disserere de auctore libri Definitionum seu Ratiocinationum, quibus respondet Augustinus in libro de Perfectione justitiæ. Dubitavit aliquando sanctus doctor an ratiocinationes illæ Cælestii forent, an alterius ex eadem factione: latebatur quidem iudicium esse Cælestii, nec putabat abhorre-re ab illius inge-

nio quod ex alio Opere satis perspexerat; visus est tamen eo inclinare, ut alicui potius sectatorum quam ipsimet Cælestio tribuerentur.

In hanc ego posteriorem sententiam non admodum invitus abeo; sed addo præterea conijcere me a Juliano scriptas. Nam et ipse sectator Cælestii fuit, qualem volebat auctorem Augustinus; et Siculorum amicus, quos inter vulgatus erat liber; et ab Augustino vel cognitus non fuit, vel potius nominari non debuit, quia necdum se palma prodiderat; et ratiocinationem quæ de agitur, non absimilem aliis quæ libro continentur, insituit; et a Mercatore non raro, frequenter ab Augustino accusatus est, quod in tractandis questionibus dialectica methodo uti amaret. Usus est autem, eaque plane exacta, auctor libri Definitionum: nam primo proponit quæ de re quæstio vertatur, an homo possit esse sine peccato; deinde sexdecim ratiocinationibus partem affirmantem conficit; postea testimoniis Scripturæ confirmat quæ ratione confecerat; denique catholicorum objectionibus respondet, et quasi pro coronide nonnullas questionuculas proponendas suis, ut ait, adversariis exponit.

Conjecturam augent duo: alterum, quod totis his sexdecim ratiocinationibus, immo et subjunctis Scripturæ testimoniis, id unum efficitur, hominem posse esse sine peccato. At hanc ipsam Pelagii definitionem libris editis a Juliano defensam suis, tradidit Mercator (*Cap. 6 illius Oper. num. 2*): *Secundum magistri tui Pelagii definitionem, quæ a te tot libris defensa est, quæ ambo decernitis posse hominem esse sine peccato, et facile Dei mandata servare.*

Alterum, quod nulla fere sit inter sexdecim illas ratiocinationes quam non a Juliano factam referat Augustinus, nullam testimonium Scripturæ quod Julianus non fuerit aliis in locis abusus. Quid quod ratiocinatio, de qua nunc Mercator agit, est quarta in libro Definitionum, hoc tantum discrimine, quod hic fusius, contractius ibi proponitur. Sic enim se habet (*Lib. de Perf. Justit. ratiocinat. 4*): *Querendum est quid est peccatum, actus, an res. Si res est, necesse est ut auctorem habeat, et si auctorem habere dicitur, jam aliter præter Deum rei alicujus auctor induci videbitur: at si hoc dici impium est, confiteri necesse est peccatum omnem actum esse, non rem; si igitur actus est, immo quia vere actus est, vitari potest. Altiis quoque est decimæ quartæ: Querendum est, si natura hominis bona est, quod nullus negare nisi Marcion aut Manichæus audebit, quomodo igitur bona est, si malum ei cavere non est possibile? omne enim peccatum malum esse quis dubitat?*

Animadvertite hoc in loco Marcionem cum Manichæo jungi, quod solet a Juliano, ut constat tum ex superiore nota, tum ex alio loco, ubi Augustinum hæreticum ita compellat (*Lib. 1 Oper. Imperf. cap. 55*): *Quis tu es, qui Marcionis æstu concitatus in excidium æquitatis irrumpas? qui sub censuram linguæ tuæ, mysteriis adhuc Manichæorum lubricas, Dei tum iudicia quam præcepta compellas?* etc. Et hæc conjecturæ confirmatio est non contemnenda.

^c Gerberonius participibus. GALLAND.

has, qualiter interrogabas : « Quid est peccatum, loquens, malumne aliquid, an bonum? » Malum utique respondebatur tibi. Ad hæc addebatur : « Deusne huius mali auctor et opifex? » Absit, absit, exclamabatur [Baluz. exclamatur] tibi, longe, quam longe sit ista dementia. Hoc nec impiissimus profiteri ausus est Manichæus, qui mali auctorem Deum nec sentit, nec profitetur; sed id proprium habere a sempiterno principium, propriam essentiam, propriamque naturam, scepticissime flagitat : ubi mox tu ipse querendum esse dicebas, « utrum peccatum substantia esset, an natura, an res aliqua accidens. » Ubi cum paululum hæreret Christiana simplicitas, taliter inferebas, « peccatum nullò modo posse esse substantiam vel naturam, quia « sic haberet [Baluz. habet], aiebas, Deum opificem et auctorem; nulla enim est natura quam non condidit Deus. Sed quia supra constitit auctorem Deum spali non esse, non est ergo substantia vel natura peccatum, quod malum esse apertissime claruit; et quod substantia non est, inquis, in substantiam seu naturam, quod homo est, transire nullo jure, nulla ratione credendum est; » atque concludebas : « male igitur et stulte traducianum ex Adam creditur esse peccatum. »

2. Ut ergo supra dicebam, patere me, ut ego quoque hac via te et iisdem argumentorum interrogem lineis, ut nos doceas respondendo. Mors, saltem hæc quæ secundum animam est, et est æterna, quamque Adam transgressor excepit, et transmisit in posterum, quam tu solam ad quantumcumque, non omnes omnino homines generaliter, si, ut Apostolus ait, sed ad paucos admodum imitatores transire desinis (nam

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

1. Gallandius, post Baluzium ponit si pro sic, monenteque Gerheronium habere, quia si habet naturam. Erit.

2. Pro Deum corrigendum eum jubet in erratis Baluzius, cujus emendationem suscipit Gallandius. Erit.

3. Juliano reponit Auctor non immerito, quod ipse prius per summam injuriam catholicis imposuerat (Lib. 1 contra Jul. cap. 7), his verbis : Cum igitur liquido claret, hanc sanam et veram esse sententiam, quam primo loco ratio, deinde Scripturarum munus auctoritas, et quam sanctorum virorum semper celebravit eruditio, qui tamen veritati auctoritatem non suo tribuere consensu, sed testimonium et gloriam de ejus suscipere consortio, nullum prudentum conturbet conspiciat perditionum.

Indignum illud dictum, quam regre tulerit S. Augustinus continuo testatus, ait : In quorum conventum te introduzerim conspice. Hic est Mediolanensis Anathrosius, quem magister tuus Pelagius tanta prædicatione laudavit, ut diceret in libris ejus præcipue fidem lucere Romanam, qui scriptorum, inter Latinos flos quidam speciosus enituit; ita ut ejus fidem et purissimum in Scripturis sensum reprehendere nec inimicus auderet. Hic est et Constantinopolitanus Joannes, quem tu in numero eruditorum ac sanctorum excellentissimum in hac ipsa tua, cui respondeo, disputatione posuisti. Hic est Basilus; cujus te verbis, ad id quod nunc agitur non pertinentibus, putasti aliquid adjuvari. Hic sunt et cæteri, quorum te movere debet tanta consensus. Non est ista, sicut stylo maledico scribis, conspiratio perditionum. In Ecclesia catholica doctrinæ sanæ studiis claruerunt, spiritualibus armis mu-

A de illa altera quæ a corpore animam separat tibi nulla sit mentio), substantia est aliqua, vel natura, an res quedam substantiæ accidens? Tu si adhuc aliquid in te luminis habes, respondebis, et dices, eam naturæ substantiæ accidisse, nec posse dici substantiam, quæ pœnalis data est primo transgressori, et deinceps generi humano; nemoque proventum, iniquies, pœnam dixerit esse substantiam vel naturam: ubi tu mox tuis cassibus concludendus es. Nullo pacto mortem illam judicalem, quæ quia pœnalis est; [Baluz. add. quæ] substantia nulla est, quam tu in posteros saltem imitatores Adæ transmittis, dumquam de substantia in substantiam, vel de natura in naturam, quæ [Baluz. vel natura, quod] homo est, posse transire declaratum est.

4. Videane, egregio perditorum magister, et dialectice disputator, videsne quo cecideris? sententiam nunc saltem quantum a veritatis tramite deviaveris? Sed tibi interim si velis [Baluz. ullus] pudor est, nunc ista sufficiant : si autem Deus vitæ commensatum dederit, et ad retractandos hoc optimos libros tempus, et ad [Baluz. om. ad] illam sapientissimam epistolam tuam relegendam tempus indulgerit, quando Deus voluerit, tibi iterum respondebimus. Proferam [Baluz. proferamus] interim et alia tua, quæ cum magna execratione vitemus.

CAPUT VIII.

Item ex libro tertio de quatuor ad Turbantium editis prope principia capituli tertii, verba Juliani.

1. Gratiam baptismatis dicimus non pro causis esse mutandam, quod ipsa dona sua pro accedentium capacitate dispensat; ideoque Christus, qui

niti et accincti, strenua contra hæreticos bella gesserunt, perfuncti fideliter suæ dispensationis labore, in pacis gremio dormierunt. Et postea : An tantam consensionem sacerdotum catholicorum conspiciamus dicturus es perditionum? O verba Ecclesiæ magistro digna! O documentum omnibus sæculis utile!

2. Vel auctor secundum quem promisit laborem non suscepit; vel Opus elaboratum non pervenit ad nos. Libros vero quos per ironiam optimos dicit, intelligit octo postremos contra secundum Augustini de Nupt. et Concup., quemadmodum etiam vocat sapientissimam epistolam, quæ licet ad summum pontificem scripta foret, non prius tamen ad eum pervenit quam per totam Italiam fidei hominibus et animorum captatoribus transmissa fuisset.

3. Quæ Marius refert, ea totidem verbis Augustinus adducit libro III prioris Operis cap. 3. Alterutrum igitur fateri oportet, aut Marium, quæ retulit, non ex Juliano, sed ex Augustini libris decerpisse; aut Augustinum ita respondisse toti Juliano Operi, ut librum libro, capitulum capitulo refelleret. Quod longe creditibilissimum mihi videtur, partim quia Marius ea quæ sunt apud Augustinum parumper inflexa, non alio modo refert quam quo solent ab auctore illigari sermonie prolixiore; partim quod Augustinus id non obscure insinuat, cum ait (Lib. 1 Op. imperf. cap. 2) Contra tuos illos quatuor libros sex libri a me scripti sunt. Post commemorationem quippe catholicorum doctorum, quam duobus voluminibus explicavi, sequentes quatuor singulos tuis singulis reddidit.

1 Baluzius habet Quia gratiam. Erit

2 Cum catholici graviter accesserant Pelagianos.

est operis sui redemptor, auget circa imaginem quam A
continua largitate beneficia, et quos fecerat condendo
bonos, facit innovando adoptando, se meliores. »

4. Vellem prius doceres et probares, parvulis,
quos opus Dei fateris, et negas reos, unde illis capti-
vitas affuerit, ut opus habeant redemptore? nemo

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

quod Christum negaret parvulorum redemptorem;
cumque ea accusarent fidelium animos, ut par erat,
vehementer commoveret, fraudulentum homines, ut
hæc invidiam a se amolirentur, non abhorruerunt
ab usurpanda voce redemptoris; immo facti sunt bap-
tizari infantes in remissionem peccatorum. Negarunt ta-
men, se obusam suam viderentur deseruisse, ex ea
confessione consequi ut infantes qui baptizarentur
dicerentur peccato originali infecti.

Pelagius cum dixisset (*Lib. de Pecc. Orig. cap. 18*)
nonquam se vel impium aliquem hæreticum suffi-
ciens qui hoc quod proposuit de parvulis diceret,
subiecit: Quis enim ita evangelicæ lectionis ignarus
est, qui hoc non modo affirmare conetur, sed qui vel
levis dicere aut etiam sentire possit? Quis tam im-
piter, qui parvulos exortes regni celorum esse velit,
dum eos baptizari et in Christo renasci putat? Deinde
post interpositum ex Evangelio testimonium, quod
nisi renatus ex aqua et Spiritu sancto regnum celo-
rum nullus possit intrare: Quis ille, inquit (*Ibid.*
c. 19 et 20), tam impius est, qui cujuslibet ætatis par-
vulo interdicit communem humani generis redemptio-
nem, et in perpetuum certamque vitam renasci vetet
cum, qui natus sit ad incertam?

Cælestius (*In libell. Romæ oblato*): Infantes de-
bers baptizari in remissionem peccatorum, secundum
regulam universalis Ecclesiæ, et secundum Evangelii
sententiam confitemur, quia Dominus stituit regnum
celorum non nisi baptizatis posse conferri; quod, quia
vires naturæ non habent, conferri necesse est per grati-
as: gratiam. In remissionem autem peccatorum bap-
tizandos infantes, non idcirco dicimus, ut peccatum ex
traduce firmare videamus, quod longe a catholico sensu
alienum est; quia peccatum non cum homine nascitur,
quod postmodum exercetur ab homine, quia non natu-
ræ delictum est, sed voluntatis esse demonstratur. Et
illud ergo confiteri congruum est, ne diversa baptismatis
genera facere videamur: et hoc præmovere necessa-
rium, ne, per mysterii occasionem, ad Creatoris inju-
riam, malum, antequam fiat ab homine, tradi dicatur
homini per naturam.

Julianus (*Lib. 1 Op. Imperf. cap. 51*): Non me
fugit quod omni hæc dicimus, illud de nobis dissemi-
nandum esse, quia gratiam Christi Domini necessariam
parvulis non putemus, quod Christianos populos lauda-
bilit et vehementer offendit, si tamen dicti per se ne-
suri non nos arbitrentur auctores. Eo enim modo
nec de fratribus suis falsa credendo crimen incur-
rent, et studiosos se circa amorem fidei comprobarent;
mudienda igitur nobis ista pars est contra impetum vani-
tatis, et confessione brevi subloquentium errori con-
sulendum. Nos igitur in tantum gratiam baptismatis
omnibus utilem ætatibus confitemur, ut cunctos qui
illam non necessariam, etiam parvulis, putant, æterno
seriamus anathemate: sed hanc gratiam locupletem
spiritualibus donis credimus, quæ multis opima muni-
eribus, ac reverenda virtutibus, pro infirmitatum geni-
tibus, et humanorum stultum diversitatibus, unica tam
remedium collatrice, quam munerem virtute medica-
tur; quæ cum admoetur, non est mutanda pro causis.
Jam enim ipsa dona sua pro accidentum capacitate dis-
ponat; sicut enim artes omnes pro diversitate mate-
riarum quas accipiunt excolendas, ipsæ quoque aut de-
trimenta aut augmenta patiuntur, sed idem semper at-
que uno modo se habentur multiplici decorantur effectu;
ita et secundum Apostolum, una fides, unum baptisma
et multiplicatur, et dilatatur in donis, nec tamen in
mysteriorum mutantur ordinibus. Sed hæc gratia non
adhibetur justitiæ, quæ maculas eluit iniquitatis: nec
facit peccata, sed purgat, quæ absolvit reos, non ca-
lamitatur innocuos. Christus enim, qui est operis sui

redemptor, auget circa imaginem suam continua largi-
tate beneficia; et quos fecerat condendo bonos, facit
innovando adoptandoque meliores. Hanc igitur gra-
tiam, per quam reis venia mortalibus datur, qui aliqui-
bus negandam putat, omnium bonorum execrationem
meretur.

Quomodo vero declinarent Pelagiani catholicorum
argumenta docet Augustinus tum alibi passim, tum
his verbis (*Epist. 194, sub fin.*): Quod ergo excogi-
taverunt, cum hæc eos aperitissima motes veritatis ur-
geret, quis non Christianus irrideat, quamlibet versuti-
simum cernat? Dicant enim veraciter quidem respon-
dere parvulos per ora gestantium, in remissionem se
credere peccatorum; non tamen quia sibi remittantur,
sed quia credant quod in Ecclesia vel in baptismo re-
mittantur, in quibus inveniuntur, non in quibus nulla
sunt. Ac per hoc volunt eos ita baptizari in remissio-
nem peccatorum, tamquam in eis fiat ipsa remissio, quos
condendunt nullum habere peccatum; sed quoniam,
licet sine peccato, in eo tamen baptismate baptizan-
tur, quo facti in quibusque peccatoribus remissio pecca-
torum.

Verum instat Augustinus: Fieri quidem potest ut
hæc veritatibus astutia subtilius et acutius ex eo resel-
latur; verum tamen secundum suam culliditatem
non inveniunt quid ad hoc respondeant quod exorciz-
antur et exsufflantur infantes: hoc enim procul dubio
fallaciter fit, si diabolus eis non dominatur; si autem
dominatur, et ideo non fallaciter exorcizantur et exsus-
flantur. Per quid dominatur, nisi per peccatum, prin-
ceps peccatorum? Proinde si jam erubescunt nec au-
dent dicere hæc in Ecclesia mendaciter geri, fateantur
quod perierat etiam in parvulis quæri; neque enim nisi
propter peccatum perierat; quod nisi per gratiam neu
potest quæri, non potest inveniri, etc.

Responsio Augustini apud Garnerium: « Augu-
stinus: Hocine est totum cur vobis de baptismate par-
vulorum faciendam non existimatis invidiam, quasi quis-
quam nostrum vos dixerit negare parvulos baptizari
oportere? Non eos dicitis non debere baptizari, sed pro
magnitudine sapientie vestre res mirabiles dicitis: In
sacramento Salvatoris baptizantur, sed non salvantur;
redimuntur, sed non liberantur; lavantur, sed non ab-
luuntur; exorcizantur et exsufflantur, sed a potestate
diaboli non eruntur. Hæc sunt sententiarum portenta
vestrarum, hæc inopinata mysteria dogmatum novorum,
hæc paradoxa Pelagianorum hæreticorum, mirabilia
quam Stoicorum philosophorum. Ut enim hæc dicatis,
timeatis audire. Si salvantur, quid in eis egrotabat? si
liberantur, quid in eis servitutis vinculo tenebatur? si
abluuntur, quid in eis latebat immundum? si eruntur,
quo merito erant sub diaboli potestate, qui propria in-
iqualitate non erant rei, nisi qui trahunt, quod negatis,
originalis peccatum? Et ad hoc negatis, non ut eos sal-
vos, liberos, mundos, nulli hosti subditos asseratis;
non enim aliquid eis opitulatur vestrum testimonium
falsum ante iudicem verum; sed ut, illis in mala vetu-
state remanentibus, vos novam sectemini vanitatem.
Non enim vestra, sed illius est vera sententia, qui dixit:
Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu, non potest
intrare in regnum Dei (*Joan. III, 6*). Verum, vos ex-
cellentissimi amatores illius vitæ quæ futura est æterna
cum Christo, nullam pœnam putatis esse imaginem Dei
in æternum exulare a regno Dei; cum, si parvam pœ-
nam esse diceretis, non esse: hæc vox beati amatoris il-
lius regni, sed miseri contemptoris. Porro autem, si,
quod huic sufficit cause, parvam saltem pœnam fute-
mini esse, quæ magna est, ut imago Dei non sinatur in-
trare in regnum Dei; obsecro, aperite qualescumque
oculos, et videte quæ justitia pœna ista infligenda sit
parvulo, quem clausis oculis originali obnoxium nega-

enim pretium redemptionis importune pro libera offert. Ex qua etiam renovandi, seu, ut tu vis, innovandi sunt vetustate hi, quos esse dicis imaginem Dei, si progenitoris Adæ non sunt, ut putas, vetere peccati fœditate turpati?

2. Sed te de baptismo parvulorum ad hoc magis aretabo, ut te convincam definitionibus tuis illud magis sentire, quod eo opus non habeant, sed verbo te tantum, propter eludendos simplices, baptizari oportere censere, re [Baluz. rebus] vero per disputationem sententias denegare. Qui enim secundum te statum habent natiuitatis immaculatum, unde mundandi sunt, cum lavantur? et cum nullo, ut vis, originis suæ reatu nascantur obnoxii, unde liberandi sunt, ut vere et proprie Christus sit eis etiam Jesus, quod in Latinum eloquium Salvator exprimitur? et qui nullum generationis suæ vitium trahunt, unde regenerandi?

3. Postremo, innumerabilibus interim omissis, illud adversum te dicendum est, si hunc statum, ut dicis, innocentiae et puritatis, quem Adam habuit ante peccatum, parvuli in suo ortu sortiti sunt, quos nulla, ut tu decernis, ejusdem progenitoris aspersit macula, contagio nulla fœdavit; si crescentes [Baluz. ut credens] cum libero voluntatis arbitrio, quod est in natura usque ad ultimum vitæ exitum, numquam ab ingentis vel congenitis sibi bonis sunt delapsi, quid eis fuit Christi baptisma necessarium?

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

lis esse peccato. Omitto commemorare quæ mala in hac ipsa transitoria vita pene omnes patiuntur infantes, et quomodo explicetur quod dictum est: Grave jugum super filios Adam a die exitus eorum de ventre matris eorum, usque in diem spulturæ in matrem omnium (Exod. 17). Quæ utique mala sub justo et omnipotente Deo non irrogarentur ejus imagini, quibus malis in virtute exerceri infantilis ætas non potest dici, si nulla ex parentibus mala merita traherentur. Hæc autem mala parvulorum, non ea quæ habere negantur a vobis, sed quæ perpeti cernuntur ab omnibus nobis, tu prætermittis omnino, nec respicis; exspatiaris ibi, vir disertissimus, et exeres ingenium ac linguam tuam in laude naturæ. Natura ista in tantis et tam manifestis collapsa miseriis, salvatorem, liberatorem, mundatorem, redemptorem Christum habet necessarium, non Julianum, non Cælestium, non Pelagium laudatorem. Quam quidem redimi non satereris in parvulis, nisi quia hoc Cælestius apud Carthaginem gestis ecclesiasticis, ora Christiana non sustinens, sussus est. Cæterum, rogo te, quomodo potest intelligi ista redemptio, nisi a malo redimente illo qui redemit Israel ab omnibus iniquitatibus ejus? ubi enim redemptio sonat, intelligitur et pretium. Et quod est hoc, nisi pretiosus sanguis Agni immaculati Jesu Christi? De hoc autem pretio, quare si, fsum, quid interrogamus alium? Redemptor ipse respondet, dicit ipse mercator: Ille est, inquit, sanguis meus qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Pergite adhuc, pergite, et sicut dicitis: in sacramento salvatoris baptizantur, sed non salvantur; rediuntur, sed non liberantur; lavantur, sed non abluntur; exorcizantur et exsufflantur, sed a potestate diaboli non erantur; sic etiam dicite: funditur pro eis sanguis in remissionem peccatorum, sed nullius peccati remissione mundantur. Mira sunt quæ dicitis, nova sunt quæ dicitis, falsa sunt quæ dicitis: mira stupemus, nova cavemus, falsa convincimus. » EDIT.

* Fuit illud Pelagianæ nequitie effugium. Distinxerunt homines inatæ fidei vitam æternam a re-

4. * An forte dicas propter regnum cælorum, et in filios adoptionem? b cur enim talis status, tantaque postea actibus propriis vitæ sanctitas acquisita servatæ naturæ, non eos [Baluz. add. vel] ad regnum illud admitteret, vel in filios adoptaret? Sed tamquam ab æditno quodam et pervigili præsele irroentes audiant [Baluz. add. item]: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu, non potest intrare in regnum Dei (Joan. III, 6).

5. Sed [Baluz. Et] videamus baptismum ipsum, cuius virtutis sit, quoive et quantas habeat vires et effectuum causas. Dicit de illo Paulus apostolus: Qui nos redemit, salvos fecit per lavacrum regenerationis et renovationis (Tit. III, 5). Ergo et salus, et redemptio, et renovatio est. Nullane ergo pœna erit non baptizatis parvulis, non habere salutem, redemptionem, renovationem, non postremo intrare in regnum cælorum (Joan. III, 6), non erui de potestate tenebrarum, et transferri in regnum filii charitatis Dei (Col. 1, 13), non manducare carnem Domini, et bibere sanguinem ejus (Joan. VI, 54)? De quo sacramento vox Salvatoris est: Nisi manducaveritis carnem meam, et biberitis sanguinem meum, non habebitis vitam in vobismetipsis (Joan. VI, 54); quod certe absque ulla tergiversatione sine baptismo nullus usurpat, nec fit illius particeps sacramenti.

6. * An jubes, ut soles, etiam hic tergiversando

igno cælorum, dixeruntque baptizandos infantes propter regnum cælorum adipiscendum, non item propter habendam æternam vitam, quippe quam habituri essent, quamvis morerentur sine baptismo. Christus enim, inquebant, cum ferret legem baptismi, non vitæ æternæ, sed regni Dei mentionem fecit. Dicebat enim: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei (Joan. III, 5). Ut hanc cavillationem falsi revincerent sancti Patres, adhibuerunt verba Christi imponentis præceptum de suo corpore manducando et bibendo sanguine, ubi meminit vitæ: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis (Joan. VI, 54). Ille vero præceptum ostenderunt nec impleri posse nisi a baptizatis, nec ad solos adultos pertinere; atque ita concluderunt neminem posse æternam vitam habere sine baptismo, ut mox dicturus est Mercator. Posset vero mirari quispiam cur in re tam facili tam laboriosum verbum sit olim, cum ex cap. XXV Matth. tota lis dirimi posset, Christo regnum cælorum et vitam æternam habente pro eodem. Cum enim dixisset vers. 34 his qui a dextris ejus erunt: Venite, benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi, et vers. 41 his qui a sinistris erunt: Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus, sub finem utrumque dictum colligens: Et ibunt, inquit, hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.

b Perturbatus hoc in loco videtur ordo vocum, istæ enim servatæ naturæ, prout collocantur, nullum faciunt tolerabilem sensum; faciunt vero commodum, si re-ituantur hoc modo: Cur enim talis status servatæ naturæ, tantaque postea actibus propriis vitæ sanctitas acquisita, non eos ad regnum illud admitteret, vel in filios adoptaret?

c Idem argumentum tractavit Augustinus (Lib. de Pecc. Merit. cap. 20): Auferatur, inquit, jam dubitatio, Dominum audiamus, non suspiciones conjectu-

dicere, hanc de carne et sanguine Domini sumendo **A** non esse sententiam generalem, sed specialem, ad eos videlicet quibus presentibus tunc loquebatur? Audiant, audiant, si ad hoc prosilieris, Christiani, et tibi referant hoc pacto Dominicam cœnam, in qua cum solis tantum apostolis ^a constratus, de eodem corpore suo et sanguine sacramenta observanda condebat. Ipsis solis esse mandatum, et ad nullum alium qui vel tunc in illa cœna non interfuit, vel ad nos omnes posteros pertinere pronuntias? Videsne quibus laqueis, quibus angustiis suffocaris, cum negas originis vinculum, de quo omne prorsus genus humanum, omnem aetatem, nisi per hæc sacramenta, in quibus lavacrum prius est regenerationis et renovationis, Christus absolverit, magnum esse malum, magnum pœnam, et inevitabilem damnationem?

7. Quibus collectis contra tantam et tam manifestam impiissimam audaciam tuam, constat te magis, ^b utpote sequacem Cœlestii, qui definivit, ^c infantes, etiam non baptizatos, habere vitam æternam, ^d negare parvulos baptizari debere; sed, ut jam dixi, ^e tantum verbis illudere, sensu vero apertam ^d cum paganis et Judæis impietatem tenere.

8. Quod ut luce clarius probemus, audi ^e quibus a nominibus cum causis propriis, quæ Christus in suis beneficiis humano generi contulit, parvulos facias alienos, ipsumque Dominum Christum Jesum horum nihil his debere, nihilque præstitisse.

9. Nempe, vis non vis, vivificator est Christus: hic interrogabo, et animæ, et corporis? Tu, invitus licet, ita fateberis. Repetam interrogationem, totius **C** ne omnino ætatis? Respondebis, totius. Pressius

exigam, et ^f parvuli? Dices, etiam; sed audi, dicam tibi, quo modo iste, et ut ita dicam, qua arto vivificet? *Deus autem, inquit præco ejus et Vas electionis Paulus apostolus, qui dives est in misericordia propter multam charitatem, qua dilexit nos in Christo, cujus gratia salvi facti sumus (Ephes. 11, 4).* Quid nunc cense-? connumeravit et conuincupavit et parvulos. Au foris sunt ab ista miseratione et dilectione, quia non sunt mortui peccatis, et exspectant te vanissimum janitorem, ut tunc eos admittas ad misericordiam vivificandos, quando a miserando cessaverit peccatores, ut eos aliter quam alios vivificet?

10. Sed transeamus hinc studio brevitatís ad aliud vocabulum, quod salvator est. De [Baluz. quod de] Salvatore in Evangelio ita scriptum est: *Natus est vobis hodie Salvator in civitate David (Luc. 11, 11).* Unde et Græco eloquio, Jesus proprie, et apud [Baluz. ad] Zacchæum: *Salus hodie domui huic facta est, quoniam et iste filius est Abrahæ (Luc. 19, 9).* Item: *Venit Filius hominis quærere et salvare quod perierat, s inquit (Ibid., 10).* Tu sine dubio, quia parvulorum greges non periisse pronuntias, non salvantur, non requiruntur: hoc audi, et de ove perditâ, *quæ sita et inventa, hoc et ^b de draginate vel manipulo qui perierat (Luc. xv).* Item apostolus Paulus: ^a *Humanus sermo, et omni acceptione dignus, quia Christus Jesus venit in mundum salvos facere peccatores, quorum primus sum ego (1 Tim. 1, 15).* Hinc, tu [Baluz. om. tu] egregius magister, amolire parvulorum catervas, ut ad hunc non currant qui *venit salvare quod perierat (Luc. 19, 9); qui non venit vocare justos, sed peccatores in pœnitentiam (Luc. 9, 32);*

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

rasque mortalium. Dominum audiamus, inquam, non quidem hoc de sacramento lavacri dicentem, sed de sacramento sanctæ mensæ suæ, quo nemo rite nisi baptizatus accedit: *Nisi manducaveritis carnem meam, et biberitis sanguinem meum, non habebitis vitam in vobis, etc. (Joan. vi, 54).*

^a Habet contitus Baluzius, constitus Gallandius, qui subdit: *« Menlosium hunc locum præterit Baluzius. Lege cum Gerberonio contestatus. »* Edit.

^b Mercator Cœlestium facit auctorem nefandis dogmatis, quod infantes, etiam si non baptizentur, habeant vitam æternam (*Lib. de Gest. Pulst. cap. 11*). Et vero Pelagius (*Lib. de Pecc. Orig. cap. 12*) Diospoli aperte negavit, id unquam a se dictum; immo ad satisfactionem synodi addidit se anathematizare qui sic tenerent aut aliquando tenuissent. Augustinus tamen ostendit, nullam fuisse Pelagium inter et Cœlestium in hæc parte differentiam, nisi quod ille apertior, iste occultior fuit; ille perinacior, iste mendacior; vel certe ille liberior, iste astutior: *illem enim nec in Ecclesia Carthaginensi damnare voluit quod in Romana postea se tenere confessus est, et corrigi paratum se esse professus, si ei tanquam homini error obrepisset; iste autem et illud dogma damnavit, tanquam contrarium veritati, ne ipse a iudicibus catholicis damnaretur, et id sibi defendendum postea reservavit, aut mendaciter damnans, aut callide interpretans.*

^c Tantum verbis illudere. Edidit Gerberonius tantum verbis includere, sed legendum monet tantum verbis includere. GALLAND.

^d Hanc nimirum, quod Christi baptismo parvuli non egeant. Dictum vero Marius probat argumentis, quorum vim declinare nemo queat, nisi qui aut omni

Scripturæ sacræ auctoritatem detrahat, ut pagani; aut Evangelium scriptaque apostolica rejiciat, ut Judæi. Ea vero sumpsit a nominibus quibus Christi beneficentia in homines significatur; sed ita ut constet ea ad parvulos non pertinere, sin minus baptismo Christi egeant, quo abluantur a peccati macula.

^e Recenset Mercator plurima Christi nomina, quibus beneficentia ipsius in homines significatur. Sunt autem illa omnino viginti duo, vivificator, salvator, illuminator, redemptor, liberator, mediator, propitiator, medicus, reconciliator, circumcisor, misericors seu miserator, testator, consolator, advocatus, adoptator, regenerator, justificans, translator de tenebris ad regnum, mundator seu expiator, deleter chirographi, vita, reficiens seu relevans: quæ singula testimoniis ex Scriptura prolatis explicat. Notatu porro dignus est hic locus; vix enim illustrior alius in hanc rem invenitur apud Patres, cum una colligantur a Mercatore omnia quæ ab aliis sparsim tradi solent.

^f Garnerius habet in margine parvulæ. EDIT.

^g Garnerius habet in margine: Corrigi, inquit tu. EDIT.

^a Legit Mercator δράγμα, non item ut est in vulgatis codicibus, δραχμήν, unde et manipulum vertit: quamquam altius quiddam forte reconditiusque latere suspicandus est, propterea quod in minutioribus olii quibusdam monetis fasciculus segetis seu manipulus effungebatur; quod memini me aliquando legere apud veteres rei monetariorum scriptores. Verum hæc subtilior videri potest quam verior conjectura.

ⁱ Gr. 1 Tim. 1, 15, πιστός, fidelis, seu verus et certus. GALLAND.

qui baptizans in remissionem peccatorum (Act. 10, 38); A si omnia persequamur, ut potestis ostendere baptizans quem querit quem aberrat (Luc. xv, 4); qui dragma (Ibid., 8). id est, manipulum qui perierat: qui pro peccatoribus mortuus est (I Cor. v, 3); qui sudis sanguinem in remissionem peccatorum (Ephes. 1, 7); qui pro peccatis hominum traditus est (Rom. 15, 28); qui vulneratus est propter iniquitates nostras (Isai. LIII, 5); qui peccata nostra portavit in corpore suo super lignum (I Petr. 2, 24); qui tanquam oris occisionis pro peccatis nostris [Baluz. om. nostris] oblatu est (Isai. LIII, 7); qui deluit chirographum debitorum (Col. 2, 14); qui, secundum apostolum Petrum, passus est justus pro injustis, ut nos adducat ad Deum (I Petr. 3, 18); cujus sanguis, secundum Joannem evangelistam, purga nos ab omni delicto (I Joan. 1, 7); qui, cum infirmi essemus secundum tempus, pro impiis mortuus est, ut Paulus dicit apostolus (Rom. 5, 6); qui in similitudine carnis peccati de peccato damnavit peccatum in carne, ut idem Paulus est testis (Rom. VIII, 3); qui reconciliavit nos ex offensa Deo Patri, ut idem denuo dicit Apostolus (Rom. 15, 10); qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, et unus pro omnibus mortuus est, ut nos eripere de presenti saeculo malo (Gal. 1, 4). Et quis finis erit, si hic omnia recenscamus a quibus hic doctor egregius abigit innumerabilem multitudinem parvulorum?

11. Quod illuminat nos, Joannes apostolus ita dicit: Quod si in lumine ambulaverimus, sicut ipsa est in lumine, societatem habebimus in invisem, et sanguis Jesu Filii ejus purgabit nos ab omni delicto (I Joan. 1, 7). Rogo, quibus auribus, qua fronte audis, sanguine nos Jesu Filii Dei ab omni delicto purgari, cum tu nullum infantes delictum habentes, ut dicis, ab hoc sacrosancto sanguine arceas?

12. Quod redemptor est, audi: Gratias, inquit Apostolus, agentes Deo et Patri, qui nos idoneos fecit in parte sortis sanctorum in lumina, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transfudit in regnum filii charitatis suae, in quo habemus redemptionem, remissionem peccatorum (Col. 1, 13). Putasne evigilabis tanto somno depressus, et audies quis dicat, et senties quo pudore dixisti de parvulis, « Christus qui est opacis sui redemptor, » cum hic tantus praedicat redemptor ab relictis, qui sunt extracti, vel extrahuntur de potestate tenebrarum, et transferuntur in regnum charitatis Filii Dei, redemptionisque munus nisi cum peccatorum remissione non obtineri? Audi adhuc, vis non vis, et invitus: Qui dedit semetipsum, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et munderet sibi populum accumulatore honorum operum (Tit. 2, 14). Abige ergo hinc infantes, quia ab iniquitate, quam non habent, non redimuntur, nec munderentur; quia unde munderi, ut dicis, non habent, ut Dei populo aemulatore honorum operum socientur! et in isto quidem capitulo, redemptionis,

Unde commodius esse arbitror, vitandae prolixitatis causa, congerere quanta possumus benefactorum nomina Salvatoris, et de paucioribus eorum raris et paucis Scripturae testimonia subdere, a quibus tam impietas excludere conatur infantes, ut qualis quaque sis noxius, sanæque et rectæ fidei inimicos, omnibus patent.

13. Quot liberator est Christus, quod mediator, quod propitiatorum; velim dicas causam meditationis pro parvulo, quem causam habere negas offensæ: diceres etiam propitiatorum aditum, quem nullam culpam, pro qua ⁴ remissa propitiatur Deus, habere decernis.

B 14. Quod medicus, qui non nisi male habitibus necessarius est (Marc. 9, 17).

15. Quod reconcilians, Paulum audi dicentem: Si enim, cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus, multo magis reconciliati estis criminis in sim ipsius (Rom. 5, 10). Item idem: Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, non reputans illis peccata eorum (I Cor. 5, 19). Et [Baluz. add. post paululum] idem ipse: Non solum autem, sed et gloriantur in Deo per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus (Rom. 5, 11). Tu ad hanc reconciliationem qua fronte non vis parvulos pertinere?

16. Quod circumcisor, in consequentibus audies. Interim da huic infanti præputium, quod esse illi C negas, ut circumcidatur.

17. Quod pastor, sed nullam ovem in ovile suam recipit, quam prius non circumciderit: et hanc utique circumcidit, quæ mortua est in delictis [Baluz. dilectis] et præputio carnis suæ, qui et ad oves perditas venit (Coloss. 1, 15; Math. xv, 24).

18. Quod misericors et miserator est, audi Paulum apostolum: Erasmus, inquit, et nos filii iræ sicut et ceteri. Deus autem qui dives est in misericordia, propter multam charitatem qua dilexit nos, et cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos Christum (Ephes. 2, 4).

19. Quod testator, quod consolator, quod advocator, quod adoptans vel adoptator. Quis quos et [Baluz. qui quos vel] quales adoptet, quia tu omnis absurdum, audiant catholici Christiani Petrum apostolum dicentem: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus in adoptionem, ut [Baluz. ne] virtutes Dei annuntiatis ejus, qui vos vocavit de tenebris in admirabile lumen suum (I Petr. 2, 9).

20. Quod regenerator, sed nullum regenerat, nisi qui vitium in prima origine [Baluz. generatione] contraxit: b aliis [Baluz. alicui], qui bene se habent, et, ut tibi placet, in [Baluz. om. in] generatione, quæ justa causa regenerationis existat? aut quid est,

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Carnarius habet in margine, Corrige, cujus remissionem. HBR.

^b Baluzius ponit aliqui bene, monet vera cum Ger-

beronie melius legendum, alioqui bene se habent, ut tibi, etc. HBR.

quod in his debet emendari, vel corrigi, nisi quod forsitan praevidetur?

21. Quod justificans vel justificatus est, audi apostolum Paulum: *Sicut est veritas in Jesu deponere eos secundum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini autem sensum [Baluz. sensu] mentis vestrae, et induite novum eum [Baluz. hominem], qui secundum Deum creatus est in justitia, et sanctitate veritatis [Ephes. iv, 23].* Hi quos vetustate nulla indutos esse pronuntias, quid facient, si te audiant? non accedent ad renovatorem, non eo induentur, deposita vetustate, ut renoventur spiritu mentis suae.

22. Quod de tenebris transferuntur ad regnum, qui fuerint baptizati, audi apostolum Paulum: *Gratias, inquit, agentes Deo et Patri, qui idoneos nos fecit in parte operis sanctorum [Baluz. sanctorum] in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii charitatis suae, in quo habemus redemptionem, remissionem peccatorum [Coloss. i, 13].* Rogo, quo ore, qua patiens impudentia ista tibi altiter visa sunt consideranda, ne tantae lucis veritate et rationis Christianae pondere premereris? Separabis igitur etiam ab hoc capitulo parvulos, ne insontes secundum te, et qui in luce sunt merito innocentiae constituti, extrahi videantur de potestate tenebrarum. Sed, recordissime mortalium, non aliter nos prius transferuntur in regnum Filii charitatis Dei, nisi prius extracti fuerint de potestate tenebrarum, et nisi haberint redemptionem, remissionis scilicet peccatorum. Et nota hic, redemptionem, quam et tu dices et concedes, sed nescio quam conflictam: sed [Baluz. et] alteram, quam Apostolus non dicit esse principe loco, nisi peccatorum remissionem.

23. Quod mandator seu expiator est, audi Baptistam Joannem: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi [Joan. i, 29].* Quid hic, quaeso, Agnus iste significat, nisi victimam pro peccatis, qui pro suis certat, quos expiat cum oblatu est et quotidie in suis sacramentis offertur, remissionem praestat praeteritorum et praesentium peccatorum?

24. Jubesne igitur ut parvuli, obnoxii in nullo peccato. Hinc sibi dicant hostiam minime profuisse, quae tantum pro peccatis, vel pro peccatoribus, mactata cognoscitur? quin audire debes quid praeco hujus victimae in consequentibus epistolae praedicet [I Joan. i, 7]: *Et sanguis Jesu Filii Dei mundavit nos ab omni delicto.* Item [Baluz. idem] Paulus: *Qui dedit semetipsum pro nobis, ut nos ab omni iniquitate redimeret, et mundaret sibi populum amulatorem bonorum operum [Tit. i, 24].* Que te vertes. Quo fugies, ut

hos laqueos evites? Videant, impudentissime, hostiam hujus sanguinem mandatorum esse peccatorum, redemptionem quoque ab omni iniquitate, per quem sibi prepararet populum amulatorem bonorum operum? Et tu fronte serena, et corde saxeo, separas parvulus a populo Dei, qui expiatus et redemptus, tot et talibus divinis praemiis gaudet.

25. Quod deletor chirographi [Baluz. est], audi apostolum Paulum: *Et vos cum essetis mortui delictis, et praepitio carnis vestrae, vivificavit cum illo, delens quod adversum vos erat, chirographum in sententis decretis, quod erat contrarium vobis, tollens illud de medio, affixit cruci, acutus: ac carni, principalis et potestates tradidit fiduciositer triumphans eos in semetipso [Col. ii, 14].* Quid hic astrues, doctor egregie? delet in baptismo etiam chirographum parvulorum? An nullum habentes chirographum, nec proprium, nec paternum, ad hanc largitoris gratiam non curas admittere? Audiant hic quid sentias catholici Christiani, et quem te esse intelligere debeant, ipsorum permittite iudicio.

26. Quod vita est Christus, audi Joannem apostolum: *Et hoc testimonium est: quia vitam aeternam dedit nobis Deus, et haec vita in Filio ejus est. Qui habet Filium, habet vitam; qui non habet Filium, non habet vitam [I Joan. v, 11].* sed iudicium Dei manet super eum [Joan. iii, 36]. Eia praiceps! admite ut sine baptismo parvulus hanc habeat vitam. Haesit, ut credo, hic, et in eodem luto haerendo versuram solvis. Si igitur non habet sine hoc sacramento vitam, iudicium Dei manet super eum. Unde hoc? Non quæres, legentium prudentia intelligat.

26. Quod reficiens et relevans Dominus in Evangelio: *Venite ad me, omnes qui laboratis aut [Baluz. et] onerati estis, et ego vos reficiam: tollite jugum meum super vos, et discite a me quia mitis sum et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, et onus meum leve [Baluz. add. est] [Matth. xi, 28].* Numquid et hic erit ulla dubitatio, nullum ad illum concionatorem properare, nisi qui oneratus aliqua sarcina, onere conficitur, qua deposita, tollat leve jugum ejus super se mita et humilis corde? Et quid est aliud, nisi, ut diximus, sarcina peccatorum? quæ quia, ut te delectat, parvulis nulla est, non audiant hunc concionatorem [quem Graeci Ecclesiasten nuncupant], et intelligere non curent, de tollendo miti et levi jugo ejus, quia nullum quod deponerent onus habuere. Haecine Christianos audire non nefas est? vosque adhaerenti garrere ex negligentia sacerdotum, non ultima poena est?

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Integrum hoc segmentum usque ad vocem *tenebrarum* exciderat in editione Garnerii: restitutum est Baluzio. Edit.

^b Nota antiquissimi scriptoris testimonium pro sacrificio missae propitiatorio pro peccatis praeteritis et praesentibus. Quæ veritas ita fuit in confesso tunc temporis, ut nullus fere hujus sæculi scriptor non

fecerit ipsius mentionem.

^c Et ista quoque usque ad *ejus est* exciderant in editione Garnerii, ut monet Baluzius. Edit.

^d Id est sensus auges, malum malo addis. Baluz.

^e Hic et paulo infra ponit *lene* Baluzius, sicutus codicem Bellov. Edit.

CAPUT IX.

Retractatio quæstionis de morte per peccatum ingressa in mundum.

1. Habes, ut credo, quod te tangat et stimulet : sed si te iterum commoveris, scio quod, donante Deo, ulterius, ut non te commoveas, arctius colligaberis.

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a *Teneam.* Hæc est lectio libri Bellovacensis. Garnerius edidit *veniam*, Gerberonius *te ducam*. Quid si legamus *tendam*. BALUZ.

^b Idem prius Juliano exprobraverat Mercator (*Cap. 8, num. 6*), eo sensu quem explicimus. Est vero inter nuperos historice Pelagianæ scriptores, qui conatus sit quatuor Pelagianismi status distinguere, quorum alter alteri ita successerit, ut monstrum illud, instar fabulosi Prothæi, primum ethnicismi formam induerit, deinde semiethnicismi, tum Judaismi, denique semichristianismi. In primo, inquit, nulla omnino facta est gratiæ diviniæ mentio; in secundo facta est quidem, sed gratiæ, quæ a natura non differret; in tertio ad naturam adjuncta est doctrinæ legisque gratia; in quarto admissa quidem est vera Dei gratia, sed quæ foret liberi arbitrii pedissequa, non item dux, ut par erat. Tres priores status vult auctor iste præcise damnationem hæresis a Zosimo factam; quartum damnatione posteriore: illos a Pelagio excogitatos, hunc a Juliano. Primum in ipsis Pelagianismi incunabulis existitisse, id est, antequam fideles attollerent caput errori obstitissent; secundum, quando primum hæretici, obstinentibus fidelibus, conati sunt inani specie verborum fucum facere; tertium, post condemnationem a S. Innocentio.

Verum, ut nihil est quod ingeniosis istis figmentis placeat magis mentibus sui admiratricibus, nihil quod blandius aduleat superbiis, nihil quod facilius illudat sui amatoribus: ita nihil hac distinctione potuit aut vanius dici, aut historiæ pugnantis.

Id vero ut demonstrarem, quinque statuo, quæ, meo quidem iudicio, certa ratione temporum constant. Primum, scripsisse Pelagium epistolam Paulino, ann. 405, et Demetriadi ann. 415, commentarios in Epistolas Pauli ann. 405, saltem ante vastationem Urbis a Gothis, quæ contigit ann. 410, librum de natura ante ann. 411 (*Dissert. de primis auct. etc., cap. 4*). Secundum, de Cælestio habitum iudicium Carthagine ab Aurelio ann. 412, de Pelagio Diospoli ann. 415, mense Decembri; de utroque Romæ ab Innocentio ann. 417, mense Januario; de utroque iterum Romæ a Zosimo ann. 418, mensem circiter Maium (*Dissert. de synod. in causa Pelagiana coactis*). Tertium, Augustinum nihil scripsisse adversus Pelagianos ante ann. 412, sed prius tantum sermonibus et collocationibus egisse, prout occasio se dabat, sed tacito nomine; eo tempore dixisse sermonem 13 de verbis Apostoli; ad Hilarium scripsisse ann. 415 aut 414 (*Dissert. de scriptis defensorum fidei, etc., cap. 2*). Quartum, a Cælestio Carthagine oblatum Aurelio libellum suæ fidei ann. 412 (*August. lib. de Gratia Chr. et lib. de Pecc. Orig.: epist. 2 Zosimi ad Afric.*); similem Zosimo datum Romæ ann. 417, et eum iisdem fere verbis constitisse, quibus confessio missa a Pelagio ad Innocentium, et post ejus obitum reddita Zosimo, et vix non approbata; nihil in hujus vel illius libello reprehensum ab Augustino, quod spectaret ad Trinitatem atque Incarnationem; sed tantum quod pertineret, tum ad peccatum originis aperte a Cælestio negatum, tum ad gratiam, ambiguis verbis a Pelagio explicatam; laudatum vero, quod Cælestius fassus esset parvulorum redemptionem. Quintum denique, incunabula hæresis Pelagianæ (si quæ ætates distingui debent), seu potius infantiam existitisse Romæ, priusquam Pelagius inde

A 2. Adhuc tamen necessaria consideratione ad superiora ^a veniam, pressius explorans quid de peccata quam progenitorum prævaricatio divino iudicio meruit sentias; et ad hæc te quæstionem reducens, patefaciam iterum tuum harathrum. Quæ [Baluz. quæ] enodata, cum fauces tuas divinarum auctoritatis præserit Scripturarum, scies te ^b gentilibus et Ju-

profugeret propter imminentes Gothos (*Vide notas ad Comm. et Merc. ubique passim*); adolescentiam in Sicilia, ubi per duos annos et amplius magister et discipulus versati sunt; adultam ætatem partim in Oriente, partim in Africa alibi que terrarum, ad usque tempora Innocentii Zosimique summorum pontificum; reliquam ex eo tempore quo Julianus deploratæ causæ patrocinium suscepit.

His ita constitutis, quæro primum qua notione ethnicismum scriptor ille, quicum res modo est, quæve semiethnicismum, Judaismumque, et semichristianismum designare velit; an quæ tradita est a Patribus? an quæ ad arbitrium ficta? Si quæ a Patribus tradita est, vanescit quatuor statuum distinctio: siquidem Patres ethnicismum definiunt ignorantia, tum veri Dei, quæ sanctissima Trinitas, tum Incarnationis Dominicæ, qua mediator missus est; semiethnicismum ignorantia Christi, qui sit substantivæ Deus-Homo; Judaismum partim odio Christi, quem Judæi cruci afflixissent, partim studio Mosaicorum rituum, quos retinendos jubent; semichristianismum denique cum Judaismo confundunt. Atqui Pelagianos Augustinus nunquam arguit ejusmodi erroris adversus catholicam fidem, vel sanctissimæ Trinitatis, vel Dominicæ Incarnationis, vis Mosaicorum rituum antiquationis.

Sed definiatur sane, etsi a nemine Patrum id factum sit, quatuor illi status, vel infirmitate, vel confessione gratiæ diviniæ, quæro iterum ab hoc homine, quam Dei gratiam intelligi velit. An summam illam, quæ vita æterna in regno Dei? hæc fatebantur Pelagiani jam inde a primis initiis. An singularem alteram, qua datus est hominibus redemptor Christus; fatebantur et istam, vel ante vastationem urbis. An qua baptizati in filios Dei adoptantur? et ipsam quoque fassus est Pelagius longe ante quam Roma discederet. An qua juvatur ad pie agendum revelatione veritatis? ad Pelagium meminit illuminationis diviniæ ante ann. 404, cum scriberet ad S. Paulinum. An qua voluntas agitur a Spiritu sancto, præparaturque a Domino, ut sancte agat? Fateor Pelagianos hujusmodi gratiæ necessitatem noluisse confiteri, sed eam contendisse, si quando delir, vel ex meritis a Deo dari, vel ad facilius tantum promptiusque agendum.

At rursus adversarium interrogo, quo tandem auctore putet, et quo primum tempore Pelagianos ita sensisse de gratia. A Juliano, inquit, excogitata est sententia hæc post condemnationem a Zosimo, id est, ann. 418. Sed quibus id dicit, et qua confidentia, cum tradat Augustinum (non tantum Diospoli objectum Pelagio) Cælestium scripsisse Dei gratiam secundum merita nostra dari (*Lib. de Gest. Palest. cap. 2*); sed etiam illud ipsum objectum fuisse Cælestio, cum Carthagine primum accusaretur a Paulino diacono, et damnationem a Zosimo Diospolitana synodus duobus annis et amplius, quinque totis iudicium Carthaginense antecesserit?

Quid quod Augustinus (*Serm. 15 de Verb. Apost. cap. 1, 11 et 12*) tacito nomine Pelagianos arguebat ante ann. 412, quo primum cepit adversus ipsos nominatum scribere, quod cum gratia Dei dicerent facilius id effici posse, quod sine ipsa tamen, licet difficilior, præstari posset; atqui tunc temporis nulla Aurelii, nulla Innocentii, nulla Zosimi sententia præcesserat, nulla Juliani mentio habebatur.

dais, omnibus libris tuis, ^a arma ministrasse, sed **A** prosequeris, audienda, decernit. At tu ^d aliud clausum in pectore, aliud promptum habens in lingua, novus atque egregius disputator, id nunc in isto Opere tuo ^e post tam longum tempus ^f elaborato in Cilicia ingeris.

5. Sed [Baluz. Et] quæ, vel ejusmodi sint, iterum [Baluz. iterum iterumque] videamus, in quibus quis iste, quæso, error est inexplicabilis labyrinthi? quæ inextricabilia ^b Thebani monstri problemata? In epistola tua, quæ, ut memoravimus, ad sanctæ memoriæ papam Zosimum missa est, displicet tibi, eumque condemnas qui sentit Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, fuisset moriturus. Et ais, nec hoc esse ratione subnixum; credo enim esse. inquis, immortalem factum quidem, sed qui, si non peccasset per gustum ligni vitæ, posset virtutem immortalitatis adipisci. Adjungis etiam jure improbandum, qui prædicanti Apostolo contradicit **B** dicenti: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur* (1 Cor. xv, 12). Moxque hoc aliud testimonium subdis: *Per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum* (Ibid). Quæ cum simplex Christianus audit, nihil doli, nihil credens afferri fallaciæ, ^c more quo ab apostolis doceri solita est Ecclesia, optimum et suum arbitratus [Baluz. arbitratur] magistrum, intentusque [Baluz. intentasque] ad reliqua ejusdem Apostoli, quæ in hac causâ

prosequeris, audienda, decernit. At tu ^d aliud clausum in pectore, aliud promptum habens in lingua, novus atque egregius disputator, id nunc in isto Opere tuo ^e post tam longum tempus ^f elaborato in Cilicia ingeris.

4. Necessaria igitur capituli repetitione, quid mari exarato et Oriente lustrato novum inauditumque inde attuleris, denuo perscrutemur. ^g Intravit igitur, inquis, secundum Apostolum, per unum hominem peccatum in hunc mundum, et per peccatum mors, quoniam illum et reum, et damnationi mortis perpetuæ destinatum mundus aspexit. ^h Et subjungis: ⁱ In omnes autem homines sola mors pertransiit, quia una forma judicii prævaricatores quosque, etiam reliquæ comprehendit ætatis; quæ tamen mors, nec in sanctos, nec in [Baluz. om. in] innocentes ullos sævire permittitur, sed in eas, inquis, tantum pervadit, quos prævaricationem viderit anulatos: quæ prævaricatione, licet non sit facta naturalis, fuit tamen forma peccati; atque ob hoc, licet non aggravet nascentes, tamen accusat imitantes: mors autem judicialis transit in id, quod peccaverunt omnes, sed libera voluntate. ^j Illic inde sunt probabiliora et eliquatiora sensa doctrinæ; ^k illorum vero superioris temporis

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

Libenter quoque sciscitarer ab inventore statuum, de quibus sermo est, quid putes esse societatis Pelagianis, sola illuminatione mentis gratiæ adiutorium deficientibus, cum Judæis legem Moysi datam ceremoniasque divinitus præscriptas prædicantibus. An Evangelium, quæ doctrina Christi, confundit cum lege Mosaica? An Judæos opinatur sola lege externa **C** justificari se, sancteque agere credidisse? An denique sibi persuasit Pelagianos, nomine legis, Mosaicam intellexisse? Primum, impietatis est; alterum, inscitæ; postremum, *ἀνομοσύνης*: omnia, incredibilem negligentiam in operibus Augustini versandis.

^a Supra cap. I jam habetur, *pugiones plumbeos*. **EDR.**

^b Cum Julianus ambiguis verbis, et in speciem catholicis texerit hæreticum sensum, nec catholicorum tantum simpliciores, sed ipsam quoque apostolicam sedem illudere conatus sit, apte comparatur a Mercatore cum sphyngæ, monstruosa illa fera, quæ apud Thebas ænigmata proponebat imprudentibus populis, deceptosque male mulciabat, ut est in fabulis. Recognosce quæ dicta sunt in notis ad cap. 6, num. 9 et seq.

^c Habet ita uterque codex, vix tamen ullo probabili sensu; sic emendare licet: *Nihil credens afferri fallaciæ, more quo ab apostolis doceri solita est Ecclesia, optimum, et suum arbitratur magistrum, intentusque, ad reliqua ejusdem apostoli, quæ in hac causâ prosequeris, audienda decernit.*

Simile quiddam legitur in epistola quinque episcoporum ad Innocentium, in qua, sub initium, de Pelagiæ gratiæ nomen aliter usurpante quam soleret Ecclesia, deque Patribus Diospolitans pro more Ecclesiæ intelligentibus verba quæ decernerentur, ita scriptum est (Epist. 177 apud August.): *In Oriente, ubi degit gesta ecclesiastica facta esse: jactantur, quibus putatur esse purgatis; ubi quidem, si episcopi enim catholicorum pronuntiant, non ob aliud factum esse credendum est, nisi quia se dixit Dei gratiam confiteri, et ait posse hominem suo labore ac voluntate justè vivere, ut ad hoc adjuvari Dei gratia non negaret. His enim auditis verbis, catholici antistites nullam ab eam Christi gratiam, intelligere poterunt, nisi quam in*

libris Dei legere, et populus Dei prædicare consueverant. Eam utique, de qua dixit Apostolus: *Non irritam facio gratiam Dei: nam si per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est* (Gal. ii, 21); *sine dubio gratiam qua justificamur ab iniquitate, et qua salvamur ab infirmitate, non qua creati sumus cum propria voluntate: nam si intellexissent illi episcopi eam illum dicere gratiam quam etiam cum impiis habeamus, cum quibus homines sumus, negare vero eam qua Christiani et filii Dei sumus, quis eum patienter catholicorum sacerdotum, non dicimus, audiret, sed ante oculos suos ferret? Quapropter non culpandi sunt iudices, quia ecclesiastica consuetudine nomen gratiæ audierunt, nescientes quid hujusmodi homines, vel in suæ doctrinæ libris, vel in surorum solent auribus spargere.*

^d Desumpta sunt hæc verba ex Sallustio, qui cum corruptos suorum temporum mores describeret: *Ambitio, inquit (in Catilinæ Conjurat.), multos mortales falsos fieri subegit; aliud clausum in pectore, aliud in lingua promptum habere; amicitias inimicitiasque non ex re, sed ex commodo æstimare; magnæque vultum quam ingenium bonum habere, etc.* O genus, non Sallustiani tantum, sed alterius etiam sæculi!

^e Ipsemet Julianus: *Quia id impendio, inquit, poposcisti, immo indixisti auctoritate patria (Florum alloquitur Pelagianum episcopum) ut libro tractatoris Parvi, quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum ejus Alpius nuper detulit, obviam; hinc mihi est longior facta responsio* (Lib. i Op. Imperf. cap. 6).

^f Hinc etiam addiscimus, postremum opus Juliani adversus S. Augustinum elaboratum fuisse apud Theodorum Mopsuestenum, hæresis Cælestianæ auctorem, quod cum pluribus locis Mercator docet, tum præsertim in prob. 6. Subnotationum. Vide notas in eundem locum.

^g Hæc ipsa discussa sunt capite I, habentur vero libro II Operis Imperfecti cap. 66.

^h Quo tempore nimirum Julianus ad Zosimum scribebat epistolam cujus mentio fit cap. 6, num. 9 et seqq. In illa enim contraria sensit, saltem verbo tenus. *Qui est, inquit, assertor, quod neque per mortem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per*

definitorum facta jactura est? An est tibi aliquid latens profundum, quod nobis forte a Braohmanis, Gymnosophistis, vel Hyperboreis, vel si quæ sunt aliam gentes * noui orbis sapientiores, sit exponendum?

3. Veniamus ergo ad istud recentius definitum, per quod placuit intrasse per unum hominem peccatum, et per peccatum mortem; in omnes autem homines mortem solummodo pertransisse. Rogo, ne [Baluz. nol.] abutaris tarditate, vel lenitate ingenui mei: duo quædam dicis ingressa, peccatum et mortem; sed solum vis pertransisse in homines [Baluz. omnes], sed non omnino omnes homines, mortem, perstulte, quia si intravit peccatum, et non pertransiit, ubi remansit quod intravit? Credo b expectandum sociam, donec exeat, et illud peracto aliquo negotio. Quod si serio agimus, et ridendum de tanta re non est, secundum te ipsum, si intrare potuit peccatum, pertransiit; si autem transire non potuit, nec intravit. An ad hoc intravit, ut staret? Quod si absurdum est etiam dicere, pertransiit, et quo, nisi in omnes homines potuit transire [Baluz. pertransisse]? Deinde, quomodo imitativum, ut tibi placet, peccatum transitum habeat, et originale non habeat, numquam poteris explicare. Hæc sine cachinnio, immo sine fletibus c legi non possunt, quia postus Christia-

CASFIGATIONES ET NOTÆ.

resurrectionem Christi omne genus hominum redargat, contra Apostolum sentit dicentem: Sicut in Adam omnes meruerunt, ita in Christo omnes vivificabuntur (1 Cor. xv, 22).

* Baluzius corrigiit nostris. EDIT.

b Expectando sociam. In codice Behevæensi primo scriptura fuit expectandum sociam, sed postea emendatum est uti nos reposuimus. Gerberonius edidit expectandam sociam; eoque modo lectionem nostram confirmavit. Garnerus edidit expectandam sociam, nullo sensu. BALUZ.

c Baluzius codicem Behevæensem secutus habet legere non possum. EDIT.

d Manifestum est igitur testimonio Mercatoris, habitam fuisse Romæ concilium episcoporum, præsidente Zosimo; et ex eo missam ad universos orbis episcopos epistolam quæ totam Pelagii Coelestique causam damnationemque contineret. Animadverti porro, quæ dissimulare non possum, in negotio de quo nunc agimus, nullam sive a summis pontificibus, sive ab aliis majorum sedium episcopis factam fuisse damnationem, nisi in episcoporum synodis (Vide dissert. de synod. in causa Pelag. coactis).

Ex his autem intelligo Pelagianorum querelam, de extorta subscriptione a simplicibus episcopis in suis locis sedentibus, sine congregatione synodi; et responsonem simul Augustini (Lib. iv ad Bonif. cap. ult.), de plurimis hæresibus sine congregatione synodi damnatis, accipiendam esse de synodo, vel plenaria totius unius diocesis, qualis erat Africa, Ægyptus, etc., vel œcumenica totius orbis Christiani. Id enim ut pluribus aliis locis indicet Augustinus, demonstrat certe lib. ii adversus Julianum (Cap. ult.), ubi, post allatam explicatamque Irenæi Lugdunensis, Olympii Hispani, Hilarii Pictaviensis, Gregorii Nazianzeni, Basilii Cæsariensis, Ambrosii Mediolanensis, Joannis Constantinopolitani, Innocentii summi pontificis, Hieronymi Sardonienensis presbyteri sententiam de quinque, ut tunc dicebant, quæstionibus, hæc habet: Quasi tu, qui maxime quereris, examet vobis et episcopale iudicium denegari, Peripateti-

nis defendendus es quam ridendus. Legentibus te igitur, sed Christianis et prudentibus, quid de vanitate tua sentire debeant, permittamus. Quis enim te in superiore sententia tua vel suspicari posset affuere sentire quam illi * omnes qui, sanctæ memorie patris Zosimo præsidente, Dei sacerdotes c Pelagium Coelestiumque teque damnarunt, super his omnibus de Adam capitulis, quæ a te antea improbata sunt, et condemnata, et nunc, iniquam recollectionem et recandam, in fidem tuam recipi meruerunt.

6. Deinde super hac questione, mortis videlicet, videmus quid Ecclesia universalis (quam Græco sermone catholicam dicimus) dicat et sentiat, suoque filios doceat, quoniam sciat mortem Adam et Evam post prævaricationem fuisse multatos. Illæque quæ a corpore animam separat, quamque communem omni proteris humano generi ex illo nomine et videmus? An illa quæ secundum animam dicitur, et est æterna, de qua scriptum est: Vidua quæ in deliciis egit, vivens mortua est (1 Tim. v, 6); et iterum: Simile mortuos sepelire mortuos suos (Matth. viii, 22), et si qua alia ad [Baluz. add. hanc] intelligentiam proferri possunt? Sed dubium non est, utraque eos esse multatos, et utrique Christum remedium attulisse. Nam cum per lavacrum regenerationis et reovationis [Baluz. add. et] peccata remittat, et immor-

coram possit invenire concilium, etc. Isi episcopi sunt docti, graves, sancti, veritatis acerrimi defensores adversus garrulas vanitates, in quorum ratione, conditione, libertate, quæ tria bona iudici tribuisti, non potes invenire quod spernas. Si episcopalis synodus ex toto orbe congregaretur, mirum si talis possent illic facile sedere tot: quia nec isti uno tempore fuerunt, sed fideles et multis excellentiores, paucos dispensatores suos Deus per diversas ætates, temporum locorumque distantias, sicut et placet atque expedire iudicat, ipse dispensat. Nos itaque de aliis atque aliis temporibus atque regionibus, ab Oriente et Occidente congregatos vides, non in locum, quo navigare cogantur homines, sed in librum qui navigare possit ad homines, etc.

e Locus iste suspicionem posset ingerere, damnatum a Zosimo fuisse nominatim Julianum cum aliis duobus hæreticis, nisi ex hælo fidel, epistolaque ad Rufum Thessalonicensem, aliisque pene influitis, sive Juliani, sive Augustini, operum locis contrarium pateret: in ipsis enim longe aliter vel ille damnationis suæ conscius, vel iste ejusdem publicæ sciens certusque loqueretur. Dicitur ergo damnatus, vel quia idem reipsa sentiret quod damnati; vel quia cum suspitione hæresis laboraret, coactus est damnare scripto quæ aedes apostolica proscriptisset, suavique mentem super his declarare. Quod cum non prestitisset, sequæ contrarium catholicæ fidei pertinaciter ostendisset, postea exactoratus est.

f Nestorius (Serm. 2 advers. Pelag. parte 2): Ille, inquit, qui cum mortalitatis genitore luctatus est, et ex utraque vitam mortalitate redemit; duplex enim in nos mortalitas grassabatur, una quidem accidens mortali ex peccato factæ naturæ, altera quæ scientiæ abjectione contingit. Ignorare enim Deum, insensibilitatis quæ ex morte eventit similitudinem gerit. Utriusque ergo mortis opifex diabolus factus est, quem Christus elidens ex utraque vitam nostram mortificatione levavit; animam videlicet præceptis vivificantibus erigens, resurrectione vero id quod mortale est recreans atque restituens. Impulsore enim collapsa, quod ab eo impulsum fuerat sublevarur.

utilitatem per resurrectionem carnis, quam nunc in A
spe per fidem tenemus, uno omnibus tempore collaturus sit; non aliter prosatioris generis humani predictos condemnatos falso quam gemina morte credendum est, et in genus utramque transire.

7. Sed quia hanc corporalem mortem cruditissimus hic magister naturalem illis existisse, nobisque esse pari modo naturalem, sentit ac docere conatur, nec eam per peccatum aliquando transisse, nec transire posse per semina, videamus, ut dixi, quid de ea interim Paulus apostolus senserit atque prædicaverit. Ad Corinthios namque scribens, cum de resurrectione corporis, cui contraria mors ista [Baluz. corporis ageret, cui a contrario mors ista est], id est, resolutio corporis, vel separatio ab eo anima, est, ita laius loquitur: *Notum autem vobis facio Evangelium, fratres, quod prædico vobis, quod et accepistis, in quo salvamini; qua ratione prædicaverim vobis, si tenetis, nisi frustra credidistis: tradidi enim vobis imprimis quod et accepi, quia Christus mortuus est pro peccatis nostris secundum Scripturas (1 Cor. xv, 1-3).^a Eia devie, pronuntia, si audes, Christi mortem, qui pro peccatis mortuus est, ad parvulos, quos esse sine peccatis defendis, non pertinere, aut eos in morte Christi non baptizari. Et quia sepultus est, inquit, et quia resurrexit tertia die secundum Scripturas, et quia visus est Cepha, et post hæc undecim. Deinde visus est plusquam quingentis fratribus simul, ex quibus multi manent usque adhuc, quidam autem et dormierunt. Deinde visus est Jacobo, deinde apostolis omnibus. Novissime autem omnium, tamquam abortivo, rursus et mihi; ego enim sum minimus apostolorum, qui non sum dignus vocari apostolus, quoniam persecutus sum Dei Ecclesiam. Gratia autem [Baluz. om. autem] Dei sum id quod sum, et gratia ejus in me vacua non fui, sed abundavius illis omnibus laboravi, non ego autem, sed gratia Dei mecum. Sive ego enim, sive illi, sic prædicavimus, et ita credidistis; si autem Christus prædicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis quia, resurrectio mortuorum non est? Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit; si autem Christus non resurrexit, inanis est [Baluz. add. ergo] prædicatio nostra, inanis est et fides vestra [Baluz. nostra]: invenitur autem et falsi testes Dei, quoniam testimonium dicimus adversus Deum, quod suscitaverit Christum, quem non suscitavit. Si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit; quod si Christus non resurrexit, vana est fides vestra, et adhuc estis in peccatis vestris; ergo qui dormierunt in Christo, perierunt. Si in hac vita tantum in Christo*

sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus: nunc autem Christus resurrexit a mortuis [Baluz. om. a mortuis] primitiæ dormientium, quoniam enim per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum; et sicut in Adam omnes moriuntur, ita omnes in Christo vivificabuntur, unusquisque autem in suo ordine, primitiæ Christus, deinde hi qui sunt Christi, qui in adventum ejus crediderunt: deinde finis, cum tradiderit regnum Deo et Patri; oportet autem illam regnare, donec ponat omnes inimicas sub pedibus ejus; novissima autem inimica destruetur mors (1 Cor. xv, 4-20). Item idem post pauca: Ecce mysterium vobis dico: omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. In novissima tuba, canet enim, et mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur, et oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem [Baluz. add. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem], tunc fiet sermo, qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria: ubi est, mors, aculeus tuus? ubi est, mors, contentio tua (Ose. xiii, 14)? Stimulus autem carnis peccatum, virtus vero peccati lex, Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam, per Dominum nostrum Jesum Christum (Ibid., 51-57).

8. Audistne, insanissime, sentisne [Baluz. nunc saltem] singulari impudentia et furore rabidissime? Per hominem mors, inquit. Quæ hæc mors est, dicitis nobis, quæ per hominem percucurrisse prædicatur? Tuæ illa, an quam novit Ecclesia jam Christi resurrectione devictam, in nobis etiam in sine devincendam? Sed, admoneo, præbe aurem, et audi sequentia: Sicut enim in Adam, inquit, omnes moriuntur, ita omnes in Christo vivificabuntur. Quis unquam dubitavit hic vivificationem ullam aliam, nisi carnis resurrectionem in omnibus hominibus futuram, intellexisse Apostolum? Jhesus igitur, soli admodum pauci resurgant, et in ipsis tantum mors devicta, atque in sine vincenda sit, qui prævaricantem Adam sint [Baluz. non sunt] vel fuerint imitati, in quos ista, quia tua semper dicenda est, mors potuit pertransire, et non omnes omnino homines qui ex Adam et Eva primis transgressoribus mortalitatis, non illis ingenitæ, sed per peccatum quæsitæ, originem ducunt? Et quid sibi vult tanti hujus præconis tam prolisa, sana tamen et salutaris, super hoc doctrina verborum, si tu novus, quem Deus avertat [Baluz. add. erroris], spiritus audiaris? ^b Nec tibi calumniandi nobis aditus ullus patebit, tamquam dicamus et sentiamus, æqualem resurrectionem, id est, unius meriti, omnibus esse præstandam: quia omnes, licet diverso exitu, una tamen morte moriuntur [Ba-

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

^a Occasionem arripit Marius afferendi adversus Julianum argumenti, ex his Apostoli verbis: An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte illi per baptismum in mortem (Rom. vi, 3), etc. Cum enim Apostolus Romanos alloqueretur, quorum plurimi jam inde ab infantia baptismi sacramentum susceperant, dicaretque nihilominus: Quicumque baptizati sumus, etc., tanta generalitate

vocum eos etiam comprehendit qui ante adeptum rationis usum baptismo initiati fuerant. Augustinus utitur eodem testimonio ubique passim (Lib. 1 cent. Jul. cap. 6, et lib. vi cap. 3 et 5; lib. ii Oper. Imperf. c. 135 et 222).

^b Calumniam catholicis factam fuisse a Pelagianis, perinde ac si sentirent omnes in eadem corporis gloria resurrecturos, quia propter eandem omnes causam morerentur, testis est Augustinus.

lux. moriamur], cum evidens Apostoli nos doceat sermo dicentis: *Unusquisque in suo ordine. Et iterum: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.*

9. Repetat, quæso, e proximo lector [Baluz. Repetat quoque proxime lector] superiora contra te dicta nostra, ubi diximus prosutores nostros utraque morte esse mulctatos, et videat quid senserim super isto capitulo, utasque lapide illo angulari, tibi sane in offensionem et petram [Baluz. offensione et petra] scandali posito, fauces obrudat.

10. Adhuc tamen audi quod te in majorem rabiem contra nos et Dei Ecclesiam concitet: *Sive enim mente excedimus, Deo; sive sobrii sumus, vobis. Charitas enim Christi [Baluz. add. inquit] urget nos, judicantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, et pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, jam non sibi vivant, sed illi qui pro ipsis mortuus est et resurrexit (II Cor. v, 13), ut et vivorum et mortuorum dominetur (Rom. xiv, 9). Obmutescite, nullus, nisi per Adam, sed penaliiter mortuus est, neque moriturus est; nullus, nisi per Christum resurget, sed alius ad regnandum, alius ad pœnas æternas luendas: Unusquisque, ut ait Scriptura (I Cor. xv, 23), in ordine suo, dummodo, ut sæpe diximus, et tibi cum Apostolo reclamamus, ut nullus omnino hominum in omni prorsus ætate præter Adam mortuus, nullus redivivus in carne futurus sit præter Christum.*

11. Illud quoque memineris nos tenere, et in fide

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

* Perturbatæ sunt confusæque voces hujus sententiæ. Restitui possunt in hunc modum: *Dummodo, et sæpe diximus, et tibi cum Apostolo reclamamus, nullus omnino hominum, in omni prorsus ætate, nisi in Adam mortuus; nullus redivivus in carne futurus sit, nisi per Christum.*

† Altera calumnia Pelagianorum, quasi catholici pro defensione peccati originalis injuriosam quamdam blasphemiam in Christum evomerent; eumque dicerent nascendi necessitate pollutum fuisse peccato (Vide quæ dicta sunt tum in notis ad libellum Fidei a Juliano conscriptum; tum ad excerpta Theodori).

‡ In afferenda causa cur Christus peccati originalis purus fuerit, Mercatori consentiunt antiquiores Patres, quos inter auctor librorum Hypognosticon, libro primo; unus modo pro coniectis Augustinus (Lib. v advers. Jul. cap. 15): *Quid est quod laboras magnis argumentationibus pervenire ad impietatis abruptum, ut Christi caro, quia de Maria natus est, cujus virginis caro, sicut cæterorum omnium, ex Adam fuerat propagata, nihil distet a carne peccati, et sine ulla distinctione Apostolus dixisse credatur eum fuisse missum in similitudine carnis peccati (aut nullam carnem esse peccati; aut si sit quia inde venit, inde etiam esse Christi contendit hæreticus); immo potius instas ut nulla sit caro peccati, ne hoc sit et Christi. Quid est ergo carnis peccati similitudo, si nulla est caro peccati? Sed hanc apostolicam sententiam me non intellexisse dixisti, nec eum tamen exposuisti, ut te doctore nossemus, quod aliqua res possit esse similis ei rei que non est. Quod si dementis est dicere, et sine audio caro Christi non est caro peccati, sed similis carni peccati; quid restat ut intelligamus, nisi ea excepta, omnem reliquam humanam carnem esse peccati? Et hinc apparet illam concupiscentiam, per*

A nostra habere cerjum [Baluz. Adem, nostram.... ceptum] de duabus mortibus, de quibus superiori loco, ut potuimus, diximus: unam, quæ secundum animam est, Christum non habuisse, quod oramus ut ne quisquam dementissime dicat et sentiat, quia non ita natus est, ut cæteri omnes homines, de voluptate carnali, sed nova in eo generatio ex immaculata ante partum et post partum virgine sine libidine affuit. Intende, lector. Illam autem alteram, id est, animæ a corpore separationem, voluntarie suscepit indebitam; qui si scelere Judæorum non fuisset occisus, potuit fieri ut senectute longævus, quia hoc illi semel placuerat, sponte susciperet, pro nobis, id est, pro nostro quod contraximus in Adam honore, et nostris propriis quæ addidimus, indebitè moreretur. Quamquam magis omnium de illo præsentia prophetarum, et inferenda ei cruce parricidali Judæorum furore, complenda fuisse, Christianorum nullus omnino debeat dubitare.

12. Nunc i [Baluz. om. i] in malam crucem cum ista verborum tuorum magnificentia, fugitive; nemo te rabiosum audit latrantem, nemo ab Ecclesia sequitur devium, nemo tam insano consentit. Nos super mortalitate, quæ ex progenitorum prævaricatione pœna humano generi data est, et in naturam per semina percurrit, et in finem usque cursura est, donec divinæ illius tubæ clangore dicatur: *Absorpta est mors in victoria; ubi est, mors, aculeus tuus? ubi est, mors, contentio tua (Osc. xiii, 14)? cum universa Dei Ecclesia, cum patribus nostris, illustribus Ecclesiæ*

C quam Christus concipi noluit, fecisse in genere humano propaginem muli, quia Mariæ corpus, quamvis inde venerit, tamen eam non trajecit in corpus, quod non inde concepit, etc. Et paulo post: *Caro itaque Christi mortalitatem de mortalitate matris corporis traxit, quia corpus ejus mortale invenit. Contagium vero peccati originalis non traxit, quia concubentis concupiscentiam non invenit; si autem nec mortalitatem, sed solam substantiam carnis de matre sumpsisset, non solum caro ejus caro peccati, sed nec similitudo carnis peccati esse potuisset.*

‡ Qui Julianum Cælestiumque præcesserunt doctores, quique ab Ecclesia parentum et magistrorum fidei loco habiti sunt, unanimi consensu docuerunt, mortem corporis peccato Adami ingressam in mundum, et in genus humanum transivisse cum reatu: ut propter inseparabilem de causa mortis et traduce peccati quæstionem, accipi debeat in hanc partem dictum illud Vincentii Lirinensis in Compendio: *Quis autem prodigiosum discipulum Pelagii Cælestium, reatu prævaricationis Adæ omne genus humanum negavit strictum? Traditionem vero Patrum a temporibus apostolorum ad Julianum usque exhibere opere pretium est, ut Theodorus cum suo discipulo Juliano convincatur. Paulus Apostolus: Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt (Rom. v, 12). Et: Si autem Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus vero vivit propter justificationem; quod si spiritus ejus qui suscitavit Jesum a mortuis habitavit in vobis, qui suscitavit Jesum Christum a mortuis vivificavit et mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum ejus in vobis (Ibid., vii, 11, 12). Et: Quoniam per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum; et sicut in Adam*

doctoribus, in hunc divinarum Scripturarum sensum, A pastorali clava ab Ecclesia deterruit, profurbavit, in hæc verba juravimus.

13. Salva sane reverentia et debita honorificentia sanctæ ac beatæ memoriæ Augustini episcopi, qui te

perfecto, sicut præfati sumus, sparsim et ubique commodum visum est certis a fragmentorum tuorum

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur (1 Cor. xv, 21, 22). Justinus martyr cum de Christo loqueretur (*Diab. cum Tryphone*): Sicut nec nasci, nec crucifigi, quasi horum indignus, sustinuit; sed humani generis causa, quod per Adam in mortem et seductionem serpentis conciderat, etc. Irenæus (*Lib. v cap. 16, ex vers. Aug.*): Quemadmodum astrictum est morti genus humanum, solvatur per virginem æqua lance disposita virginitalis inobedientiæ per virginalem obedientiam. Adhuc enim protoplasti peccato, per corruptionem primogeniti emendationem accipiente, serpentis prudentia devicta per simplicitatem columbæ, vinculis illis resoluti sumus per quæ alligati eramus morti. Quemadmodum per hominem victum descendit in mortem genus nostrum; sic iterum per hominem victorem ascendamus in vitam: et quemadmodum accepit palmam per hominem mors adversum nos; sic iterum nos adversus mortem per hominem accipiamus palmam (*Ibid., cap. 21*). Athanasius (*De Incarn. Christi*): Qui de Adæ inobedientia quæstionem habuit, judicioque peccato duplicem pœnam in sententia sua complexus erat, dum terreno ita loquitur: Terra es, et in terram revertieris (*Genes. iii, 19*); atque ita pro decreto Domini corpus in terram abscedit; animæ autem dixit, Morte morieris (*Ibid., ii, 17*); atque hinc est quod homo in duas partes discripiatur, et ut ad duo loca diacedat, condemnatur, etc. Gregorius Nazianzenus (*Orat. 42*): Postquam diaboli invidia et mulieris insultu, quem et ut mollior passa est, et ut ad persuadendum accommodatior admovit (o infirmitatem meam! mea enim est prini parentis infirmitas) accepti mandati oblitus ab acerbo illo gustu victus est, simul et a ligno vitæ, et a paradiso, et ab ipso Deo propter peccatum expellitur, et pelliceas tunicas induit, vitæque crassiorum carnem et mortuam, primumque turpitudinem suam agnoscit, et a Deo se abscondit, atque hæc quoque tamen mortem ac peccati præcisionem elucrat, ne malum immortale sit; ita pœna ipsa in misericordiam cessit. Sic enim Deum supplicia inferre censeo, etc. Gregorius Nyssenus contra Eunomium (*Orat. 1*): Venit Dominus ut quæreret et salvum faceret quod perierat: perierat autem non corpus, sed totus homo ex anima contemptus, et, si verius loquendum est, ante corpus anima perierat; nam inobedientia electionis, sive voluntatis, non corporis peccatum est: propria est autem animæ electio, a qua omnis naturæ calamitas principium habuit, ut verbis testatur hæcquæquam mendax Dei nuntiatio, quod in quo die prohibitos fructus tetigerint, sine cunctatione sibi mors cohærebit. Cum autem sit duplex hominis compositum, congruenter in utrumque mors duplicis vitæ munere suægentis suo ei qui moritur privationem operatur; corporis quidem mors est sensuum instrumentorum exstinctio, et in cognata elementa dissolutio; anima autem, quæ peccaverit, ipsa morietur; peccatum autem est a Deo alienatio, ipsi est vera solaque vita. Multas igitur annorum centurias post prævaricationem insuper visit protoplastus homo, sed Deus non est mentitus, cum dixit: In qua die comederitis, morte moriemini (*Genes. ii, 17*). Propterea enim quod alienatus fuit, et adversus ipse a vera vita, et ipso die firmata rata fuit adversus eum mortis sententia; postea vero labentibus annis mors corporalis Adamum consecuta est. Epiphanius (*Lib. ii advers. hæc. hæc. 64 num. 24*): Poterat in æternum vivere corpus et immortale fieri, nisi ab gustanda vita foret prohibitum. Et postea: Propterea mortalem illum Deus esse voluit, ac morte damnavit. Hoc enim scartæ ille tunica significabant, etc. Chrysostomus (*Hom. 10, in cap. v Rom.*): Quo pacto

mors introiit ac dominata fuit? Per peccatum unius. Quid porro sibi illud vult, in quo omnes peccaverunt? Illo lapsu, et illi item, qui de ligno non comederunt, effecti sunt ex illo tempore omnes mortales, etc. Cum peccavit Adam, tum et illius corpus mortale effectum est atque patibile, etc. (*Hom. 12, in cap. 7*). Una cum morte introiit affectum turba. Cum enim corpus mortale effectum est, etc. (*Homil. sequente*). Theophilus Antiochenus (*Lib. ii ad Autolicum*): Dicat aliquis: Mortalisni creatus est homo? Nequaquam. Quid igitur? Num immortalis? Ne hoc quidem. Nam a primordio suæ creationis nec mortalis nec immortalis conditus est. Si immortalem ab initio eum fecisset, Deum eum constitueret; si mortalem eum formasset ab initio, Deus sane posset auctor hominum mortis videri. Apparet igitur hominem a Deo nec mortalem, nec immortalem esse factum; sed, quemadmodum supra significavimus, utriusque quodammodo participem, ut reperet ad immortalitatem servans mandatum Dei, et ut hæc caperet mercedem, tandem et ipse Deus factus. Sin autem conversus fuerit ad peccatum, inobediens Deo, sibi ipsi auctor feret mortis, etc. His accedat Nestorius, quamquam Theodori discipulus, sed hæc in parte magistro reverentis traditionis ecclesiasticæ: Diabolus, inquit (*Serm. 2 advers. Pelag.*), proferebat, quod est adversus naturam, illud chirographum, quod scriptum est: Terra es, et in terram ibis; et instabat ex hoc, generationes hominum morte consumens, etc.

Atque illa fuit Orientis Ecclesiæ traditio, quæ Theodorum Juliani magistrum erudire debuit; hæc C Latioorum, quæ Juliani impudentiam arguit. Tertullianus animam colloquens (*Lib. de Test. Animæ cap. 3*): Satanam in omni aversatione, et aspersione, et detestatione pronuntias, quem nos dicimus malitiæ angelum, totius erroris artificem, totius sæculi interpolatorem, per quem homo a primordio circumventus, ut præceptum Dei excederet, et propterea in mortem datus, exinde totum genus de suo semine infectum, suæ etiam damnationis traducem fecit. Et alio in loco (*Lib. de Anima cap. 50*): Publica totius generis humani sententia, mortem debitum naturæ pronuntiamus, hoc stipulata est Dei vox, hoc spondit omne quod nascitur. Cyprianus (*Lib. de Bono Patientiæ*), cum exponeret sententiam a Deo latam in Adamum reum violati præcepti: Quia audisti, inquit, vocem mulieris tuæ, et manducasti ex illa arbore, de qua sola præceperam tibi ne manducares, maledicta terra erit in omnibus operibus tuis: In tristiâ et gemitu edes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ; spinas et tribulos ejiciet tibi, et edes pabulum agri; in sudore vultus tui edes panem tuum, donec revertaris in terram, de qua sumptus es, quia terra es, et in terram ibis (*Genes. iii, 17 seqq.*). Hujus sententiæ vinculo colligati omnes et constrictri sumus, donec expuncta morte de isto sæculo recedamus, etc. Hilarius diaconus (*In cap. 7 ad Rom.*): Quomodo inhabitat in carne peccatum, cum non sit substantia, sed prævaricatio boni? Quoniam primi hominis corpus corruptum est per peccatum, ut possit dissolvi: ipsa peccati corruptio per conditionem offensionis manet in corpore, robur tenens divinæ sententiæ datæ in Adam, quod est signum legis diaboli, cujus instinctu peccatis Adam, etc. Ambrosius (*L. b. de Parad. cap. 7*): Mortis causa inobedientiæ fuit, et ideo homo ipse sibi mortis est causa, non habens Deum suæ mortis auctorem.

a Baluzius ponit fragorum, annotatque hanc lectionem constanter proferri codicibus Mercatoris. Edit.

capitulis, in codicibus quos legi, apposita vel admota, A esse christianus prudensque lector advertet, nihil tibi, sed prorsus nihil ulterius, quod vel in hunc eundem [Baluz. ulterius vel unde] mutire debuertis, vel modo debeas, remansisse cognosces; tibi que de toto sermone tuo, quem summam esso eloquentiam jactas, magis illud competere aptiusque, quam de quo dictum est, judicabit: « Satis eloquentiæ, sapientiæ parum. Vastus animus immoderata, incredibilia, nimis alta [Baluz. add. semper] cupiebat. » De sensibus autem tuis, quibus vagus ac vanus attolleris, alterius prudens sæculi ore pronuntiabit, tibi que coaptabit dictum hoc: Parturisse te montes, unde nasceretur ridiculus mus.

14. Nec tibi de tanta hujus nostri opusculi brevitate erit ridendum, cum te de tam numerosis libris, horridæ magis loquacitatis quam ularum rerum, saltem consideratione dignarum, tu jactare non debeas. Nolo in hanc partem ignorantiamingas; scis namque in ista quæstione, quæ inter nos vertitur, de mortalitate scilicet generis humani, quæ per primos transgressores divini mandati generaliter per semina perecurrit, et currit, et in finem usque cursura est, quæ totam prorsus causam tuam consumit, tamquam ad validissimum stipitem alligandum: quam si inter nos causam, inmo in te, extinctam

CASTIGATIONES ET NOTÆ.

Ex Catilina Julianum Mercator depingit verbis Sallustii, quem auctorem Julianus mirifice deperibat, et in libris amabat subinde landare. Poterat vero Marius pluscula referre, si orationis modus permisisset, quam apte enim conveniebant hæc omnia: *Nobili genere natus fuit, magna vi animi et corporis, B sed ingenio malo pravoque; animus audax, subdolanus, varius, cujuslibet rei simulator ac dissimulatur, ardens in cupiditatibus, satis eloquentiæ, sapientiæ parum, vastus animus, immoderata, incredibilia, nimis alta semper cupiebat (Sallust. in conjur. Catilinæ).*

MARI MERCATORIS

TRANSLATIONES

VARIORUM OPUSCULORUM

Quæ Græce scripta sunt

IN CAUSA PELAGIANORUM.

IN TRES EPISTOLAS SEQUENTES ADMONITIO.

Duo mihi querenda videntur de tribus istis epistolis: alterum, an certum habeant auctorem; alterum, a quo interprete versæ sint in Latinum sermonem.

Jure nemo dubitare potest quin omnes a Nestorio scriptæ sint reipsa, quamvis nullius habeatur textus Græcus; earum enim meminerunt Cælestinus, Cyrillus, Cassianus et Marius Mercator, quorum auctoritas certam facit fidem.

Cælestinus ad clerum populumque Constantinopolitanum (1 p. conc. Ephes. cap. 19): Nestorius de virgineo partu et de divinitate Christi Dei et Salvatoris nostri, velut ejus reverentiæ et communis omnium salutis oblitus, nefanda prædicat, vitanda persuadet, sicut et ejus scripta ad nos ab ipso, cum propria subscriptione, transmissa, sicut etiam relatio sancti fratris et coepiscopi mei Cyrilli per filium Possidonium diaconum, pervenerunt. Hæc libris, quos ipse miserat, publicata sunt. Et quod majoris probationis est, hæc ad nos missis epistolis, ipsa auctoris subscriptione munitis, ita insinuatæ sunt, ut dubitare ultra non liceat. Et ad ipsum Nestorium (Ibid., cap. 18): Dudum sumpsimus epistolas tuas, quibus in angusto nihil potuimus dare responsi. Erant enim in Latinum sermonem vertendæ: quod cum, licet sero, facimus, etc. Et paulo post: Nunc considerantes, et querelam de te prædicti fratris, et interpretatas tandem epistolas tuas, apertam blasphemiam continentes.

Cyrillus ad Joannem Antiochenum de Nestorio loquens (Ibid., cap. 21): Consulueram ipsi per litteras, ut abstineret a pravis illis perversisque questionibus, et Patrum fidem sequeretur: verum ratus hæc me ex odio scripsisse, tantum absiit ut ullam omnino rationem habuerit illius qui hæc ad ejus pietatem ex charitate præscriperat, ut ita sentiens, et ita dicens, in Romanorum quoque aures insinuare se posse, easdemque præoccupare speraverit. Etenim proluxa epistola absurda quædam dogmata complexus, eaque ad dominum meum Cælestinum piissimum Ecclesiæ Romanæ episcopum missa, inter cætera adversus istos qui ab ipso dissentiant hæc quoque adiecit, « Citra horrorem sacram Virginem Dei genitricem appellant (Epist. 1 part. iv). » Misit præter hæc, et quosdam quoque suarum exegeseon quaterniones, etc. Et paulo post: Lectis in concilio epistolis, iisque maxime in quibus non potest esse locus sycophantiæ; continent enim ejus subscriptionem. Et ad Juvenalem (Ibid., cap. 24): Arbitratus autem se posse Romanam Ecclesiam in suam sententiam atrahere, scripfit ad dominum meum Cælestinum, hisque litteris suorum dogmatum perversitatem inseruit; misit quoque multas exegeses, etc.

Cassianus (Lib. 1 de Incarn. cap. 3): Hinc enim illud est quod intercessionibus suis Pelagianorum querelas lovet, et scriptis suis causas illorum adiuvat. Et alio in loco (Lib. 11 cap. 2): Dicis itaque quisquis es ille, hæretice, qui Deum ex virgine natum negas, Mariam matrem Domini nostri Jesu Christi Θεοτόκον, id est, matrem Dei appellari non posse, sed Χριστοτόκον id est, Christi tantum matrem, non Dei. « Nemo enim, inquis, antiquiorem se parit (Epist. 1 part. 5). » Et alio iterum loco (Lib. vii cap. 7): Secunda autem